

Møte tirsdag den 4. april 2017 kl. 10

President: Olemic Thommessen

Dagsorden (nr. 67):

1. Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Irene Johansen, Tore Hagebakken, Torstein Tvedt Solberg, Else-May Botten og Rigmor Aasrud om behovet for regulering av selskaper som er en del av delingsøkonomien (Innst. 232 S (2016–2017), jf. Dokument 8:120 S (2015–2016))
2. Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Audun Lysbakken om å lukke gjeldsfeller (Innst. 231 S (2016–2017), jf. Dokument 8:121 S (2015–2016))
3. Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen og Rasmus Hansson om nye mål for samfunnsutviklingen (Innst. 233 S (2016–2017), jf. Dokument 8:123 S (2015–2016))
4. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 194/2016 av 23. september 2016 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 11/2013 om alternativ tvisteløsning i forbrukersaker og forordning (EU) nr. 524/2013 om nettbasert tvisteløsning i forbrukersaker og tilhørende gjennomføringsforordning (EU) nr. 1051/2015 (Innst. 236 S (2016–2017), jf. Prop. 51 S (2016–2017))
5. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Komersiell allmennkringkasting (Innst. 235 S (2016–2017), jf. Meld. St. 14 (2016–2017))
6. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om å ta vare på truede bestander av villaks og sjørret (i Hardanger) (Innst. 242 S (2016–2017), jf. Dokument 8:37 S (2016–2017))
7. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rigmor Andersen Eide, Line Henriette Hjemdal og Geir Jørgen Bekkevold om marine verneområder i Arktis og føre-var-prinsippet ved all virksomhet i tidligere helt eller delvis islagte områder (Innst. 241 S (2016–2017), jf. Dokument 8:36 S (2016–2017))
8. Interpellasjon fra representanten Anders B. Werp til justis- og beredskapsministeren:
«Den 6. januar 2017 ble en nedgradert amerikansk etterretningsrapport offentliggjort. Her heter det at Russlands president ga personlig ordre om cyberangrep for å påvirke valgutfallet i USA. PSTs truselvurdering ble lagt fram 1. februar. Russisk spionasje og forsøk på å påvirke beslutningsprosesser er blant de største truslene mot Norge, mener PST. Etterretningsoperasjoner i form av informasjonskampanjer har som mål å undergrave samholdet mellom

land, påvirke valgresultat og svekke samholdet innad i landet. Norge er et av verdens mest digitaliserte land. Dette har mange fordeler og positive effekter i form av verdiskaping, informasjon og medvirkning. Samtidig gir digitaliseringen muligheter for manipulering, spionasje og kriminalitet.

Hvordan vurderer statsråden tryggheten mot fremmede staters manipulering av det kommende stortingsvalget, og hva vil regjeringen gjøre for å forhindre slik manipulasjon?»

9. Referat

Presidenten: De innkalte vararepresentantene for Akershus fylke, Are Helseth og Anne Odenmarck, tar nå sete.

Representanten Eirik Sivertsen vil fremsette to representantforslag.

Eirik Sivertsen (A) [10:00:42]: På vegne av stortingsrepresentantene Dag Terje Andersen, Hugo Johan Bjørnstad, Odd Omland, Karianne O. Tung og meg selv vil jeg framsette et forslag om like konkurransevilkår for innenlandske og utenlandske aktører i lastebilnæringen.

På vegne av stortingsrepresentantene Else-May Botten, Lise Christoffersen, Hugo Johan Bjørnstad, Magne Rommetveit og meg selv vil jeg framsette et forslag om en helhetlig luftfartsstrategi.

Presidenten: Representanten Snorre Serigstad Valen vil fremsette et representantforslag.

Snorre Serigstad Valen (SV) [10:01:24]: Med tanke på at nordmenn flest i dag sjekker hva de betaler i skatt, er vi jo kjent med at de betaler det de skal. Og for at de skal betale det de skal, må de store fiskene bidra med det de faktisk skal. Derfor har jeg gleden av på vegne av meg selv å fremme forslag om tiltak mot svart økonomi og skatteomgåelse.

Presidenten: Da skal vi nok ivareta både små og store fisker, for forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart blir tatt opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag om nødvendig fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:02:10]

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Irene Johansen, Tore Hagebakken, Torstein Tvedt Solberg, Else-May Botten og Rigmor Aasrud om behovet for regulering av selskaper som er en del av delingsøkonomien (Innst. 232 S (2016–2017), jf. Dokument 8:120 S (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte med inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den for-

delte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten ut over den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Heidi Nordby Lunde (H) [10:03:17] (ordfører for saken): Jeg undres på hva som ville skjedd dersom et av de rundt 60 000 selskapene som ble etablert i Norge i fjor, kom opp med en idé der de koblet folk med bil som var villige til å kjøre andre som trengte transport, men som ikke hadde bil, og at dette ble gjort på en kjapp, trygg og enkel måte mot vederlag som kunne spores digitalt gjennom en app som var utviklet med midler fra Innovasjon Norge, og ble utropt til årets gasellebedrift og spådd store internasjonale muligheter. Vi hadde nok syntes at det var litt kult, særlig om det viste seg at dette kunne føre til tryggere transport for kvinner, siden alle turer ville være sporbare og logges automatisk og sjåføren er avhengig av kundens tilbakemelding, og også om tjenesten senket terskelen til arbeidslivet og gjorde folk i stand til å kapitalisere på den store investeringen bil faktisk er. Nuvel – det var bare en tanke.

Økonomi er læren om hvordan knappe ressurser og verdier fordeles mellom mennesker, husholdninger og bedrifter i et samfunn, samt hvordan de samme aktørene skaper verdier gjennom effektiv bruk av knappe ressurser. Det meste som tilbys innen den såkalte delingsøkonomien, er ikke noe nytt. Vi har alltid leid ut, byttet, lånt bort eller solgt kapasitet, tjenester eller ting vi ikke trenger. Forskjellen er at framveksten av digitale plattformer som kobler behov og kapasitet tryggere, smartere og mer effektivt enn da det gikk via bekjentskaper eller rubrikkannonser på papir, utfordrer både eksisterende forretningsmodeller og de reguleringer og skatteregimer forretningsmodellene er tilpasset til.

Det er vår oppgave å sørge for at både gamle og nye måter å organisere tjenester på omfattes av reguleringer, herunder skattlegging, som støtter opp under det å skape verdier gjennom effektiv bruk av ressurser. Det betyr at gamle reguleringer bør oppdateres slik at både nye og gamle forretningsmodeller kan sørge for tryggere, smartere og mer effektiv kapasitetsutnyttelse på relativt like vilkår. Jeg sier relativt, for hvis vi skal kunne utnytte effektiviteten i de nye forretningsmodellene, må de få blomstre på egne premisser, ikke på premissene til de gamle. Vi tvinger f.eks. ikke Netflix til å betale husleie for 1 000 butikklokaler over hele landet for at Video Nova skal få overleve, eller Spotify til å opprette utsalgsteder for musikk. Derfor må vi modernisere dagens reguleringer for å gi like konkurransevilkår for tjenesteyting innen samme marked, men skille mellom det som faktisk er kommersiell virksomhet, og det som er privatpersoners muligheter til å bruke eller dele egne ressurser og kapasitet mot en ekstrainntekt.

Det er en samlet komité som framhever at delingsøkonomi kan være et positivt bidrag til en bærekraftig økonomi, en bedre fordeling og bruk av varer og tjenester, bedre utvalg og lavere priser for forbrukeren og nye arbeidsmuligheter. Så komiteen er i utgangspunktet positiv til mulighetene de nye digitale plattformene gir. Komiteen understreker samtidig at det er behov for en effektiv regulering av deltakerne i delingsøkonomien for å sikre økt vekst, skattlegging og arbeidsplasser. I tillegg mener komiteen det er behov for å identifisere eventuelle regulatoriske hull

og behov for ytterligere regulering, særlig innenfor forbrukerbeskyttelse, skatt og arbeidsmarked.

Komiteens flertall anerkjenner at Finansdepartementet og skatteetaten parallelt med Delingsøkonomiutvalgets arbeid har vurdert behovet for nye retningslinjer og regelendringer på skatteområdet. I tillegg har Samferdselsdepartementet gjort et arbeid for å tilpasse gjeldende reguleringer for persontransport, bl.a. å vurdere endringer i regelverket for drosjesentraler og organiseringen i næringen samt muligheten for en oppheving av kravet om at drosje skal være hovedervert for løyvehaver, samt å åpne for at flere kan drive samkjøring. Dette er i samsvar med regjeringens løfte om å arbeide med nødvendige regelverkendringer parallelt med Delingsøkonomiutvalgets innstilling, som nå er ute på høring. Arbeidet svarer delvis på flere av forslagene fra mindretallet om nettopp å vurdere om dagens regelverk er anvendbart, samt identifisere og lukke eventuelle regulatoriske hull. Flertallet ber også regjeringen gjennomgå Skattedirektoratets rapport og forberede en oppfølging og mulige regelendringer, noe også mindretallet gjør, men med andre ord. Det samme gjelder oppfølgingen av BEPS.

Men jeg registrerer med glede at mindretallet ønsker en offentlig portal for forbrukere, plattformer og tilbydere med informasjon om delingsøkonomien. For da beholder jeg domenet delaktig.no, som jeg kjøpte for fem år siden for å fremme nettopp tjenester innen delingsøkonomien. Og skulle det gå riktig galt til høsten, satser jeg på å bli kompensert rikelig for å gi det fra meg.

Alt som i dag framheves som utfordringer innen arbeidsforhold, skatt og bransjebestemte reguleringer, er politisk skapt og kan løses politisk. Både innspillene fra alle høringsinstansene, posisjon, opposisjon – og den konstruktive opposisjonen – i dette arbeidet er et veldig godt utgangspunkt for å gjøre nettopp dette. Så da takker jeg for samarbeidet i komiteen og ser fram til debatten.

Torstein Tvedt Solberg (A) [10:08:28]: Tidvis kan delingsøkonomidebatten være litt forvirrende, med ulike utgangspunkt og ulike forslag. Men dette er ikke en debatt om hvorvidt delingsøkonomien kommer. Den kommer – det gjelder hvordan en møter det som kommer.

NRK kunne for noen uker siden vise til en undersøkelse som Deloitte hadde gjort, der en hadde spurt unge i ulike land om de var redde for den nye teknologien som kommer, og for at roboter skulle ta jobbene i framtida. Et stort flertall av amerikanske ungdommer svarte at de var ganske redde for det som kommer. I Norge var vi ikke så redde. Så bør vi spørre oss: Hvorfor er det da sånn? Jo, de siste 40 årene i USA har ikke veksten i økonomien betydd lønnsvekst for vanlige folk. Der har ny teknologi ikke nødvendigvis betydd nye jobber, og arbeidsmarkedet der har blitt dårligere.

I Norge har vi en motsatt historie. Her har ny teknologi blitt godt fordelt, veksten har blitt godt fordelt, og det har ikke blitt færre, men flere jobber. Vi har bygd bred kompetanse og brukt de mulighetene som ny teknologi gir oss til å skape nye, gode arbeidsplasser.

Det er interessant å se at regjeringa har prøvd å møte denne diskusjonen med delingsøkonomien. Det har allerede blitt referert til Delingsøkonomiutvalget. Jeg må dessverre si at jeg synes det som utvalget leverte, var svakt, og det handler mest av alt om mandatet de fikk fra regjeringa.

Det har mange beskrevet som en tapt tid, en burde ha begynt før. Nok en gang mente regjeringa at det var ekspertene som skulle høres. Jeg mener at dette burde vært et trepartsutvalg, for den norske hemmeligheten om hvordan en møter ny teknologi, er å jobbe sammen med partene. Vi ser en regjering som er passiv og uvillig til å ta grep, en har lagt til grunn den næringsnøytrale politikken og er ikke villig til å finne ut hvordan vi på best mulig måte kan møte den nye teknologien. En sa at en skulle jobbe parallelt med å innføre nye reguleringer og nye regler. Her har lite skjedd, det har vært tre tapte år. Arbeiderpartiet mener at Norge kunne og burde gått foran her. Vi har de beste forutsetningene for å la delingsøkonomien og ny teknologi bety nye arbeidsplasser. Nå ser vi i stedet at land som Estland, Sverige og Storbritannia går foran, tar grep og legger til rette for at den nye teknologien skal bety nye arbeidsplasser.

Med forslaget vi fremmet, mente vi at vi burde finne en norsk modell, en helhetlig måte å møte delingsøkonomien på, som kunne gjort at vi fikk skapt nye arbeidsplasser, ikke den passiviteten som regjeringa her har framvist.

Forslagene vi fremmer i dag, etterspør en raskere tilnærming til dette – bedre og tidligere regelendringer – sånn at vi sikrer at dette betyr flere arbeidsplasser. Jeg håper at regjeringa i tiår framover viser evne til å tilpasse seg og gjør at en i større grad kan få på plass nye reguleringer, så vi ikke mister enda mer tid og konkurransekraft til andre land.

Med dette tar jeg opp forslagene som Arbeiderpartiet er med på å fremme i innstillinga.

Presidenten: Representanten Torstein Tvedt Solberg har da tatt opp de forslagene han refererte til.

Roy Steffensen (FrP) [10:12:38]: Fremskrittspartiet er opptatt av å legge til rette for at delingsøkonomien skal kunne vokse, utvikle seg og fungere i Norge. Delingsøkonomien bidrar, og vil bidra, til sterkere konkurranse, større valgmuligheter for forbrukerne og nye inntektsmuligheter for husholdninger, og det representerer positive muligheter for norsk økonomi. Det bør være rettesnorer for vårt arbeid med dette temaet.

Samtidig vet vi at det er både uklarheter og utfordringer, og da må vi se på om vi må vurdere regelverket på nytt. Vi vet allerede at effektiv ressursbruk, økt konkurranse, fordeler for forbrukerne og økt innovasjon må anses som fordeler, mens forskjeller i reguleringen, svakere forbrukervern og skatteregler som kan oppfattes som uklare og kompliserte, er blant utfordringene i arbeidet framover.

Siden dagens regelverk på mange områder ble utformet lenge før mulighetene med den digitale teknologien var kjent, passer ikke reglene alltid like godt for de nye forretningsmodellene. Min tanke er at vi må ikke forkaste delingsøkonomien fordi regelverket ikke passer, og bare stå med det trygge regelverket vi har, men vi må se på hva dagens regelverk skulle sørge for å ivareta, og så se hvordan et nytt regelverk fortsatt kan ivareta forbrukernes interesser, arbeidstakernes rettigheter, sikre at staten får sine skatteinntekter, og at samfunnet fungerer. Vi må lage et regelverk som er tilpasset utvikling og innovasjon, og ikke et regelverk som står fast i en spesiell forretningsmodell eller en spesiell teknologi. Et eksempel på det siste er at da vi for bare tre år siden skulle behandle en ny parkerings-

forskrift, handlet lovteksten om betaling av parkering via SMS. Loven, som ble skrevet for bare få år siden, tok altså ikke høyde for at det nå finnes applikasjoner hvor en kan betale parkering, som har erstattet SMS. Vi må lage et mest mulig teknologinøytralt regelverk, som ikke behøver å oppdateres for hver nye app eller tjeneste som blir tilgjengelig i årene som kommer.

Bedriftene innenfor delingsøkonomi er etter min erfaring, basert på møter med disse, normalt offensive bedrifter. De ser store muligheter gjennom bruk av digitale plattformen, men de har en egeninteresse av å være godt regulert. De ønsker gode ansettelsesforhold for sine ansatte, og de ønsker ordnede skattebetalinger. Disse selskapene er konstruktive, og de er løsningsorienterte. I Estland har Uber samarbeidet med skattemyndighetene. De har laget en app hvor du med en enkel knapp kan sende skatteinformasjon til myndighetene.

I disse dager er det ute på høring en rapport fra utvalget som så på delingsøkonomien og muligheter og utfordringer for framtiden. Et hovedbudskap fra utvalget er at delingsøkonomi kan gi sterkere konkurranse, mer effektiv ressursbruk og større valgmuligheter for forbrukerne. Jeg synes det er positive tanker, og jeg mener at vi i arbeidet framover må prioritere tiltak som fremmer verdiskaping, innovasjon og entreprenørskap. Da er framveksten av delingsøkonomien positiv.

Delingsøkonomi kan trekke flere ressurser inn i økonomien og gi nye inntektsmuligheter for personer som ikke kan ha fulltidsstillinger i arbeidslivet. Dette kan løfte sysselsettingen, og det kan løfte verdiskapingen.

Samtidig er det viktig at konkurransen mellom nye aktører og tradisjonelle bedrifter foregår på mest mulig like vilkår, og at delingsøkonomien bidrar med skatteinntekter. Behovet for lønnsomme bedrifter som betaler skatt, gjør det nødvendig å få delingsselskapene inn i faste rammer, for forutsetningen for det velferdssamfunnet vi har, er at vi får inn skatteinntekter som finansierer velferdsoppgavene våre.

Når det kommer til forslaget som i dag ligger på bordet, fra noen av Arbeiderpartiets representanter, anser jeg det som et forsøk på å gå i gang snarest mulig med å regulere, og det før vi har fått rapporten fra utvalget tilbake fra høring. Det mener jeg er uklokt, og denne iveren etter å komme i gang med flere reguleringer deler jeg ikke. Jeg mener vi gjør klokt i å avvente høringsrunden og deretter få på bordet en sak som ivaretar helheten rundt delingsøkonomien basert på tilbakemeldingene fra aktører i markedet, forbrukerne, organisasjoner og dem som kjenner best hvordan delingsøkonomien best kan reguleres for å være en positiv bidragsyter i norsk økonomi.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:17:24] (komiteens leder): I Norge og i verden har vel delingsøkonomi eksistert i ulike former fra tidenes morgen. Men gitt den teknologiske utviklingen og et arbeidsmarked som tradisjonelt har vært mye mer regulert, har denne situasjonen vi har fått nå, fått en aktualitet som jeg forstår at Arbeiderpartiets representanter har tatt opp i dette representantforslaget. Mens vi behandlet saken om delingsøkonomi, har regjeringens nedsatte utvalg kommet med sin rapport, som nå er på høring. Man kan vel trygt si at denne saken er i prosess.

Delingsøkonomi har fordeler og ulemper. Personer som har ledige ressurser i form av bolig, bil eller noe annet, får muligheter til å dele disse på en inntektsgivende måte, og forbrukerne får ofte økt tilbud og til dels lavere priser. Det er positivt. Utfordringen handler selvfølgelig om å sikre en beskatning på lik linje med andre næringer og å sikre arbeidstakernes rettigheter. Det er balanseringen av disse fordelene og ulempene som jeg oppfatter at alle er ute etter å finne et godt rammeverk for, og jeg regner med at regjeringen bruker høringsprosessen og arbeidet i etterkant av den til å gi sitt svar. Jeg er spent på å høre hva statsråden så langt tenker om et slikt rammeverk.

Det er mange forslag som ligger i representantforslaget. Vi har ikke gått inn på noen, fordi vi mener at vi først tar runden med høring og en proposisjon og så gir nærmere uttrykk for vårt syn. Men sammen med flertallet har vi gitt noen føringer. Vi forventer at regjeringen, slik vi har vært enige om, fullstendig skal implementere BEPS-anbefalingene i det norske regelverket, og vi er opptatt av at Skatteministerens rapport gis en direkte oppfølging også på politisk nivå for å få regelendringer som både sikrer at det rapporteres, at det skattekkes riktig, og at arbeidstakers rettigheter ivaretas.

Så har vi gitt en særskilt føring fra vår side. Det gjelder taxinæringen. Delingsøkonomiutvalget foreslår å fjerne løyveplikten. Det kan høres tilforlatelig ut, ikke minst hvis man er i en by. Men vi ser at muligheten for å opprettholde et transporttilbud i distriktene hele døgnet, antagelig vil forde en form for løyve. Der har man plikter og rettigheter. Derfor varsler vi allerede nå at den delen av utvalgets konklusjon er vi meget skeptisk til.

Vi har som komité vært i andre land og sett på konsekvensene av delingsøkonomien. Vi må konstatere at særlig for transport og overnatting skaper dette store utfordringer i mange land, både når det gjelder skattekking og arbeidstakers rettigheter. Så vi er opptatt av en rask oppfølging av dette fra regjeringens side, slik at både vi som forbrukere og de som ønsker å delta i delingsøkonomien på disse områdene, vet hva man faktisk skal forholde seg til.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:21:38]: Det å hjelpe hverandre, det å dele på redskaper ute, og for min egen del, det å leie ut maskiner, er noe vi har drevet med i generasjoner. Dette er utelukkende positivt for å klare å utnytte samfunnets ressurser på en best mulig måte. Og så har den teknologiske muligheten som kommer, som også er et stort framskritt, gitt nye muligheter. Da er det en politisk oppgave å sørge for at de mulighetene blir brukt, men samtidig å ramme dem inn på en måte som gjør at de ikke gir uheldige utslag.

Jeg har lyst til å snakke litt om drosjenæringen, en veldig viktig næring som binder Norge sammen, og som man egentlig kan si er overalt, alltid. For uansett hvor man er i Norge, så er det en drosjesentral. De har døgnkontinuerlig vakt og er en viktig del av vårt totale kollektivtilbud. Det å ha en velfungerende drosjenæring er også en del av vår samfunnsberedskap.

Delingsøkonomiutvalgets rapport – slik som flertallet der skriver – framstår nesten som et bestillingsverk der de ønsker dagens taxinæring til livs. Der blir det ikke slått ned på Ubers lovbrudd, og man ønsker å gjøre deres virksomhet lovlig. Det er ingen tvil om at den delingsøkonomien – hvis man kan kalle virksomheten som Uber har drevet

med, for det – er ulovlig persontransport mot vederlag. Dette er slått fast gjennom forelegg og dommer.

I innstillingen fra flertallet i komiteen sies det ingenting om at Uber driver ulovlig. 600 sjåfører er, som det er blitt meg fortalt, tatt for moms- og skatteunndragelser. Det problematiseres ikke med et eneste ord. Og det er, synes jeg, litt rart at saksordfører Heidi Nordby Lunde har oppfordret til å fortsette med ulovlig virksomhet i Ubers navn. Det er litt uklokt, sett fra vårt ståsted, at stortingsrepresentanter, selv om man er uenig i dagens politikk, oppfordrer til lovbrudd. Jeg mener det hadde vært på sin plass å gjøre det uttrykkelig klart at løyveordningen skal bestå, at Uber driver ulovlig, og at deres virksomhet må slås hardt ned på. For å være tydelig og i tråd med rettspraksis burde de andre partiene støtte vårt forslag om å be «regjeringen legge til grunn at vederlag for utføring av transporttjenester ut over statens takster for bruk av privatbil er å regne som transport mot vederlag og dermed er omfattet av løyveplikten». Men det har de ikke villet gjøre. Ikke har det flertallet i komiteen villet be regjeringen om å definere hva som er delingsøkonomien når det gjelder transporttjenester, og ikke engang vår merknad om at aktørene i delingsøkonomien og aktører som formidler dette eller utfører tjenester via digitale plattformer, skal drive sin aktivitet innenfor de lover og regler som gjelder, og betale skatt og avgifter til fellesskapet, har de signert på.

Men løyveordningen kommer til å bestå, også etter dette. Det er heldigvis ikke opp til finanskomiteen gjennom behandling av et representantforslag å endre denne, og det er heldigvis bred oppslutning om at løyveordningen og antallsbegrensningen er fornuftig for å gi gode drosjetjenester i både bygd og by.

Jeg registrerer at Venstre i innstillingen argumenterer for å gi lokal myndighet til å tillate Uber i større byer. Kristelig Folkeparti argumenterer også for at fjerning av løyvene kan være positivt fra ut et forbrukerperspektiv. Det er det absolutt ingen faglig grunn for, tvert om tyder erfaringene på at en slik politikk vil føre til overetablering, økt miljøbelastning og dyrere og dårligere tilbud, også i byene.

Det er viktig at vi som storting er positive til nye teknologiske muligheter, men det er også viktig at vi som storting ser hvilke utfordringer det gir, og at vi skaper forutsigbarhet for nettopp en svært viktig og stor næring for landet: drosjenæringen. Den har hatt store utfordringer i ulike anbuds konkurranser allerede med et frislipp av løyver, og det er viktig at vi skaper forutsigbarhet og anstendige forhold, slik at vi fortsatt kan ha en god drosjenæring i Norge.

Jeg tar med dette opp Senterpartiets forslag.

Presidenten: Representanten Trygve Slagsvold Vedum har tatt opp det forslaget han har refererte.

Terje Breivik (V) [10:25:53]: Det er bra at Stortinget er så positiv til delingsøkonomien. Så er det sjølvsagt slik – som representanten Slagsvold Vedum sa i si innleiing – at dette er strengt tatt ikkje noko nytt, men noko som me har drive med i generasjonar. Det nye er sjølvsagt krafta som ligg i moderne, elektronisk kommunikasjon, og som gjer at dette utløyser både store moglegheiter og store utfordringar.

Det er liten tvil om at delingsøkonomi gjort i ordna former kan bidra til betydeleg betre ressursutnytting, grøn

vekst i praksis. Så er det vanskeleg å vera veldig bombastisk i den eine eller andre retninga p.t. På nokre område fungerer delingsøkonomien godt, på andre er det liten tvil om at det er langt meir krevjande, ikkje minst kva gjeld ryddige arbeidsforhold og skatte- og avgiftsproblematikk. Det er heller ikkje tvil om at det er utfordrande med tanke på at selskapa bak ulike delingsøkonomiplattformer i regelen ofte er etablerte i utlandet, og slik sett betalar minimalt med skatt til Noreg.

Persontransport, som førre talar var inne på, er eitt av områda der delingsøkonomien er komen lengst, og der det er openbert at noko må gjerast. I USA verkar det som om taxinæringa og dei nye aktørane, som Uber, fungerer nokolunde godt saman. Danmark er døme på det motsette, der Uber no er forbode. Det som fungerer ein stad, fungerer kanskje ikkje like godt ein annan stad. For persontransport har Venstre eit eige forslag i saka, som like gjerne kunne vore fremja utan tilkopling til delingsøkonomien, der me føreslår:

«Stortinget ber regjeringen snarest fremme forslag om å fornye regelverket for løyver og behovsprøving for persontransport slik at bestemmelser knyttet til dette kan settes lokalt.»

Eg tek med dette opp forslaget frå Venstre.

Presidenten: Representanten Terje Breivik har tatt opp forslaget han refererte.

Snorre Serigstad Valen (SV) [10:28:31]: Veldig mye av velstandsveksten i Norge de siste 100 årene bygger på den veldig gode ordningen vi har hatt i arbeidslivet, der vi har sikret oss at de som gjør jobben, sitter igjen med en stor del av overskuddet. Det bør vi ha i bakhodet når vi diskuterer disse sakene. I hele verden nå oppstår det problemet at større deler av arbeidslivet og produksjonen går tilbake til – hva skal vi kalle det – en pre-kapitalistisk modell for hvordan verdier fordeles, og hvordan verdier skapes. Fra å ha et fast og trygt arbeidsforhold med et avklart forhold mellom arbeidsgiver og arbeidstaker er vi på vei tilbake til en fase der hver enkelt arbeidstaker i større grad må passe på seg selv fra dag til dag, og der hver enkelt arbeidstaker ikke lenger har de samme garantiene som før for å ha en fast inntekt og en forutsigbar inntekt. I et land som Norge er det å ha en fast og trygg inntekt ganske sentralt. En kan ikke etablere seg uten å ha en fast og trygg inntekt. En kan glemme å få billån uten å ha en fast og trygg inntekt. Huslån i dagens boligmarked kan en i hvert fall glemme uten en fast og trygg inntekt.

Noen svarer på denne utviklingen ved å bli teknologifjendtlige. En av de ledende presidentkandidatene i Frankrike har foreslått som mottiltak mot automatiseringens press på arbeidstakerne å innføre en skatt på roboter. Det kan høres ut som en spøk, men det er et seriøst forslag som politikere i mange land diskuterer nå. Det er et fullkomment forferdelig forslag på mange måter. Det er nettopp produktivitsveksten og ny teknologi som har gjort at vi i Norge har kunnet redusere gjennomsnittlig arbeidstid, øke real-lønna nesten hvert eneste år og bygge et samfunn med høy levestandard for nesten alle. Det å begynne å skattlegge teknologiutvikling og motsette seg teknologiutvikling i seg selv er aldri et lurt svar på nye problemstillinger som oppstår, som legger press på arbeideres rettigheter.

Når det er sagt, er det motsatte ytterpunktet også en utfordring hvis man ikke evner å gå inn i de nye dilemmaene som oppstår i arbeidslivet som følge av nye teknologiske muligheter. Her synes jeg vel kanskje at regjeringen så langt i hvert fall har vært ganske så passiv, for det er ikke tvil om at Trygve Slagsvold Vedum har rett i mye av – ja, i all – kritikken han fremmet i sitt innlegg. Det oppstår nye teknologiske plattformer som gjør det mulig å tilby tjenester på en måte som faller utenfor det som er dagens lovverk, og som på mange områder direkte utfordrer de ordningene vi har i det norske arbeidslivet, og ikke minst maktforholdet mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Det er et problem vi må ta på største alvor, for kjernen i den norske velferdsstaten er ikke skattesystemet eller vedtak gjort i Stortinget. Det er at de aller fleste som har gjort arbeid i Norge historisk sett, har vært organisert. De har vært i et fellesskap som har gjort at arbeidsgiverne har en forutsigbar motpart å forhandle med, og de har hatt et maktforhold overfor hverandre som har gjort at de som har gjort arbeidet i Norge, får en del av overskuddet hvert år – en stor del av overskuddet hvert år. På den måten har vi bygd et samfunn der de aller fleste mennesker i Norge har et godt og trygt arbeid.

Hvis vi nå uten å følge nøye med lar stadig mer av arbeidslivet gli over i en ny fase der hver enkelt arbeidstaker er frilanser fra dag til dag – ikke nødvendigvis fordi man ønsker det selv og går med en veldig indre grunderånd, men fordi man ikke har noe annet valg – er vi ille ute. Da er vi ille ute fordi betalingen for disse jobbene vil gå ned, og fordi en stadig større del av overskuddet av denne teknologiutviklingen vil gå til dem som eier arbeidsplassene, og ikke til dem som gjør jobben. Derfor vil jeg ta til orde for å skille litt mellom begrepene. Delingsøkonomi er utlån. Det er bilkollektiv. Det er å sørge for at en gjennomsnittlig drill i Norge brukes mer enn et kvarter i løpet av levetiden – en mer fornuftig bruk av ressurser. Det vi egentlig diskuterer i salen i dag, er formidlingsøkonomi, og det at vi har nye, fantastiske teknologiske muligheter for formidling av tjenester, betyr ikke at behovet for å regulere disse sektorene blir mindre, som Fremskrittspartiet synes å tro. Da blir behovet for reguleringer større, ikke for å legge hindringer, men for å sørge for å sikre det som alltid har vært et bærende prinsipp, i hvert fall for venstre-fløyen i denne salen, at de som gjør samfunnsnyttig arbeid, skal få så gode kår som overhodet mulig, for å parafrasere landets første sosialistiske statsminister, Hornsrud.

Rasmus Hansson (MDG) [10:33:51]: Delingsøkonomi, formidlingsøkonomi, plattformøkonomi osv. er begreper som vi foreløpig sliter en del med å definere klart. Delingsøkonomi må dessuten være et viktig element i en større sirkulærøkonomi som vokser fram som en mer helhetlig måte å organisere økonomi og ressursstrøm på. Ineffektiv og dårlig bruk av jordas ressurser er et av menneskehetens aller største problemer, og et mye større innslag av delingsøkonomi og sirkulærøkonomi kan bli et veldig viktig bidrag til å redusere disse problemene.

Det hele er jo i utgangspunktet banalt, som mange har påpekt – to eller fire mennesker i én bil er to eller fire ganger mer ressurseffektivt enn bare én i den samme bilen, og det kan kanskje skape en jobb til en bileier som ikke har en jobb fra før av. Anvendt i mange sammenhenger og blåst opp i stor skala kan dette gi en enorm effektiviserings-

gevinst. En europeisk undersøkelse viser at bilparken vår står parkert omtrent 90 pst. av tida, og kontorene våre er ledige mellom 30 og 50 pst. av tida. Og noen ukers utleie ekstra av en hytte som står tom mesteparten av året, kan redde villreinens kalvingsområde fra to nye hytter som er unødvendige og også står tomme. Dette oppsummerer veldig enkelt Miljøpartiet De Grønnes prosjekt. Felles løsninger om store muligheter er det vi trenger mer av.

Delingsøkonomien kan dessuten være sosial. Vi får det hyggeligere i hverdagen hvis vi stikker innom naboen for å låne bofellesskapets felles drill, enn hvis hver kvinne ruger i ensomhet på sin ubrukte drill. Dette har vi selvsagt alltid visst, men spenningen ligger i en teknologi som nå gir oss muligheten til å organisere denne typen delingsøkonomi på nye og mye mer effektive måter. Teknologien finnes, den er i rivende utvikling, den er ustoppelig, og vi må i all hovedsak se den som et entydig gode. Utfordringen er hvor mange nye og foreløpig uforutsette måter vi kan organisere og bruke ressursene på som disse teknologiene åpner for. Det er utfordringer som vi må gripe aktivt. Vi må ha store ambisjoner. Vi må utvikle delingsøkonomien til å bli det vi ønsker at den skal bli.

Miljøpartiet De Grønne ønsker Arbeiderpartiets opprinnelige forslag velkommen. Vi bør ikke sitte passive og betrakte delingsøkonomien med et sløvt, næringsnøytralt blikk. Vi bør gripe den aktivt, og vi bør utvikle den aktivt.

Vi ser ingen motsetning mellom det å ta tak i reguleringer som er helt nødvendige allerede nå, for å sørge for at delingsøkonomien ikke sporer av, derfor støtter jeg også mindretallets forslag, med unntak av Senterpartiets forslag, som jeg synes går for langt.

Vi må ta tak i delingsøkonomiens muligheter på en måte som er tilstrekkelig ambisiøs. Det må gjøres uttrykkelig klart at forutsetningen for dette nye næringsfeltet er at det faktisk gir gevinst der samfunnet trenger gevinst – jobber, bedrifter, skatt, sosial kapital og et entydig bidrag til ressurseffektivisering og redusert miljøbelastning. Skal dette kunne skje, er det avgjørende at offentlige reguleringer tilpasses, samtidig som de gir rom for nyutvikling av delingsøkonomi, og samtidig som arbeidstakeres og forbrukeres rettigheter ivaretas og fellesskapet får inntekter av virksomheten.

Det har vært sagt at arbeidstakere i delingsøkonomien er betalt 25 pst. dårligere enn det som betales til fast ansatte som utfører samme jobb. Det er selvsagt overhodet ikke greit. Skattlegging av plattformer og tjenester har vært gjenstand for rettslige skritt i mange land. Det er også noe som vi må være oppmerkssomme på. Vi deler derfor mindretallets oppfatning om at det haster å ta politisk initiativ for å legge til rette for delingsøkonomien, samtidig som vi vurderer hvor dagens regelverk trenger utvikling. Men vi må samtidig ikke begå den feilen å tro at Stortingets oppgave primært er å beskytte eksisterende næringer mot framvoksende ny konkurranse.

Miljøpartiet De Grønne støtter utvikling av reguleringer der det trengs, men ikke som brems på ny teknologi og nye organiseringsformer, som vi grunnleggende sett må ønske velkommen. De spede ansatsene til en delingsøkonomi som vi nå ser, kan bidra til å revolusjonere økonomien vår fra å være en privat, individualistisk økonomi til å bli en ressursøkonomisk samhandlingsøkonomi, og det er det vi trenger.

Statsråd Siv Jensen [10:39:13]: La meg først si at det er gledelig at Stortinget i dag debatterer delingsøkonomi og hvilke muligheter som delingsøkonomien kan bety. Jeg kan forsikre Stortinget om at regjeringen er opptatt av å legge til rette for delingsøkonomien. Derfor satte vi ned et offentlig utvalg som fikk i oppdrag å utrede hvordan delingsøkonomien kan bidra til mer effektiv ressursbruk, og vurdere muligheter, men også utfordringer med de nye tjenestene.

Etter min vurdering har utvalget gjort et grundig arbeid, og de har lagt frem forslag som er aktuelle, og som peker fremover. Hovedbudskapet fra utvalget er at delingsøkonomien representerer positive muligheter for norsk økonomi. Delingsøkonomien bygger på nye forretningsmodeller som muliggjør bl.a. at privatpersoner eller husholdninger kan selge, kjøpe og dele direkte med hverandre. Vi ser også at bedrifter samhandler og deler produksjonsressurser på nye måter, og her er jeg helt enig i utvalgets vurderinger. Men deling er ikke noe nytt. Det nye er at den digitale teknologien gjør det mulig å dele mellom flere og i langt større omfang enn tidligere. Dermed kan ubrukte eller underutnyttede ressurser komme til nytte, konkurransen øke og forbrukerne nyte godt av potensielt lavere priser og større valgmuligheter.

Til forslaget om å vurdere dagens regelverk og eventuelt foreslå ytterligere reguleringer vil jeg understreke at regjeringen er opptatt av utfordringene. På noen områder kan de nye tjenestene og utleiemulighetene innebære et svekket inntektsgrunnlag for etablerte bedrifter og arbeidstakere som møter ny og økt konkurranse. Vi kan heller ikke se bort fra at de som satser på jobb i delingsøkonomien, kan få en svakere tilknytning til arbeidsmarkedet enn de som søker ansettelse og fast stilling. Samtidig kan arbeidet i delingsøkonomien være mer fleksibelt, skape nye jobbmuligheter og legge til rette for entreprenørskap. Det er ikke alle som passer inn i en vanlig A4-jobb. Svaret på disse utfordringene er ikke å regulere mer, som forslagsstillerne synes å mene.

Regjeringen er opptatt av forenkling og gode rammevilkår som gjør det attraktivt å drive virksomhet i Norge, uansett om det skjer i delingsøkonomien, i tradisjonelle bedrifter eller i frivillige organisasjoner. Vi må skape mer og ikke skatte mer, og vi må være åpne for den innovasjon som delingsøkonomien bringer med seg. Men for å utnytte mulighetene på en god måte må vi ha spilleregler som er mest mulig like for alle aktører, uavhengig av teknologi og forretningsmodell. Derfor vil vi vurdere kritisk om det er reguleringer, skatter og annet som ikke passer med den teknologiske utviklingen, og som har gått ut på dato. Det kan hende at enkelte reguleringer er for strenge eller unødvendig byråkratiske, slik at de hindrer fremveksten av nye forretningsideer og produksjonsmåter. Delingsøkonomiutvalget har gitt oss et viktig bidrag til å forstå hvilke reguleringer som kan være særlig problematiske, og vi vil vurdere forslagene nøye.

Jeg har også merket meg at det er mange områder der utvalget ikke foreslår endringer, men mener at delingsøkonomien passer godt inn i dagens reguleringer. Nå har vi sendt utredningen på en bred og åpen høring, og vi vil ta med oss alle høringssvarene før vi tar endelig stilling.

Skatteetaten har på oppdrag fra meg gjennomgått skatte- og avgiftsmessige sider av delingsøkonomien, og de la frem en rapport om dette i januar. Direktoratet peker bl.a.

på muligheter for å forenkle skattebehandlingen for personer med mange, små og sporadiske inntekter. Det er også potensial for å utnytte den digitale teknologien bedre enn i dag til skattebehandling og kontroll. Jeg vil gjennomgå rapporten og se forslagene i sammenheng også med utvalgets vurderinger om skatt.

Problemstillingene som delingsøkonomien reiser på skatteområdet, er ikke nye. Fremvekst av delingsøkonomien gjør det imidlertid nødvendig med en ny vurdering. Det er for tidlig å peke på konkrete forslag, men jeg kan si noe om hensyn som jeg vil legge vekt på.

Like tilfeller skal behandles likt, uavhengig av organisering og driftsform. Alle skal skatte av fordeler vunnet ved arbeid eller annen personlig innsats, mens kostnader ved innsatsen skal komme til fradrag i skattegrunnlaget. Derfor må vi unngå å lage særregler for delingsøkonomien, samtidig som vi må fjerne forskjellsbehandling som kan følge av gjeldende regler.

Med dette utgangspunktet kan vi få til forenklinger i regelverket og rutiner som kommer alle skattytere til gode.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torstein Tvedt Solberg (A) [10:44:22]: I mitt innlegg refererte jeg til at flere har kalt tiden med delingsøkonomi noen «tapte år». Vi i opposisjonen er utålmodige, og flere har sagt at en burde ha kommet lenger, en burde ha gjort mer før. Og jeg snakker om «den norske hemmeligheten», om hvordan en møter denne nye teknologien, som også er et gode for økonomien, nettopp et gode med et trepartssamarbeid, at alle partene er med. Jeg tror at hvis Delingsøkonomiutvalget hadde vært et trepartsutvalg, kunne det gitt oss flere og bedre svar og gitt finansministeren et bedre utgangspunkt for den jobben hun nå må gjøre.

Mitt spørsmål er derfor: Hvorfor valgte finansministeren å nedsette et ekspertutvalg og ikke et trepartsutvalg når hun skulle se på delingsøkonomien?

Statsråd Siv Jensen [10:45:09]: For det første har det ikke vært tre tapte år. Dette initiativet tok jeg tidlig, fordi jeg var i dialog med mange av bedriftene som omfattes av den såkalte delingsøkonomien, og som ønsket å komme inn med enklere regler, slik at de kunne innberette skatten sin og delta som ansvarlige samfunnsaktører. Derfor tok jeg det initiativet. Samtidig ba jeg skattemyndighetene om å gjennomføre sin vurdering av dette. Så her er vi på ballen. Jeg kan ikke se at noen av de forslagene som Arbeiderpartiet har fremmet i dag, går lenger enn dette, men de går langs de samme linjene som regjeringen allerede har tatt initiativ til.

Så til utvalget: Dette utvalget besto av medlemmer både fra forbrukermyndighetene, fra IKT-Norge, som virkelig burde kjenne en del av disse utfordringene, fra Abelia, som part for arbeidsgiverne, og fra LO. Så det å si at dette utvalget ikke hadde representanter fra partene, er direkte feil.

Torstein Tvedt Solberg (A) [10:46:07]: Jeg må bare gjenta spørsmålet, for jeg tror at et trepartsutvalg hadde gitt bedre og tydeligere svar. En ser det på hvordan f.eks. LOs representant i utvalget har fremmet gode, konkrete forslag – som dessverre er i mindretall. Det er jo heller in-

gen hemmelighet at Fremskrittspartiet historisk har vært litt uvillig til å ta med seg fagforeningene inn i denne type arbeid. Jeg frykter at det er det ideologiske bakteppet som gjør at statsråden har valgt ikke å ta de nødvendige grepene. Jeg tror ikke en kan unngå å ha fått innspill fra andre gode eksperter utenfra, men et trepartssamarbeid, et trepartsutvalg, kunne gjort at en hadde fått tydeligere og bedre svar, slik at en nå kunne levert mer. Ser ikke statsråden at fagforeningene og trepartssamarbeidet burde hatt en større rolle i møte med delingsøkonomien?

Statsråd Siv Jensen [10:47:01]: LOs synspunkter har jo kommet frem i utvalgets innstilling. Noen av dem er i mindretall, men de er nå ute på høring. Det betyr at alle som har synspunkter på de problemstillingene som Delingsøkonomiutvalget har kommet frem til, nå kan mene noe om dette. Det er bra. Vi vil få synspunkter fra mange av dem som ikke satt i utvalget, og som kan vurdere de ulike sidene ved dette. Jeg har vært opptatt av å få belyst mange problemstillinger knyttet til dette – til arbeidsmiljøloven, til pensjonsspørsmål – fordi det er mange ulike utfordringer som åpner seg med bedrifter som organiserer seg på en måte som vi ikke er vant til. Derfor har det vært viktig å få belyst alle spørsmålene. Så registrerer jeg at utvalget ikke var enstemmig på alle punktene, men også mindretallsforslagene er nå gjenstand for høring.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:48:12]: I komiteen hadde vi også en høring tilknyttet dette representantforslaget. Dessverre var ikke arbeidstakerorganisasjonene med på den høringen av en eller annen grunn, men det må de jo svare på selv.

Men oppsummeringen fra statsråden om noen føringer for det videre arbeidet, bl.a. at like tilfeller skal behandles likt, samsvarer veldig godt med det vi fikk presentert på høringen, og fellesnevneren for det er at man har en god rapportering. Hvis man ikke har en rapportering, er det også vanskelig å vite om like tilfeller blir behandlet likt – og dette kom enten man var positiv, litt mindre positiv eller dog litt negativ til deler av dette som omtales som delingsøkonomi. Så jeg bare forhører meg om at i oppfølgingen av arbeidet er akkurat det spørsmålet, altså rapporteringstemaet, som ikke minst er viktig både med hensyn til skatt og fordeling av inntekt osv., høyt oppe på dagsordenen.

Statsråd Siv Jensen [10:49:19]: Det kan jeg forsikre representanten Syversen om. Men nettopp fordi rapportering står høyt på listen, står også forenkling høyt på listen, for disse tingene henger sammen. Vi må huske på – og glede oss over også – at en av konsekvensene av den digitaliseringen vi nå er inne i, er at det blir mye enklere å ha gode rapporteringsrutiner, som samtidig også gir gode kontrollmekanismer. Men det å gjøre dette så enkelt som mulig mener jeg er en styrke, for det øker muligheten for å få innrapportert også mindre beløp, gitt at man gjør endringer også på det grensesnittet.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:50:01]: Det var jo nevnt bl.a. innspillene som er kommet fra skatteetaten på oppfordring fra finansministeren, og jeg tror det er en gjengs oppfatning at skatteetaten evner å se framover og gjøre forenklinger. Det vil sikkert mange som sjekker

skatten sin i dag, også ha oppdaget hvis de ser noen år tilbake og sammenligner. Så mitt spørsmål er da: Vil også regjeringen, skal vi si, bruke de gode eksemplene? For det er mange etater som kanskje har litt vei å gå sammenlignet f.eks. med skatteetaten når det gjelder digitalisering.

Statsråd Siv Jensen [10:50:42]: Det er jeg helt enig i. Skatteetaten har kommet veldig langt i å digitalisere tjenestene, som gjør at etaten fremstår langt mer forbrukervennlig enn det veldig mange andre offentlige etater gjør, samtidig som man også gjennom digitaliseringen har gjort kraftfulle forenklinger rettet mot næringslivet. Det å digitalisere bredere i offentlig sektor er en viktig oppgave fremover, som vi må forfølge med fullt trykk, rett og slett fordi alle offentlige etater er nødt til å være like fremoverlent som det skatteetaten har vært gjennom mange år.

Snorre Serigstad Valen (SV) [10:51:30]: Jeg lurer på om statsråden kan si hvilke konkrete tiltak hun har tenkt å gjennomføre for å sikre at også arbeidstakere innbefattet den nye delingsøkonomien har trygge arbeidsforhold, gode pensjonsvilkår og blir behandlet som vanlige arbeidstakere i norsk økonomi.

Statsråd Siv Jensen [10:51:50]: Jeg tror det er bred enighet i denne sal om at vi skal ha trygge arbeidsforhold og god tilknytning til de ulike velferdsordningene som er bygget opp, enten det handler om pensjon eller andre rettigheter. Det var noen av de spørsmålene jeg var opptatt av å få belyst da vi satte ned Delingsøkonomiutvalget. Jeg registrerer at det er litt delte meninger om hvor stort dette problemet egentlig er. Noen mener at det må tas i bruk bredere reguleringer. Andre mener at det ikke er nødvendig. Jeg vil benytte tiden nå til å gå grundig gjennom høringssvarene på dette, for jeg mener at det viktig å treffe rett. Samtidig er den andre siden av det at dette er muligheter for mange som i dag ikke har noen tilknytning til arbeidslivet i det hele tatt. Så vi må også se på de mulighetene som oppstår gjennom mange av disse nye bedriftene. Det øker tilgangen for mange inn i arbeidslivet, og det er også positivt.

Snorre Serigstad Valen (SV) [10:52:56]: Jeg har forståelse for at finansministeren vil sette seg nøye inn i utvalgets arbeid, men finansministeren kan vel allerede nå si noe konkret om hvordan hun ser for seg å sørge for at de stadig flere som omfattes av delingsøkonomien som arbeidstakere, skal ha de samme beskyttelsene og de samme rettighetene som andre arbeidstakere i Norge?

Statsråd Siv Jensen [10:53:18]: Som jeg sa, vi er alle enige om det. Men det er mange som organiserer seg inn i delingsøkonomien – jeg liker egentlig ikke det begrepet fordi det omfatter veldig mange ulike bedrifter, men la oss nå bruke den hovedoverskriften for enkelthets skyld. Mange deltar i dette som selvstendig næringsdrivende og ikke som ansatte i en bedrift. Og da gjelder det andre regler for opparbeiding av rettigheter. Sånn vil det nok også være fremover. Så spørsmålet her er mer å legge til rette for at man tar opplyste valg, at man er klar over hvilke rettigheter som følger med ulike måter å tilknytte seg arbeidslivet på. Det mener jeg også er en viktig del av dette. Informasjon og opplysning tror jeg vi kommer til å ha mer

behov for, og der er i hvert fall også skatteetaten godt i gang gjennom skatteetaten.no.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Snorre Serigstad Valen (SV) [10:54:21]: Det skal jeg ikke benytte meg av. Jeg skal bare varsle at SV vil stemme for forslag nr. 7, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Presidenten: Da er det notert.

Heidi Nordby Lunde (H) [10:54:41]: La meg først få takke for debatten og så kommentere noen av innspillene. Det blir sagt at det er mange tapte år, men jeg ser ingen konkrete forslag som har kommet fram, som ville redusert den eventuelle tapte tiden. Mye av arbeidet som man ønsker og etterlyser, er allerede i gang.

Jeg registrerer en bekymring som jeg har hørt flere steder, nemlig det å opprettholde et transporttilbud i distriktene. Det er mange muligheter for å se på alternativer her, f.eks. har alle kommuner et tilbud om TT-transport, og det er mulig å legge inn et krav om kjøreplikt i anbudet om å få dette. Det skulle man tro at kunne løse noen av de utfordringene man ser med økt konkurranse innenfor f.eks. taxinæringen.

Så hørte jeg at representanten Slagsvold Vedum minnet om at undertegnede hadde oppfordret Uber til å fortsette sin virksomhet. Da har jeg også lyst til å minne tilbake om at Uber ikke er ulovlig som selskap i Norge. De betaler skatt i Norge og har deler av sin virksomhet som er fullt ut løyvebasert, og som er lovlig å kjøre.

Jeg hørte også at Senterpartiet mente at vi ikke hadde støttet formuleringene som har kommet fra mindretallet i Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Jeg mener at det har vi, det er bare det at vi har formulert oss annerledes. Vi har bl.a. drøftinger i våre merknader om rapporten til Skattedirektoratet, men det kan virke som opposisjonen faktisk har skrevet sine merknader før innstillingen fra saksordføreren var levert.

Så hørte jeg med glede at SV sier at man ikke skal skattlegge teknologiutvikling, at det aldri er et godt svar, og det synes jeg er veldig, veldig bra. Kanskje de da bør vurdere også å se på formuesskatt for arbeidende kapital som en del av løsningen for dette.

Jeg registrerer at selv om vi – eller jeg – snakker om at vi skal regulere bedre, så høres det ut som opposisjonen alltid hører at vi sier regulere mindre. Da bare siterer jeg meg selv igjen: Det er vår oppgave å sørge for at både gamle og nye måter å organisere nye tjenester på omfattes av reguleringer – herunder skattlegging – som støtter opp under det å skape verdier gjennom effektiv bruk av ressurser. Det trenger altså ikke være en motsetning mellom hva opposisjonen ønsker og mener, og hva vi faktisk sier.

Presidenten: Representanten Snorre Serigstad Valen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Snorre Serigstad Valen (SV) [10:57:13]: Det er alltid hyggelig med en visitt fra Heidi Nordby Lunde. Vi kan ikke la alt bli en debatt om formuesskatt, men jeg synes at

når temaet skattlegging av teknologiutvikling først har kommet opp, er det verdt å minne om at det var regjeringen selv som smalt til med en skatteøkning på 1,8 mrd. kr i årets budsjett på dårligere avskrivningssatser på investeringer i maskiner og utstyr, ikke opposisjonen. SV var jo det partiet som foreslo å reversere dette kuttet, og sånn sett i Heidi Nordby Lundes egen analyse må sies å være landets mest teknologivennlige parti, også i skattepolitikken.

Truls Wickholm (A) [10:58:07]: Jeg skal ikke begi meg inn på alle de debattene her, men jeg synes det var en interessant debatt som var i ferd med å komme opp mellom statsråd Jensen og Snorre Serigstad Valen, som egentlig dreier seg om: Når er man en arbeidstaker?

Statsråden sier at det er bred enighet i denne salen om at vi alle er for trygge og gode arbeidsforhold. Det tror jeg nok at alle mener, men hvordan vi velger å organisere det, hva vi legger til rette for, får også noe å si for hvordan tingene løses. Og når man sier at mange organiserer seg inn i delingsøkonomien ved å være selvstendig næringsdrivende, og dermed ikke blir omfattet av det å være arbeidstaker, er det selvfølgelig rett, men det er også en del av problemet. Jeg er nok også ganske sikker på at det var noe av det som Serigstad Valen siktet til.

Da blir spørsmålet: Er man i realiteten en selvstendig næringsdrivende når man selv ikke har mulighet til å bestemme prisen på produktet sitt? Man har ingen mulighet til å forhandle pris på produktet, man er prisgitt den man kjører for, den teknologiløsningen man velger å være innenfor, i delingsøkonomien. På veldig mange måter ligner det veldig mye mer på det å være en arbeidstaker enn det å være en selvstendig næringsdrivende.

Og da er spørsmålet: Skal man på alle områder få lov til å være en selvstendig næringsdrivende – i det som kunne anses å være et mer ordinært arbeidsforhold? Jeg tror at en av de store utfordringene ved delingsøkonomien er å se på hvem det er som på en måte har makten – den økonomiske makten, den organisatoriske makten – i det forholdet som man er inne i. Før man klarer å løse det og å definere det bedre, tror jeg vi kommer til å se at vanlige folk, de helt nederst, er de som på en måte vil komme dårligst ut, selv om det nok er riktig som Jensen sier, at flere får mulighet til å komme inn på arbeidsmarkedet. Mange kan få mulighet til å dele noe mer av sin arbeidskraft, men det er også vårt ansvar å sørge for at det gjøres på en god måte for dem, og ikke bare på en god måte for dem som de velger å stille arbeidskraften sin tilgjengelig for.

Arbeiderpartiet har varslet at dette er noe som vi vil ta med i programmet, og som vi kommer til å se på dersom vi skulle få regjeringsmakt til høsten – jeg ser at Jensen ikke er så sikker på det, men vi kan jo være uenige om det.

Jeg tror allikevel at dette også er en type debatt om delingsøkonomi som vi må ha – ikke bare om skatt, ikke bare om hvilken teknologi vi skal bruke, men om hvordan dette påvirker organiseringen i norsk arbeidsliv generelt.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [11:01:11]

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Audun

Lysbakken om å lukke gjeldsfeller (Innst. 231 S (2016–2017), jf. Dokument 8:121 S (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:01:56] (ordfører for saken): Jeg vil først av alt takke representantene fra SV for å ha fremmet et viktig forslag, som gir Stortinget anledning til å sette fart i regjeringas arbeid på dette området. Det virker som det har virket. Finansministeren har allerede i dag hatt en pressekonferanse om noe av sakens tema.

Rett før vi gikk i salen i dag, googlet jeg «usikret kreditt». Da fikk jeg nesten 40 000 treff, og på topp lå det noen annonser. Bank Norwegian tilbød meg et lån på opp til 600 000 kr. I tillegg fant jeg tilbud om kredittkort på to minutter på inntil 150 000 kr og en konkurrent som tilbød kredittkort på fem minutter.

Det er aktører som dette denne saken handler om: de useriøse aktørene i en bransje som har «tatt flatt av», som vi sier i Stavanger. For Arbeiderpartiet har den enorme veksten i forbrukslån vist at mer må gjøres for å regulere en bransje som for lenge har fått styre fritt.

For de fleste forbrukere er kredittkort et gode. Det tror jeg hele salen er enig om. Kredittkort er etterspurt og inngår som en naturlig del av den samlede privatøkonomien for de fleste. Men Stortinget har ansvaret for å ta grep, regulere og sikre en seriøs bransje, ikke minst nå når vi ser at utviklingen har gått i feil retning.

Høsten 2014 skrev VG om alenemoren som i løpet av noen måneder opparbeidet seg flere hundre tusen kroner i kredittkortgjeld etter at hun ble arbeidsledig. Pengene strakk ikke til. I 2014 var kredittkortgjelden til norske husholdninger svimlende 72 mrd. kr. Den hadde gått opp ganske dramatisk, fra 55 mrd. kr året før. Siden har det akselerert, og mot slutten av 2016 er kredittkortgjelden over 90 mrd. kr – en vekst på 15 pst. bare fra året før.

Jeg synes det er spesielt bekymringsfullt å se den økte forbruksgjelden som de under 30 år har. Finanstilsynet viste at selv om låntakere under 30 år har en lav andel av husholdningenes samlede forbrukslån, har de det høyeste misligholdet regnet i prosent av utestående lån. For Arbeiderpartiet viser denne utviklingen at det er et enormt behov for strengere regulering og flere begrensninger, slik at vi sikrer en i hovedsak mer seriøs bransje.

Derfor, over til noen av de forslagene som er fremmet:

Det er ingen hemmelighet at Arbeiderpartiet vil ha et offentlig gjeldsregister. I 2013 forelå et forslag om et offentlig gjeldsregister fra den rød-grønne regjeringa. Statens innkrevingssentral i Mo i Rana var klar til å sette i gang med det samme. Da, i 2013, var den totale gjelden fra usikre forbrukslån på 55 mrd. kr. Siden da har det gått tre sesonger av Luksusfellen, og den samlede gjelden har vokst med hele 35 mrd. kr. Den er nå på totalt 90 mrd. kr.

Regjeringa har igjen gitt oss tre tapte år, men heldigvis har en nå våknet og klart – etter tre–fire år – å fremme et forslag. Men jeg mener det er helt betimelig med den kritikken som opposisjonen kommer med. Dette burde kommet før. Det er de som har kommet inn i den negative gjeldspiralen, som er ofrene her. Ikke minst er det betimelig med det forslaget som vi i dag fremmer, om raskt å få på plass en evaluering som vil sikre at dette blir et godt forslag, og at gjeldsregisteret fungerer som det skal.

Vi er i tillegg for å innføre et rentetak. 14 EU-land har gjort det. Dette er et forslag som handler om å ta de useriøse aktørene. For oss handler det ikke om hvorvidt en skal innføre det, men om hvordan dette skal innføres. Det er det som ligger i vårt forslag. Jeg synes det er synd at Kristelig Folkeparti og Venstre er med på det utydelige forslaget fra regjeringspartiene, og jeg forstår fra pressekonferansen at finansministeren nesten allerede har avvist dette forslaget.

I tillegg forsto jeg at hovedinnholdet i pressekonferansen i dag handlet om aggressiv markedsføring. I brevet til komiteen var statsråden avventende. Pressekonferansen i dag handlet visstnok om implementeringen av EUs realkredittdirektiv, men det framstår som en minimal innstramming, og jeg forventer at statsråden kan klargjøre overfor Stortinget hvilke ambisjoner regjeringa har, og hva det reelle innholdet i forslaget er. Det er synd om det er en minimal innstramming i forhold til det som lå i høringsforslaget, og jeg håper at forslagene er mer omfattende enn det det virker som.

Til slutt vil jeg ta opp de forslagene vi har i saken.

Presidenten: Representanten Torstein Tvedt Solberg har tatt opp de forslagene han refererte til.

Sigurd Hille (H) [11:07:05]: Gjeld er jo noe de fleste personer har. I vårt land er den vanligste formen for gjeld knyttet til bolig og andre nødvendige låneformål. Siden mange i Norge eier sin egen bolig, er konsekvensen av dette at folk flest har til dels betydelig gjeld knyttet nettopp til dette formålet. Som regel er denne type gjeld relativt problemfri. Verdien av boligen skal som kjent overstige lånebehovet, og slik sett skal lånet være håndterbart.

Kreditt er en annen type gjeld. De fleste av oss har et kredittkort, endog kanskje flere. Dette regnes som et gode og en praktisk form for utsettelse av noen betalinger. Finansforetakene ser på dette som en naturlig del av det produkttilbudet som er tilgjengelig.

I den foreliggende saken er det satt søkelys på en rekke andre problemstillinger omkring gjeld, særlig konsekvensen av for høy forbruksgjeld. Forslagsstillerne har listet opp elleve punkter og forslag til tiltak. Siden det er en tid siden forslagene ble fremsatt, har det foregått en debatt i offentligheten, og fra regjeringens side er det grepet tak i flere sider av saken allerede.

Det er ingen tvil om at forbruksgjelden i Norge har vokst i stor grad. Den er nå beregnet til ca. 90 mrd. kr, en vekst på hele 15 pst. i 2016. Mange har manglende kunnskap om konsekvensene av for stor forbruksgjeld. Hvilket rentenivå den type lån har, er også en viten mange ikke har. Konsekvensen av slik mangelfull innsikt er dessverre svært alvorlig for mange.

Flertallet i komiteen har valgt å peke på tre hovedområder og problemstillinger knyttet til disse. Regjeringen legger nå frem gjeldsinformasjonsloven. Her foreslås det bl.a.

at det skal opprettes et privat gjeldsregister, slik komitéflertallet peker på. Når et slikt register er på plass, vil det ikke lenger være mulig å oppnå kreditt og lån uten at dette er opplyst i registeret.

I den høringen som har vært i komiteen, og i den offentlige debatt for øvrig, har spørsmålet om innføring av et rentetak vært fremhevet som et godt tiltak for å motvirke en del av de uheldige sidene ved for høy forbruksgjeld. Dette er innført i flere sammenlignbare land. Målet er å redusere tilgangen på kreditt og særlig av hensyn til lavinntektsgruppene. Det kan nok argumenteres for flere ulemper ved et slikt rentetak, men komitéflertallet foreslår å be regjeringen vurdere et slikt tiltak og at Stortinget kan få seg forelagt en slik vurdering.

Det tredje punktet som det fokuseres på, er å begrense aggressiv markedsføring. Om dette punktet er komiteen samlet. Nå er det jo slik at de fleste av oss gjerne vil ha den økonomiske friheten det er å kunne benytte flere former for lån og kreditt. Det er også slik at det påhviler oss et selvstendig ansvar for å skaffe oss kunnskap om vår egen økonomi. Men det er dessverre mange eksempler på at formidlerne av forbrukskreditt kan være svært pågående, og at mange faller for fristelsen til å oppta lån de egentlig ikke kan betjene, og som de kanskje ikke engang hadde tenkt å ta opp. Det er derfor all grunn til å se nærmere på markedsføringsområdet og tiltak innenfor dette.

Hans Andreas Limi (FrP) [11:11:33]: Forbrukslån utgjør en økende del av nordmenns gjeld. For de fleste kan denne typen lån sørge for en romsligere økonomi og større handlefrihet, men dessverre kan det også føre til at de med store økonomiske problemer kommer enda dypere ned i en krise. Det er derfor gledelig at det i dag er lagt frem flere tiltak fra regjeringen.

Et gjeldsregister med oversikt over all forbruksgjeld kan sørge for at en del av dem som ikke bør har mer gjeld, blir nektet videre opplåning. I dag er bankene og finansieringsselskapene avhengige av informasjon fra låntaker og siste selvangivelse, som kun viser hva som var gjeldssituasjonen på slutten av et år. Den nye gjeldsinformasjonsloven, som nå legges frem, vil bidra til en bedre kredittvurdering av norske låntakere. Mer informasjon og bedre kredittbehandling vil være et gode både for finansnæringen, som kan påta seg en forsvarlig risiko, og for forbrukerne, som ikke vil få mer lån enn de kan betjene.

Noen partier mener at Statens innkrevingssentral vil være en naturlig aktør for å drifte gjeldsregistret. Fremskrittspartiet anser dette som unødvendig fordi private kan drive en virksomhet vel så godt som det offentlige. Flere land har gjeldsregister drevet av private, herunder Sverige. Slike selskap skal selvfølgelig drive etter offentlig tillatelse og være under tilsyn fra det offentlige.

Forbrukslån gis fra flere aktører, hvorav de aller fleste er seriøse, men dessverre ikke alle. En del har til dels svært aggressiv markedsføring, og prosessene kan gå for fort for de fleste. Derfor er det nødvendig å sikre forbrukerne bedre tid til å vurdere konsekvensene av nye gjeldsforpliktelser før store forbrukslån utbetales. Heldigvis er de aller fleste tilbydere seriøse, de ønsker en forsvarlig kredittbehandling og yter gode tilbud til sine kunder. Dette ser vi bl.a. ved at kredittkorttilbydere allerede har tilpasset seg forskrift om å sende faktura på hele det utestående beløpet og ikke bare på minimumsbetalingen.

Rentetak på forbrukslån er et tiltak som flere har tatt til orde for. Rentetak på usikret kreditt kan føre til økt etter-spørsel etter usikret kreditt, og en studie som er utført for EU-kommisjonen i 2010, kunne ikke påvise at et rentetak fører til mindre gjeldsproblemer eller lavere renter for forbrukerne. Et rentetak som settes høyt, kan bli normen og øke gjennomsnittsrenten for forbrukslån, som i dag er på omtrent 12 pst. Et lavt rentetak som ikke gir rom for å prise inn usikkerhet eller risiko, kan hindre en rekke personer i å ta opp lån og derved svekke deres økonomiske handlefrihet. Disse forholdene er det nå regjeringen som bes vurdere av komiteen.

Forbrukerne skal kunne ta opp alle typer lån. Det er også nødvendig at tilbyderne er regulerte. Det er viktig at kundene vet hva renten er, at de vet hva de har utestående, og at de vet hva det vil koste å utsette en betaling. Unge mennesker mellom 18 og 25 år har økende inkassogjeld, og for mange unge får betalingsanmerkninger og har ikke nødvendig kunnskap om konsekvensene av å bruke kredittkort eller ta opp dyre lån for å dekke inn overforbruk. Manglende kunnskap om renteberegning, og derved manglende evne til å skille mellom gode og dårlige lånetilbud, er et stort problem. Som enkeltindivid, som forbrukere, må vi ta konsekvensen av alle økonomiske valg, men det er en forutsetning for å ta riktige økonomiske valg at man forstår konsekvensen av de dårlige. Derfor er kunnskap om økonomi viktig, og derfor er det så bra og helt nødvendig at personlig økonomi har blitt en større del av undervisningen i skolen både på ungdomstrinnet og i videregående. Her gjøres det allerede en veldig god innsats av Ungt Entreprenørskap i samarbeid med finansnæringen og Skolemeny.no.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:16:03] (komiteens leder): Bare for å følge opp det siste: Da min datter kom hjem i forrige uke, fikk vi beskjed om at nå skulle hun sette opp budsjett – hilsen skolen. Det er tydelig at det temaet er på dagsordenen. Vi er ikke kommet helt i mål med det budsjettet ennå, men vi pleier jo å være på overtid når det gjelder budsjett både her og der, så det skal nok løse seg til slutt.

Det er en viktig sak SVs representanter her tar opp, og jeg får håpe det også gleder SV at dette faktisk blir vedtak som kan få en god betydning. Jeg skal komme inn på noen av de flertallsvedtakene vi får.

Først til rentetak: Jeg synes representanten Limi her hadde en god vurdering av plusser og minuser. Så sa representanten Torstein Tvedt Solberg at forslaget om å «vurdere hensiktsmessigheten» er litt svakt. Nå står det i Arbeiderpartiets forslag «utrede muligheten for», men jeg synes kanskje ikke forskjellen er så veldig stor. Uansett kan jeg bare be statsråden bekrefte at man vil ha en seriøs vurdering som har i seg både fordeler og ulemper, at vi får noe vi kan se på, og ikke bare en slags klar beskjed om at nei, dette vil vi ikke. Men det får vi sikkert høre om i innlegget av statsråden.

Så er det en annen sak som jeg synes det er god grunn til å se nærmere på. La oss ta et eksempel: La oss si at man går inn i en butikk for å kjøpe en tv, og så, når man kommer til kassen, blir man presentert for muligheten til å kjøpe denne tv-en på kreditt og med rabatt. Men hvis man betaler kontant, får man ikke rabatt. Jeg mener – og det er det som står i vedtak II – at den slags må det slås ned på. Det

ligner ingen ting. Her vet vi hva grunnen er, og det er å spekulere i at man tar opp et forbrukslån som utstederen skal tjene på, og som man attpåtil skal betale mindre for i utgangspunktet enn om man betaler kontant. Det hører ingen steder hjemme.

Så til vedtak IV – en vurdering av «en kort angrefrist på usikrede forbrukslån». Det er vi veldig glade for å ha fått et flertall for. Man trenger ofte en nedkjølingsperiode når man får så gode tilbud at det antakelig er for godt til å være sant. Dessverre er det ofte slik at de som går på de tilbude- ne, kanskje er de som har minst mulighet til å følge opp sine forpliktelser i ettertid. Dette var et forslag vi også prøvde oss med overfor den rød-grønne regjeringen. Det falt ikke i så god smak da, men nå er det i hvert fall en flertallsinnstilling hvor dette, sett fra vår side, blir et viktig tema å følge opp fra regjeringens side.

Så er vi glade for det som er kommet i dag – med gjeldsregister – fra statsrådene som har vært på pressekonferanse, og også det å se på markedsføringen som benyttes når det gjelder forbrukslån.

Til slutt: Dette var et tema i budsjettforhandlingene. Det er et eget anmodningsvedtak som går på akkurat dette temaet som SV her tar opp, så jeg regner med at vi alle ser fram til å få resultatet av det som kommer etter hvert fra regjeringens hånd. Jeg opplever at vi har litt upløyd mark på dette området, og at vi sammen kan bidra til mer ryddige forhold.

Terje Breivik (V) [11:20:13]: Eg vil gje honnør frå meg og Venstre til forslagsstillarane for å fremja ei sak på eit viktig område – lukking av gjeldsfeller. Det er òg grunn til å gje skryt til regjeringa, som tidlegare i dag har lagt fram ulike forslag med tanke på gjeldsproblematikk, m.a. oppretting av eit gjeldsregister og restriksjonar på marknadsføring av forbrukslån – bra! Venstre er sjølvsagt heller ikkje for å forby kredittkort eller forbrukslån, men det er jo ikkje tvil, som mange tidlegare talarar har vore inne på, om at her er det aktørar som kynisk utnyttar folks desperasjon. Utan at eg har ført nokon nitid statistikk over mine private papirpostar, er det liten tvil om at reklame for forbrukslån toppar bunken av det som vert lagt i papir- dunken.

Eg skal ikkje vera lang, men eg nyttar høvet til å setja fram forslag 3, frå Venstre.

Presidenten: Representanten Terje Breivik har dermed tatt opp forslaget han refererte til.

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:21:37]: Jeg vil takke for hyggelige ord, og jeg vil takke komiteen og spesielt saksordføreren for et godt arbeid. Det er et viktig gjennomslag i dag i kampen for å lukke gjeldsfeller, og så gjenstår det en del som vi kommer til å fortsette å foreslå.

Denne saken henger sammen med forrige sak på en del måter av den grunn at vi er på vei inn i en tid der stadig flere, spesielt unge mennesker, kommer til å ha et mindre trygt forhold til arbeidslivet enn før, en større grad av midlertidig arbeid enn før. Flere kommer til å ha vanskelig for å skaffe seg boliglån enn tidligere, det ser vi allerede, og i mediene de siste par årene har vi sett mange eksempler på at man har tatt opp forbrukslån for å dekke egenkapitalkravet til boliglån. Det er jo ganske ekstremt, men forslagsstilleren er kjent med minst ett tilfelle der rådgiveren i ban-

ken selv har oppfordret låntakeren til dette. Det kan man godt si er en individuell svikt, eller et enkelttilfelle, men jeg tror ikke det er det. Jeg tror at vi strukturelt sett i samfunnet nå er i ferd med å bygge opp et system som øker presset på å ta opp denne typen usikrede kredittlån. Derfor er det et politisk ansvar å gjøre noe med det, ikke bare med disse konkrete tiltakene vi diskuterer i dag, men også når det gjelder boligdebatten – som ofte er oppe i Stortinget ellers – å sørge for at vi ikke bygger opp en for høy gjeldsbelastning for nordmenn flest. Der har Stortinget forsømt seg, og der er det mye som gjenstår.

Så til denne saken: Først vil jeg si at det er veldig gledelig at det kommer enkelte innstramminger på plass som en direkte følge av denne komitébehandlingen. Det er jeg veldig glad for, og jeg tror det vil ha effekt. Det er enkelte andre saker jeg er mer usikker på, som f.eks. om det ligger en realitetsendring i at regjeringen nå kaller gjeldsregisteret for «gjeldsinformasjonsordning». Er det ganske enkelt en presisering fra regjeringens side, eller innebærer det en utvanning av det som var registerets hensikt?

Her trenger jeg kanskje ikke gjenta alle argumentene for et offentlig gjeldsregister, som jeg mener ville vært det klart beste. Da ville man sørget for lik tilgang til informasjon, og man ville hatt et klarere ansvarsforhold – om hvem som er ansvarlig for denne informasjonen. Ikke minst ville man også sørget for at de som selv befinner seg i en vanskelig situasjon og gjerne ikke selv har full oversikt over sin egen gjeldssituasjon, ville hatt tilgang til dette registeret, noe som ville gjort det lettere å rydde opp i egen situasjon. Det er også viktig i et sosialfaglig perspektiv; det ville lettet det offentlige for mye arbeid når man skal hjelpe mange mennesker med å få oversikt over egen gjeldssituasjon og begynne å rydde opp i det.

Jeg er også glad for at det strammes inn i reglene for aggressiv markedsføring, som finansministeren kunngjorde i morges, men jeg må si jeg stusser over at det skal være et særlig stort behov for reklame for denne typen usikret kreditt i det hele tatt.

Dette skal jeg komme tilbake til litt etterpå, men først bare en tur innom dette rentetaket: Jeg synes ikke det virket som om finansministeren boblet av entusiasme for denne ideen tidligere i dag, da hun ble spurt av mediene. Jeg synes vel heller ikke at Høyres talsperson har boblet av entusiasme tidligere. Så vi foretrekker å stemme for Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SVs forslag om en utredning.

Så kan godt komitélederen si at det er en uforpliktende setning, det også, men hvis jeg skal være litt slem, så er det mulig å tolke det vedtaket Stortinget nå er i ferd med å gjøre, som at regjeringen skal skrive et par linjer om hvorfor man ikke ønsker seg et rentetak i kommende revidert budsjett, og så er saken kvittert ut. Jeg håper det ikke er tilfellet, men jeg holder ikke pusten i forventning så lenge vedtaket Stortinget nå skal gjøre vedrørende rentetak, er så lite forpliktende som det er. Jeg mener vi kunne vært mye mer framoverlente i det spørsmålet. En rekke sammenlignbare land opererer med rentetak. Flere land viser til at det har hatt påvisbar effekt, f.eks. Finland.

Og så har enkelte, som Finans Norge, hevdet i høringen at et rentetak kan være problematisk fordi det kan strupe tilgangen på denne typen usikret kreditt og dermed dytte låntakere over i det såkalte gråmarkedet. Men det er jo et argument som forutsetter at vi snakker om lån som uansett ville vært tatt opp, og hele poenget med denne typen lån er

jo at det *ikke* er lån som uansett ville vært tatt opp, men som pushes aggressivt, og som oppstår fordi det skapes et kunstig behov. Hvis Finans Norge har rett i sine innvendinger mot et rentetak, må jo det i så fall være det beste argumentet av dem alle mot i det hele tatt å tillate markedsføring for denne typen lån. Hele problemet med denne typen useriøs kreditt er jo nettopp at det presses på mennesker – til store konsekvenser etterpå – og at det ikke er å anse som vanlige likviditets- eller forbrukslån.

Jeg tar opp SVs forslag.

Presidenten: Dermed har representanten Snorre Serigstad Valen tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Siv Jensen [11:27:02]: Dette er et viktig tema. Forbrukslån markedsføres intensivt, og markedet for slike lån er i sterk vekst. Rentene på forbrukslån er ofte høye, og mange lån misligholdes. Det er nå et godt tidspunkt for å vurdere og diskutere reguleringen av dette markedet, og om reguleringen møter den utviklingen vi ser, på en god nok måte.

Når vi vurderer reguleringen av markedet for forbrukslån, må vi huske at muligheten til å ta opp usikret gjeld gir oss frihet, men at slike lån også skaper store utfordringer for dem som tar opp lån som de ikke klarer å betjene.

Jeg er enig med forslagsstillerne i at regelverket bør motvirke at forbrukere og husholdninger får gjeldsproblemer som følge av forbrukslån. Jeg er også enig i at gjeldsproblemer ikke kan løses med ett enkelt tiltak. Derfor jobber regjeringen med en rekke tiltak rettet inn mot forbrukslånsmarkedet. Tiltakene vil både forebygge alvorlige gjeldsproblemer og bedre konkurransen om å tilby fornuftige forbrukslån til fornuftige vilkår. Jeg har i dag, sammen med justis- og beredskapsministeren og barne- og likestillingsministeren, lagt frem noen av disse tiltakene.

Jeg registrerer at komiteen også er opptatt av å begrense den aggressive markedsføringen av forbrukslån, og at komiteen i sin tilråding til Stortinget fremmer flere forslag knyttet til dette. Jeg er glad for at komiteen deler regjeringens bekymringer for at aggressiv markedsføring kan medvirke til at enkelte tar opp forbrukslån de ville vært bedre tjent med å være foruten. Justis- og beredskapsdepartementet vil, som varslet tidligere i dag, fastsette en forskrift som setter rammer for markedsføring av forbrukslån.

Videre vil vi i morgen legge frem et lovforslag om gjeldsinformasjonsforetak, også kjent som «gjeldsregister», for Stortinget. Som komiteen mener også vi at et gjeldsregister er et viktig tiltak. Forslaget fra regjeringen vil gjøre bankene i bedre stand til å gjøre gode og riktige kredittvurderinger og bidra til at personer ikke tar opp forbrukslån de ikke vil være i stand til å betjene.

Jeg mener også det er viktig at forbrukere får god nok informasjon om hvor mye gjeld de har, og hvordan de kan betale den ned. Vi har i dag derfor fastsatt regler for fakturering av kredittkortgjeld som vil være med på å sikre at dette skjer. Dersom man ønsker å utsette betalingen av kredittkortgjeld, skal det være et aktivt valg fra kunden selv.

Tiltakene vi har lagt frem i dag, vil bidra til å forhindre at personer havner i gjeldsfeller. De vil også være med på å sørge for at vi har et kredittmarked som fungerer godt.

De tiltakene regjeringen har varslet, er kraftfulle, men det betyr ikke at jobben er gjort. Vi vil fortsette arbeidet med å sikre et ryddigere og mer velfungerende marked for forbrukslån. I årets finansmarkedsmelding, som også legges frem for Stortinget i morgen, inkluderer jeg en bred omtale av forbrukslån og tiltakene vi arbeider med.

Man kan kanskje si at den debatten vi har i dag, er en oppvarming til mange viktige debatter som Stortinget vil ha fremover, både om lovforslaget som statsråd Horne legger frem, og ikke minst gjennom behandlingen av finansmarkedsmeldingen.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:30:49]: Regjeringa virker som om den har våknet nå, etter tre år. Det er bra at det legges fram noen forslag nå. Men jeg vil komme tilbake til dette med rentetak. Som representanten Snorre Serigstad Valen også var inne på, har det vært en viss usikkerhet om hva regjeringspartiene mener om dette. De har uttalt litt forskjellig, om det er talspersoner eller finansministeren som snakker. Jeg mener at det helt klart er et behov for å få til en skikkelig utredning. I Sverige har de nå satt ned et grundig arbeid der en ikke diskuterer fram og tilbake om dette er et behov, men ser på hvordan en svensk modell for et rentetak bør innrettes, sånn at en får begrenset de mest useriøse aktørene. Det er det som er målet her. Så jeg vil starte med å spørre finansministeren: Ser finansministeren i det hele tatt et behov for et rentetak? Vil vi kunne få en grundig vurdering av hvordan dette kan innføres?

Statsråd Siv Jensen [11:31:45]: Jeg kan forsikre Stortinget om at jeg skal følge opp det flertallsvedtaket som blir gjort i dag knyttet til å be regjeringen om å utrede dette forholdet nærmere. Jeg mener det er viktig at vi gjør det, for det er ikke opplagt at et rentetak er et godt svar på disse utfordringene. Det finnes en ganske god studie gjennomført av EU-kommisjonen som ikke kunne dokumentere at gjeldsproblemene ble bedre i land som hadde innført dette. Så det er både fordeler og ulemper knyttet til et rentetak, og – bare la meg si det – selv om man setter et rentetak, vil det fortsatt være en mye høyere rentesats på denne type gjeld enn på boliglånene, for å si det litt forsiktig. Det handler om at dette er usikret gjeld, og da er den dyrere, så det løser i og for seg ikke problemet. Men at det er fordeler og ulemper ved dette – ja, det er det. Derfor skal vi komme nærmere tilbake med en vurdering av spørsmålet.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:32:50]: Nei, det er ingen som har påstått at et rentetak kommer til å løse alt, men det er 14 EU-land som nå har innført det, og har funnet sin modell for å innføre dette. Jeg tror finansministeren og jeg har lest den EU-rapporten fra 2010 litt forskjellig, for den slår også fast at et rentetak har hatt en begrensende effekt. Den har begrenset tilgangen på kreditt, ikke minst til lavinntektsgruppene, som flere talere tidligere har vært opptatt av. Men jeg følte ikke at jeg fikk noe direkte svar fra finansministeren: Mener finansministeren og regjeringa at det er behov for et rentetak? Ser hun at

Norge bør gjøre som andre EU-land og se på en norsk modell for å innføre et rentetak?

Statsråd Siv Jensen [11:33:42]: Regjeringen har i dag orientert om de tiltakene vi mener er mest presserende opp mot markedet for forbrukslån. Det handler om den forskriften som Finansdepartementet i dag fastsetter, det handler om det lovforslaget som statsråd Horne legger frem i morgen, og det handler om forskriften fra Justis- og beredskapsdepartementet som skal tre i kraft med virkning fra 1. januar neste år.

Når det gjelder spørsmålet om rentetak, har ikke regjeringen vurdert det i denne runden. Men jeg skal følge opp det vedtaket som vil bli gjort i Stortinget i dag, og komme med en grundig vurdering av både fordelene og ulempene ved dette. Men jeg har altså ikke tatt endelig stilling til det.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:34:26]: Jeg mener det er interessant for Stortinget å få litt tydeligere svar på hvordan statsråden ønsker å følge opp dette vedtaket. Jeg synes bemerkningene til representanten Snorre Serigstad Valen var betimelige der. Kan vi forvente oss noen linjer i forbindelse med revidert budsjett der en avviser dette forslaget, som denne regjeringen har gjort så mange ganger med lignende forslag, eller kan vi forvente oss en grundig utredning? Jeg spør på den måten med henvisning til den svenske modellen. I Sverige har en nå valgt å sette ned et utvalg, gjøre dette grundig, ta med eksperter, som finansministeren var opptatt av i forrige sak, ikke bare sitte i Finansdepartementet og diskutere over kaffekoppen. Kan finansministeren garantere at vi nå får et grundig arbeid, ikke bare noen linjer i revidert?

Statsråd Siv Jensen [11:35:20]: Som jeg har sagt i de to foregående svarene mine, er det både fordeler og ulemper med et rentetak. Da må man argumentere gjennom alle de spørsmålene hvis man skal kunne gi en fullverdig tilbakemelding til Stortinget på dette.

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:35:45]: I forrige debatt diskuterte vi delingsøkonomi og de nye mulighetene teknologien gir. Jeg ser på en av dem her og nå, og det er Bank Norwegian. Jeg er på deres nettside. Her kan jeg skaffe meg et lån til maks effektiv rente på 39,68 pst. Ser finansministeren noen som helst hensiktsmessighet i at det noe sted i Norge skal kunne tilbys kommersielle lån med en rente på 39,68 pst.?

Statsråd Siv Jensen [11:36:16]: Markedet for forbrukslån er utrolig sammensatt. Det er mange aktører. La meg begynne med å si at Finans Norge har laget en bransjestandard. Den er frivillig, men det betyr at alle de som ønsker å følge den, og som er medlemmer av Finans Norge, allerede har kommet ganske langt i å implementere gode standarder som bidrar til å veilede kundene på en god måte. Så er det andre aktører i markedet, som kanskje ikke er like interessert i denne bransjestandarden, som nå blir nødt til å følge de nye reguleringene som regjeringen har tatt initiativ til. Jeg mener det vil være med på å stille helt andre krav til hele bransjen.

Jeg har også lyst til å understreke at det er ikke bare utfordringer knyttet til forbrukslån og kredittkort. De aller

fleste av oss har stor glede av det, så sant vi betaler ned i tide.

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:37:16]: Jeg er enig i finansministerens siste bemerkning. Det å kunne ta opp forbrukslån og lette på likviditetsproblemer der og da er viktig for mange, og de aller fleste greier det helt fint. Men så har det oppstått et marked for useriøse lån av denne typen, som rammer enkeltmennesker veldig hardt, og som rammer stadig flere veldig hardt, og det er en situasjon der gjeldsveksten i Norge er til å bli svært bekymret av.

Derfor har jeg lyst til å bore litt mer i dette med rentetak, for jeg ser med glede på at regjeringen nå begynner å fremme en del ulike tiltak for å bøte på utviklingen. Når finansministeren sier at det finnes gode argumenter for og mot rentetak, er jeg selvfølgelig godt kjent med de gode argumentene for, så jeg er for. Men kan finansministeren komme med noen av de gode argumentene mot å innføre et rentetak i Norge?

Statsråd Siv Jensen [11:38:07]: La meg først si at nettopp fordi det er veldig mange aktører i dette, og fordi mange av de vilkårene som tilbys, gjør det ganske dyrt, er kanskje de viktigste tiltakene regjeringen i dag lanserer, både at vi samler mye informasjon om dette i det som har vært omtalt som et gjeldsregister, og ikke minst at vi demper farten når det gjelder markedsføringen av denne typen lån. Det er aggresjonen og tempoet og det at altfor mye informasjon står med liten skrift og er lite tilgjengelig, som har skapt en del av utfordringene knyttet til gjeldsveksten, særlig hos de mest sårbare husholdningene. Det er det som er bekymringsfullt. Foreløpig utgjør dette en ganske liten andel av den totale gjelden, 3 pst., men veksten er urovekkende høy. Derfor må vi gjøre noe med det.

Jeg er ikke sikker på at rentetak er svaret på dette, men jeg mener at det er flere tiltak som må til for at vi skal få dempet farten i dette markedet.

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:39:11]: Takk for svaret.

Men vil man ikke heller kunne si at nettopp det å stramme inn, nettopp det å sørge for at markedsføringen blir mer seriøs og nettopp det å understøtte Finans Norges arbeid for en bransjestandard som gjør at det blir lettere å skille mellom seriøse og useriøse aktører, i seg selv er gode argumenter for et rentetak? Vil man ikke da få isolert de aggressive aktørene finansministeren snakker om, som vel etter hvert, hvis finansministeren har rett i sine antakelser, vil være de eneste som tilbyr lån til f.eks. 39,68 pst. rente?

Statsråd Siv Jensen [11:39:49]: Et av argumentene mot et rentetak er at man uansett ikke får bort den høye renten som nødvendigvis må være på usikret gjeld. Det er en høyere rente fordi gjelden ikke er sikret. Nå ligger den på gjennomsnittlig 12 pst., etter beregninger gjort av Norges Bank. Så er det noen utslag som er betydelig høyere enn det, men uansett er det en høy rente. Det fører til at hvis man ikke nedbetaler gjelden sin, akkumulerer den i et hurtig tempo og skaper gjeldsproblemer. Derfor har det vært viktig å sørge for mer informasjon. Derfor mener jeg den forskriften Finansdepartementet fastsetter i dag, er et viktig skritt, for det handler om at når man får fakturaen

sin, skal man kunne ta opplyste valg, og det skal være eget valg hvis man faktisk velger ikke å nedbetale det man burde gjøre fra den ene måneden til den andre, men da skal man vite hvilke konsekvenser det har.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:41:00]: Jeg vil takke for debatten. Det ble spurt om opposisjonen ser at ting nå skjer, og om vi ikke er glad for det. Jo, vi er glad for at regjeringa nå endelig har våknet, men det er ingen jubel man får fra opposisjon. Bare siden denne regjeringa tiltrådte, har andelen usikrede forbrukslån økt med hele 35 mrd. kr, og imens har flere tusen nordmenn kommet i gjeldsproblemer. Det er en utvikling denne regjeringa og Venstre og Kristelig Folkeparti må ta ansvar for.

En må spørre seg om Kristelig Folkeparti og Venstre er fornøyd med de svarene en har fått fra finansministeren her i dag. Det er en ganske tydelig avvísning av at en skal se videre på rentetak. Jeg vil igjen minne om den utredningen som kom fra EU i 2010, som viser at et rentetak vil redusere tilgangen på kreditt og særlig virke mot lavinntektsgrupper, som Kristelig Folkeparti så rørende var oppatt av. Et rentetak vil virke, men finansministeren er uvilig til å se på dette. Jeg håper Kristelig Folkeparti og Venstre – i hvert fall på bakrommet – har fått noen garantier om at dette ikke kun er noen linjer i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett, RNB. Da vil vi igjen se at det er tapte år med tanke på å ta nødvendige grep – flere vil ende i gjeldsproblemer. Dette vil bare fortsette å vokse når en ikke er villig til å ta de nødvendige grepene.

Arbeiderpartiet er helt tydelig på at man må begrense den aggressive markedsføringen. Igjen virker de svarene statsråden kommer med, som om det er et minimum en i dag innfører, i forhold til det som en sendte på høring. Det virker som om en har lyttet mest til næringen og mindre til forbrukerne. Selv om SV har fremmet ti gode forslag, får flertall for noen få og regjeringa har våknet, er jeg helt sikker på at det vil være behov for at Stortinget tar nye grep i tida som kommer, så en passer på at en ikke lar denne utviklingen fortsette i negativ retning.

Her har vi ikke en regjering som er på ballen, så derfor håper jeg at Stortinget fortsetter det arbeidet og passer på at utviklingen ikke fortsetter i negativ retning.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:43:40]: Det er mulig at representanten Tvedt Solberg og jeg har litt ulik hørsel, men jeg hørte da vitterlig at statsråden sa at regjeringen skal gå grundig igjennom og komme tilbake til Stortinget med vurderingen knyttet til rentetak. Jeg trenger ingen bakromsgarantier når jeg har hørt det i åpent rom, for å si det sånn.

Som sagt ser jeg i realiteten egentlig ingen forskjell på det Arbeiderpartiet har foreslått, og det flertallet har foreslått, hvis ikke det er slik at Arbeiderpartiet nå har konkludert på forhånd. Da burde man heller fremme et slikt forslag – fremme en sak med rentetak, punktum. For det var vitterlig det jeg hørte i det siste innlegget. Men vi er åpne for rentetak, og vi ser fram til den vurderingen.

Tapte år – vel, jeg har ikke så veldig stort behov for alltid å forsvare sittende regjering, men det er tross alt denne

regjeringen som legger fram et gjeldsregister, som vi holdt på med, de rød-grønne, i jeg vet ikke hvor mange år, uten at det ble noe av. Det er denne regjeringen som nå får et oppdrag, og et flertall stiller seg bak en kort angrefrist på usikrede forbrukslån, et forslag de rød-grønne avviste da de selv var i posisjon. Så det er mange tapte år vi kan snakke om.

Karin Andersen (SV) [11:45:24]: Til det aller siste: Det lå et forslag som var ferdig og kunne vært behandlet i Stortinget i løpet av 2013 eller starten på 2014. Det ble trukket av den forrige regjeringen, så det er dessverre tapte år.

Jeg er glad for at man nå beveger seg bitte lite grann, dog med museskritt, i en sak som er veldig alvorlig, og som faktisk skaper katastrofe i manges liv, nemlig at de havner i gjeldsfeller. Jeg er veldig opptatt av at vi skal ha systemer som gjør at folk kan gjøre opp for seg. Det er kjempeviktig. Da er det viktig at det ikke finnes noen slike lurefeller man kan gå i, som gjør at man ender opp med en gjeld man ikke klarer å betjene, for det er få av oss som klarer å betjene gjeldsrenter slik de er i noe av det usikrede lånemarkedet. Vi vet også – og vi kan mislike det – at noen som kommer i gjeldsproblemer, tar på seg ny gjeld, som de aldri skulle hatt, og som de ikke kan betale, fordi de er i en veldig panikkartet situasjon.

Jeg har fulgt dette i mange år, og derfor har jeg vært initiativtakeren til det forslaget som behandles i dag, som jeg synes det går veldig smått med. Jeg er veldig forundret over at man ikke kan gå inn nå og f.eks. regulere rentene på usikret gjeld, for det handler om at den som tar opp gjelden, skal kunne gjøre opp for seg. Det har også noe med at den som gir slik gjeld, må ta et litt større ansvar, for det første for å sjekke at de man låner ut penger til, usikret, har mulighet til å betale, og for det andre at hvis de ikke har det, får man litt mindre fortjeneste på å prøve å lure folk ut i «uløkk».

Jeg hører man sier at utredningene som man har hatt i andre land, ikke har virket sånn som man har ønsket, men det er vel én tolkning av resultatene. En annen tolkning av de resultatene er jo at færre faktisk tar opp gjeld som de aldri skulle hatt.

Det er mange av de forslagene som vi fremmer i dag, som burde fått flertall, slik at regjeringen hadde satt i gang med en konkret utredning av det nå. For det er litt forskjell på å skulle vurdere om man skal evaluere, eller om man faktisk skal iverksette tiltak. Og det trengs, for både enkeltmenneskene og samfunnet taper på at så mange som nå havner i gjeldsfelle og ikke klarer å gjøre opp for seg.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:48:44]: Også jeg vil minne Kristelig Folkeparti om at det lå et forslag til Stortinget om et gjeldsregister i 2013. Regjeringa, som representanten Syversen så gledelig støttet og innsatte, trakk det forslaget og kommer nå endelig, tre-fire år etterpå, med et forslag. Det ble også stilt spørsmål ved min hørsel, og det spørsmålet kan stilles tilbake igjen til representanten Syversen, for når det kommer til rentetak, var jeg ganske tydelig i mitt innlegg. For Arbeiderpartiet handler ikke dette om en vurdering av om en skal ha et rentetak, men vårt forslag legger til grunn hvordan en bør innføre dette. 14 EU-land har gjort det. Det viktige for oss er å gjøre som Sverige: få en utredning om hvordan den beste

innretningen for et norsk rentetak kan være, der målet må være å ta de useriøse aktørene. Det kommer tydelig fram i både forslaget og merknadene.

Jeg har dessverre liten tro på at en motvillig statsråd, som vi har hørt i dag, og som også har sagt det samme på pressekonferansen, skal levere mirakler her. Kristelig Folkeparti har en tro på mirakler, så kanskje det kommer noe, men jeg håper at dette vil bli tatt seriøst av regjeringa. Jeg håper vi ikke bare får noen linjer i revidert, at vi får det på den ordentlige måten en ser at regjeringa i Sverige har håndtert dette, men jeg frykter at vi må tilbake i denne sal for å få regjeringa inn på det rette sporet igjen.

Presidenten: Representanten Hans Olav Syversen har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:50:38]: Det er klart at når Torstein Tvedt Solberg trekker opp mirakler, er det vanskelig ikke å ta ordet.

Hvis statsråden nå nikker til det jeg sier, at dette blir en solid og grundig vurdering, og hvis jeg får statsrådens øre, så forutsetter vi det. Ellers må vi vurdere en stemmegivning som er annerledes, at dette med rentetak blir en solid og grundig vurdering. Der nikkes det, da er jeg fornøyd.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [11:51:17]

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen og Rasmus Hansson om nye mål for samfunnsutviklingen (Innst. 233 S (2016–2017), jf. Dokument 8:123 S (2015–2016))

Tore Hagebakken (A) [11:51:52] (ordfører for saken): Det er et ordtak som sier at å vente på en glede er også en glede. Etter omtale av mirakler, nikking og diskusjon om hvem som hører best eller dårligst, er vi altså framme ved denne saken.

I dette representantforslaget fra Hans Olav Syversen og Rasmus Hansson fremmes det forslag om at «Stortinget ber regjeringen snarest utvikle et mål for brutto nasjonal livskvalitet som et supplement til brutto nasjonalprodukt».

Temaet har vært oppe i Stortinget tidligere, gjennom en interpellasjon til finansministeren fra Dagfinn Høybråten i 2007 og gjennom en grundig behandling av et forslag fra Kristelig Folkeparti i 2009. Dette resulterte i en omtale av livskvalitetsindikatorer i nasjonalbudsjettet.

Vi kan alle glede oss over at Norge nettopp er kåret til verdens lykkeligste land, fulgt av Danmark, Island og Sveits på de neste plassene. Faktorer som i denne sammenhengen vektlegges som viktig for folks lykke, er omsorg, frihet, sjenerøsitet, ærlighet, helse, inntekt og godt styresett. At vi er i den posisjonen vi er, er en følge – ikke minst – av godt politisk håndverk gjennom mange tiår. Da er det viktig at vi sørger for å fordele godt videre, og at alle er med og får sin del av livskvaliteten og muligheten som samfunnet vårt gir.

Forslaget fra representantene Syversen og Hansson om nye mål for samfunnsutviklingen og økt vektlegging av livskvalitet i utviklingen av samfunnet har selvsagt gode

intensjoner, men komiteen – med unntak av Kristelig Folkepartis representant, som også er en av forslagsstillerne – mener likevel at det er lite hensiktsmessig å arbeide fram et enkelt mål for nasjonal livskvalitet. Livskvalitet har mange dimensjoner, og ulike personer vil kunne ha ulikt syn på hvordan dette bør vurderes opp mot hverandre.

Komiteens flertall slutter seg til konklusjonene i finansministerens brev til finanskomiteen, datert 11. november 2016. I brevet gis det en god beskrivelse av hvordan en sikrer seg og sammenholder nødvendig informasjon og statistikk om velferd og livskvalitet, i tråd med det OECD anbefaler.

I innstillingen sier flertallet seg enig i at «det er viktig at vi i Norge videreutvikler vår egen statistikk og tar i bruk de mulighetene til å sammenlikne oss med andre land som tallene fra internasjonale organer gir oss». Vi viser også til statsrådets beskrivelse av hvordan Statistisk sentralbyrå ivaretar analyser av levekår og velferd.

Jeg har registrert at Kristelig Folkeparti i sitt endelige forslag i innstillingen har gått fra å snakke om «et mål for brutto nasjonal livskvalitet» til nå å ville be «regjeringen snarest utvikle et samlet system for måling av brutto nasjonal livskvalitet», så noe har tydeligvis skjedd underveis.

Men komiteens flertall mener at vi allerede har tilfredsstillende data, systemer og praksis med hensyn til å måle livskvalitetens ulike sider, og at vi dermed også har grunnlag for å kunne vektlegge livskvalitet når vi setter oss våre samfunns mål.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:56:05] (komiteens leder): Det som saksordføreren redegjorde for, må jeg si var et veldig velvillig innlegg når man allikevel skal stemme det ned – det skal sies, så all ære til representanten Hagebakken for det. Men han sa også at Norge er «verdens lykkeligste land», i alle fall er vi målt til det. Av og til når man hører på debattene her i salen, kan man kanskje være litt i tvil om det kan stemme, men når Tore Hagebakken har sagt det, er det sikkert korrekt.

Som representanten Hagebakken sa, er ikke dette en ny sak. Det har vært drøftet før, i en interpellasjon, og vi hadde en stor høring i finanskomiteen i tilknytning til det forrige representantforslaget. Det er riktig at det har kommet en beskrivelse i budsjettet av indikatorer for livskvalitet. Det som er interessant, er hvordan dette er utviklet videre internasjonalt. OECD bruker mye tid og krefter, for de ser at dagens BNP-måling egentlig viser veldig lite av hvordan samfunnet fungerer, og hva det er av indikatorer som gir et godt uttrykk for hvordan livskvaliteten egentlig er. Det sier seg vel egentlig selv, det er ikke bare økonomiske mål som sier noe om hvordan vi har det.

Jeg tar til orientering at flertallet synes at den omtalen som gis i de årlige budsjettene, er tilstrekkelig, og at man avventer hva OECD og FN vil jobbe videre med for nasjonalt å utvikle disse parameterne. Jeg skulle ønske vi var litt mer framoverlent. Vi har tatt på alvor at man synes ett mål ikke var riktig. Så har vi prøvd å justere teksten i forslaget. Hvis det kan få noen til å stemme for, er vi glad for det.

For øvrig tar jeg opp forslaget fra Kristelig Folkeparti.

Presidenten: Representanten Hans Olav Syversen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:58:29]: Jeg er litt skuffet over at forslagsstilleren ikke benyttet seg av taletida i dens fulle bredde for å belyse eget forslag. Det er en sjelden mulighet han nå skuslet bort. Og jeg skjønner jo om han mener at det er en mulighet også Stortinget skusler bort, når det er få partier som slutter seg til representantforslaget fra Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne.

Jeg har lyst til å redegjøre litt for hvorfor vi i SV ikke er del av mindretallet. Jeg deler fullt ut målsettingen til forslagsstillerne, både at vi trenger god informasjon om hvordan innbyggerne i Norge har det, hvordan deres livskvalitet er, og, ikke minst, at politikken vi vedtar, skal bidra til økt livskvalitet. Jeg tror bare det ligger en felle i antakelsen om at slike ting lett lar seg måle, og at det er et mål å måle slike ting.

Tankene bringes litt hen til debatten om økosystemtjenester, altså konseptet om at en skal kunne kvantifisere naturverdier som ledd i en vurdering av om det f.eks. er riktig å bygge ut noe eller ikke og sette en kronsum på en art, på et sjeldent landskap, på kulturlandskap eller på sjeldne biotoper. Og det er jo en god idé. I et samfunn der det meste måles og veies, i et samfunn som er styrt av den måle- og tellelogikken som Syversen beskriver, kan det være fristende å si: Ja, men da må vi også måle de tingene som er aller viktigst, og som har aller størst verdi for oss, som f.eks. naturverdiene, dyrelivet osv.

Men man kan fort gå i motsatt felle og gjennom en slik ordning gjøre enkelte ting til gjenstand for regnskap som ikke bør være det. Fra enkeltes ståsted vil det være lettere å bygge ned f.eks. naturverdier av stor verdi hvis en kan sette en prislapp på det. Det er jo ikke mangel på penger som ofte er problemet for de kreftene som bygger ned viktige naturverdier. Det blir en form for avlat – framfor det det var ment å være.

Jeg får litt den samme følelsen i denne debatten. Det er fordi livskvalitet er så veldig ulike ting for ulike mennesker. Livskvalitet kan være å leve et liv som skiller seg veldig fra livet til folk flest i Norge, eller det kan være å ha et helt vanlig, helt rolig, liv. Livskvalitet får vi av veldig ulike ting. Bare gjennom det å skulle lage ett sett med bestemte indikatorer på norsk livskvalitet vil vi bidra til å snevre inn hva et godt liv egentlig er. Jeg tror ikke det er lurt, spesielt ikke i en tid som nå, da alt skal måles, veies, telles og gjøres til gjenstand for beregninger, før vi vedtar politikk.

Jeg tror det er viktigere og riktigere å legge vekt på det vi vet om livskvalitet, når vi vedtar politikken vi har ansvaret for. Jeg tror det er viktigere og riktigere at så mange som mulig her på Stortinget leser «Ulikhetens pris» av Pickett og Wilkinson, om hvordan økt ulikhet fører til lavere livskvalitet i en rekke land i hele verden, og om hvordan samfunn med små forskjeller, som Norge, også får mange positive bieffekter av det, som lavere kriminalitet, lavere spedbarnsdødelighet og, ikke minst, høyere tillit til hverandre.

Jeg tror ikke det er mulig å gjøre de aller viktigste tingene i livet til målbare enheter, og jeg tror det ligger et ikke veldig stort, men litt farlig potensial i å skulle vedta det. Derfor slutter vi oss ikke til representantforslaget fra Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne – uten at det må tolkes som en manglende oppslutning om målet om så høy

livskvalitet som mulig for så mange mennesker i Norge som mulig.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [12:02:19]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 194/2016 av 23. september 2016 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 11/2013 om alternativ tvisteløsning i forbrukersaker og forordning (EU) nr. 524/2013 om nettbasert tvisteløsning i forbrukersaker og tilhørende gjennomføringsforordning (EU) nr. 1051/2015 (Innst. 236 S (2016–2017), jf. Prop. 51 S (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, har en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

I henhold til presidentens liste er første taler representanten Svein Harberg, som også er sakens ordfører. Han er imidlertid ikke i salen. Er det andre medlemmer av familie- og kulturkomiteen som forlanger ordet i saken? Hvis ikke må vi enten heve møtet eller vente.

Kårstein Eidem Løvaas har bedt om ordet.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [12:04:17]: Jeg tok ordet for å opplyse om at saksordføreren akkurat hadde satt komitémøtet da det ringte til ny sak. Han er underveis. Mens vi venter, får presidenten vurdere om møtet skal heves inntil videre.

Presidenten: Presidenten vil gjøre oppmerksom på at det finnes ingen unnskyldning for å komme for sent til at en sak skal opp i salen. Dette er sak nr. 4. Man må følge med på det som skjer i salen. (Komiteen kommer inn i salen.) Det var like før vi nå hevet møtet og måtte ringe inn på nytt. Saksordføreren er nå reddet av representanten Eidem Løvaas, som tok ordet som første taler. Saksordføreren, Svein Harberg, får ordet, og presidenten vil igjen minne om at man får vær så god å være i salen når man står på talerlisten. Det var altså én eneste person fra familie- og kulturkomiteen til stede da vi annonserte sak nr. 4.

Svein Harberg (H) [12:05:24] (komiteens leder og ordfører for saken): Jeg tar ordet bare for å si at jeg har ikke uteblitt fra talerlisten. Jeg har ikke bedt om ordet og skal heller ikke ha det.

Statsråd Solveig Horne [12:05:49]: Regjeringen har lagt fram denne proposisjonen for å be om Stortingets samtykke til at tre EU-rettsakter om klagebehandling i forbrukersaker nå tas inn i EØS-avtalen. Det har vi gjort fordi det er nødvendig med både lov- og bevilgningsvedtak for gjennomføring av regelverket i Norge.

Vi har et godt klagebehandlingstilbud i Norge, og de siste årene har regjeringen styrket det ytterligere.

Det er viktig at forbrukerne kan få en rask og billig avgjørelse i en klagesak uten å måtte gå til domstolene. Tilbudet skal være av god kvalitet, slik at forbrukerne kan føle seg trygge på en ryddig og god behandling av saken. At problemer blir løst, er ikke bare viktig for den enkelte forbruker, men det er også viktig for den næringsdrivende, som får en tilbakemelding på hva som ikke er godt nok. Det er positivt at saken blir løst på en rask og rimelig måte for begge parter.

Å sikre et bredt klage tilbud av god kvalitet har vært en av mine hovedprioriteringer som forbrukerminister, og allerede fra sommeren 2015 har norske forbrukere hatt mulighet til å få behandlet klager på nesten alle typer varer og tjenester, det være seg flyttebyrå, frisør eller hotellopphold.

Denne satsingen har sammenheng med EU-regelverket som nå tas inn i EØS-avtalen. EU-regelverket pålegger alle landene å ha et klage tilbud av god kvalitet for nesten alle typer varer og tjenester.

I tillegg har kommisjonen etablert en nettbasert portal for behandling av klager ved grenseoverskridende handel. Portalen skal gjøre det lettere å klage over landegrensene. Forbrukeren kan legge inn en klage i portalen, som finner riktig klageorgan og formidler kommunikasjon mellom forbrukeren, selgeren og det aktuelle klageorganet. Tanken er at alle skal kunne klage på sitt eget språk. Portalen er på alle offisielle EU-språk, og kommentarer og vedlegg til klagen oversettes ved maskinoversettelse.

Det har tatt tid å få disse rettsaktene inn i EØS-avtalen. Det har vært en del komplikasjoner, bl.a. knyttet til språk i klageportalen. Kvaliteten på oversettelsen til norsk er ennå ikke bra nok. Derfor har vi bedt Forbruker Europa om å bruke midler til å forbedre kvaliteten på maskinoversettelsene. Dette er også omtalt i samtykkeproposisjonen. Forbruker Europa har møtt noen utfordringer, og det er derfor usikkert om vi kan få til bedre kvalitet på kort sikt. Men forbrukerne vil likevel få god hjelp, og kontaktpunktene for portalen kan hjelpe til med å oversette hvis det er nødvendig.

Når alle tre EFTA-EØS-landene opphever sitt konstitusjonelle forbehold, vil EØS-komiteens beslutning tre i kraft. Det er forventet å skje 1. juni, og da vil norske forbrukere få tilgang til klageorganer i alle EØS-landene. To måneder senere, ca. 1. august, vil de også få tilgang til den felleseuropeiske klageportalen. Da har vi endelig fått på plass et godt system for klagebehandling for norske forbrukere, enten de handler hjemme, på reise eller på nettet i Europa.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [12:09:07]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Kommersiell allmennkringkasting (Innst. 235 S (2016–2017), jf. Meld. St. 14 (2016–2017))

Presidenten: I likhet med forrige sak foreligger det debattopplegg fra familie- og kulturkomiteen.

Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ib Thomsen (FrP) [12:10:05] (ordfører for saken): Først og fremst vil jeg takke komiteen for et godt samarbeid også i denne saken.

Komiteens medlemmer er samstemte om målsettingen om å sikre en kommersiell allmennkringkaster i Norge. Dette er viktig for å ha et godt medietilbud og -mangfold som treffer det brede lag av befolkningen, og for å sikre en konkurrent til NRK.

Meld. St. 14 for 2016–2017 tar sikte på å legge til rette for en kommersiell allmennkringkaster på lineær tv, som det heter. Det har vært et politisk ønske fra denne salen i mange år at NRK skal sikres en konkurrent – i hvert fall fra noen av oss har ønsket vært stort. Bakgrunnen for dette er at man ønsker å sikre en stor grad av mediemangfold i hele Norge. Mange tenker kanskje at dagens situasjon med mange frekvenser, et høyt antall tv-kanaler og flere audiovisuelle bestillingstjenester i seg selv vil være en garanti for nettopp dette. Likevel kan ikke dagens situasjon, med kun én allmennkringkaster, i seg selv sies å være en garantist for å sikre produksjon av programkategorier som faller inn under allmennkringkastingsbegrepet, sånn som barne-tv, kulturprogrammer eller nyhets- og aktualitetsprogrammer.

I denne saken er det snakk om å sikre finansiering for produksjon og visning av allmennkringkastingsinnhold hos en kommersiell aktør et sted i Norge.

Fremskrittspartiet mener at en kommersiell allmennkringkaster, på samme måte som NRK gjennom Kringkastingrådet, bør være underlagt et offentlig oppnevnt organ som følger allmennkringkasteren tett og uttaler seg om det tilbudet som tilbys. Det har vært en suksess så lenge vi har hatt NRK, at folk der ute blir hørt. Dette er viktig for å sikre at pengene blir brukt på det innholdet som faktisk er ment til å treffe. I dette tilfellet er det snakk om å benytte skattebetalernes penger for å finansiere innholdsproduksjon hos en kommersiell aktør. I den forbindelse bør publikum ha mulighet til, gjennom dette organet, å kunne gi tilbakemelding på innholdet – altså et kringkastingråd også for en ny aktør.

Fremskrittspartiet viser videre til argumenter for at public service må ses på som en samfunnsfunksjon og ikke en institusjon. Fremskrittspartiet mener det er legitimt at staten legger incentiver til grunn for å stimulere til innholdsproduksjon på nisjeområder som i dag kan sies å få for liten oppmerksomhet i et vidtfaende mediebilde. For eksempel vil dette være nyhets- og kulturinnhold og det som er tilpasset barn og unge.

Likevel mener vi prinsipielt at oppdraget ikke bør beholdes én leverandør eller én aktør, men at det legges ut for konkurranse mellom ulike tilbydere. Av hensyn til mediemangfoldet er man etter vår mening tjent med bred konkurranse også på dette området, dette for å sikre et godt innhold til alle medieforbrukere i hele Norge.

Vi er nok alle enige om viktigheten av et godt forankret mediemangfold i Norge, som sikrer både produksjon og visning av programmer som er innbefattet i allmennkringkasteroppdraget.

Diskusjonen omhandler derfor følgelig hvordan vi kan sikre mest mulig produksjon for de pengene vi har til rådighet, og sørge for at innholdet som blir produsert for disse pengene, når ut til en størst mulig bredde av Norges befolkning – og i hele landet.

Arild Grande (A) [12:14:37]: Dette er mediepolitisk en historisk dag. Stein på stein bygger Stortinget det jeg vil kalle verdens mest moderne mediepolitikk. Vi har i denne perioden presset regjeringen til å akseptere å utvide nullmomsen til avisbransjen til også å gjelde digitalt. Vi har nylig hatt gjennomføring av det som er starten på slukking av FM-nettet og digitalisering av radiomarkedet. Vi skal senere i vår ta sikte på å finne en ny finansiering for den offentlige allmennkringkasteren, og vi ser nå, med det vedtaket vi senere i dag skal gjøre, fruktene av det store mediepolitiske forliket vi hadde i fjor, for ganske nøyaktig ett år siden, der Stortinget, alle partier, ba regjeringen om å sikre en kommersiell allmennkringkaster for framtiden og å etablere en ordning med kompensasjon for de forpliktelsene som en allmennkringkaster påtar seg.

Hadde det vært opp til dagens regjering, hadde man utsatt egentlig alle disse spørsmålene og dyttet dem inn i det såkalte Mediemangfoldsutvalget. Men det som er unikt i denne stortingsperioden, er at det er Stortinget, et bredt flertall, som setter seg i førersetet og sier at her skal vi sikre mediemangfoldet for framtiden med verktøy som ingen andre land har lyktes med. Ingen andre land har fått til nullmomsen, og det er heller ingen andre land som har lyktes med å sikre både en offentlig og en kommersiell allmennkringkaster.

Det er viktig at vi har konkurranse også i dette markedet. For det første er det viktig for nyhetsproduksjonen. Det gir bedre kvalitet. Det gir bedre beredskap i samfunnet. Og det gir et bedre NRK.

Vi har mange eksempler på hvordan dette gir seg utslag. For eksempel når det gjelder terrorangrepet i Paris, var TV 2 først ute med direktesending av hendelsene. De droppet reklamepauser og kjørte samsending med TV 2 Nyhetsskanalen. Da vi hadde brannen i Lærdal, var TV 2 praktisk talt alene om å sende direkte bilder fra de dramatiske scenene. Og etter «Rocknes»-ulykken sa daværende kringkastingssjef Bernander at TV 2 hadde vunnet 17–0 i dekning av ulykken. Det forteller oss noe om at dette gir oss bedre beredskap i samfunnet, og at alle aktører har noe å strekke seg etter, og produserer bedre. Det gir også et bedre tilbud til befolkningen. Allmennkringkasterne er våre viktigste felles møteplasser, og det er viktig at vi sikrer et bredt tilbud til barn og unge, til hele befolkningen, til hele landet, sikrer bidrag til norsk film og tv-drama og har en nyhetsproduksjon som dekker hver region i landet.

Men så er det også kombinasjonen av allmennkringkaster og nyhetsproduksjon som gjør dette unikt. Vi ser at har man et tilbud som treffer brede lag av befolkningen, er det med og øker bevisstheten hos og muligheten for informasjon til befolkningen. Vi har et eksempel fra TV 2, hvor vi ser veldig tydelig at har man populære program på tv, blir også befolkningen med over i nyhetssendingene etterpå. Vi så ganske nylig i forbindelse med Kjendis-Farmen, som

har vært et svært populært innslag på tv, at nesten over dobbelt så mange seere som på en vanlig søndag så nyhets-sendingen – når de først har blitt interessert i noe som produseres på tv.

Så kort til prosessen. Til tross for at vi er enige om veldig mye her, har vi vært svært kritisk til at regjeringen har jobbet altfor sent med saken, og at man ikke har sikret et godt nok og bredt nok innhold. Likevel slutter vi oss til hovedtrekkene i dette på det nåværende tidspunkt. Vi mener man skulle gjort mer for å sikre et bredere innhold til norske innbyggere og for å sikre Bergen som medieby. Det tilsier at avtalen som utlyses før sommeren, bør ha en kort varighet, slik at ny kulturminister etter valget snarest kan gå i gang og bygge den allmennkringkasteren som vi i dette hus ønsker, og som norske tv-seere fortjener.

Hanne Thürmer (KrF) [12:19:49]: Kristelig Folkeparti mener mediemangfold er viktig. I en medievirkelighet som i økende grad styres av markedstenkning, er det en politisk oppgave å sikre dette mangfoldet. Dette ansvaret innebærer bl.a. at det finnes en reell konkurrent til NRK. Kristelig Folkeparti mener denne konkurrenten skal ha hovedsete utenfor Oslo. En bred nyhetsdekning er bra i seg selv og har også beredskapsfunksjoner. Det er viktig at NRK ikke har nyhetsmonopol på såkalt lineær tv.

Allmennkringkastere garanterer et mangfold av programkategorier, bl.a. barne- og kulturprogram. For Kristelig Folkeparti er det viktig at norskspråklige produksjoner opprettholdes. På den måten styrkes og bevares det norske språket og norsk kulturliv.

Jeg vil med dette ta opp Kristelig Folkepartis forslag vedrørende livssynsprogram. Kristelig Folkeparti foreslår at livssynsprogram skal spesifiseres som en del av formidlingsplikten til en kommersiell kringkaster med offentlig støtte. Vi forutsetter at kostnadsrammen ikke overstiger grensen for statsstøtte ESA fastsetter. Livssynsprogram er en avgjørende del av det kulturelle mediemangfoldet. På samme måte som livssynsprogram er en del av NRKs portefølje, bør de derfor sikres gjennom særskilt benevnelse i denne avtalen.

Til slutt: Norge er et samfunn med økende tros- og livssynspluralisme. Det betyr at kvalitetsprogram som gir økt innsikt i og økt forståelse for religiøs tro og praksis, bare blir viktigere og viktigere. Kristelig Folkeparti vil med dette forslaget sikre at dette behovet ivaretas også av en kommersiell allmennkringkaster.

Presidenten: Representanten Hanne Thürmer har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Marit Arnstad (Sp) [12:21:48]: Etter utviklingen av kringkastingsmonopolet på slutten av 1980-tallet har vi i Norge hatt to allmennkringkastere på fjernsyn. Det har vært en positiv konkurranse for NRK, og det har også vært en berikelse for mediemangfoldet. Men det er ikke slik at mangfoldet i antall kringkastere i seg selv er noen garanti for at markedet vil produsere det vi legger i allmennkringkastingsoppdraget, nemlig det å sikre et programtilbud for barn og kultur-, nyhets- og aktualitetsprogram og også at mye av produksjonen skal skje utenfor Oslo.

Signalene var i lang tid veldig sterke og entydige om at det ikke var økonomisk grunnlag for å drive kommersiell allmennkringkasting på fjernsyn med de rammebetingelsene man har i dag. Derfor er Senterpartiet veldig glad for at vi i februar 2016 kom fram til et forlik i Stortinget der vi også ble enige om at det måtte prioriteres. Da Stortinget debatterte allmennkringkastingsmeldingen for et drøyt år siden, understreket et samlet storting at det var tvingende nødvendig at regjeringen raskt kom fram til en modell der det fortsatt ville være økonomisk interessant å produsere nyheter utenfor Oslo.

Det er ikke noen tvil om at Stortinget har vært en veldig viktig pådriver for å få fram den saken som behandles i dag. Med et nær sagt samlet storting kunne en kanskje også ha forventet et litt raskere tempo fra regjeringens side. Hvorfor det skulle gå nesten et år før regjeringen fremmet denne meldingen, er sjølsagt litt vanskelig å forstå, for det var ikke så veldig mye i denne meldingen som ikke var kjent da Stortinget i fjor fattet et helt klart og tydelig vedtak og hadde en tydelig forventning til regjeringen om hva en faktisk ønsket.

Ikke overraskende konkluderte også Mediemangfoldsutvalget med at det er usikkert om markedet vil kunne finansiere kommersiell allmennkringkasting med hovedsete utenfor Oslo. Sjøl om utvalget ikke anbefalte en bestemt modell, peker utvalget på at en kompensasjon til kommersiell allmennkringkasting vil være bedre egnet enn en modell med prosjektilskudd til produksjon av allmennkringkastingsinnhold.

Senterpartiet sitter som kjent ikke i kulturkomiteen og har følgelig ikke deltatt i komitébehandling av denne saken, men vi registrerer den kritikken som Arbeiderpartiet har framført i innstillingen, og vi deler den. Vi mener at regjeringen umiddelbart etter at en ny avtale er inngått, bør sette i gang arbeidet med en ny framtidig løsning for kommersiell allmennkringkasting i Bergen, og at regjeringen også må sørge for at en framtidig avtale vil ivareta et bredere allmennkringkastingsoppdrag som også sikrer et mangfoldig tilbud i hele landet.

Her må det være innholdet som er det viktigste, ikke det å lete etter grunner for å slippe å utfordre EØS.

Senterpartiet er for øvrig fornøyd med at en i dag endelig fatter det vedtaket, og også at Stortinget har lyktes i å være en sterk pådriver for å få fram den saken som i dag behandles.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:25:00]: Allmennkringkasting er et viktig mediepolitisk tiltak for å oppfylle demokratiske, sosiale og kulturelle behov i samfunnet. Her har NRK en helt sentral plass, men det er viktig for regjeringen at vi har en levedyktig kommersiell allmennkringkaster, i tillegg til NRK, som kan bidra til det mediemangfoldet som vi trenger. Jeg er derfor glad for at en enstemmig komité har sluttet seg til innholdet i stortingsmeldingen som vi nå har til behandling.

Tv-tilbudet i dag er større enn noen kunne forestilt seg for bare få år siden. Det økte mangfoldet er viktig, og det skjerper konkurransen. Men selv om vi har tilgang til en verden av medietilbud, er det ikke sikkert at markedet på egen hånd vil tilby allmennkringkastingsinnhold i en riksdekkende kommersiell tv-kanal, langt mindre med lokalisering utenfor Oslo.

Staten har siden 1992 brukt ulike virkemidler for å sikre kommersiell allmennkringkasting. Virkemidlene vi har brukt fram til nå, har ikke lenger samme verdi, og det er derfor regjeringen gikk til det skritt at vi bestemte oss for å oppgradere statens bidrag, ved at vi for første gang kompenserer en kommersiell allmennkringkaster på inntil 15 mill. euro i året for å lage allmennkringkastingsinnhold, som daglige nyhetssendinger utenfor Oslo og tilbud for barn og unge.

Samtidig vil jeg understreke at dette dreier seg om statlig støtte til én kommersiell aktør, og at denne støtten er begrenset. Det er også naturlig å anta at aktøren primært har kommersielle inntekter. At støtten vil være på inntil 15 mill. euro i året, innebærer dessuten at vi kan iverksette ordningen raskt uten ESAs godkjenning, og at prosessen da vil gå uten store forsinkelser på grunn av notifikering i ESA.

For regjeringen er det viktig å se de mediepolitiske virkemidlene i sammenheng. Dette er derfor et midlertidig tiltak i påvente av en helhetlig vurdering av framtidens mediepolitikk. I forbindelse med oppfølging av Mediemangfoldsutvalgets utredning vil vi nå ha muligheten til å se mediepolitikken i helhet, ikke bare hvordan vi skal sikre en kommersiell allmennkringkaster, men hvordan vi skal sikre avisene våre, hvordan vi skal sikre et mangfold innenfor radio og fjernsyn og andre kanaler.

Jeg er glad for at vi har en regjering som ønsker å gå inn og delvis kompensere en kommersiell allmennkringkaster, og vi ønsker å bevilge inntil 15 mill. euro i året for at det skal lages et allmennkringkastingsinnhold som er kommersielt. Det er viktig for konkurransen til NRK, og jeg er glad for at regjeringen fikk utvidet momsfrataket til å gjelde de digitale plattformene. Vi vet at norske medieorganisasjoner, særlig under Arbeiderpartiets kulturminister og finansminister, jobbet veldig lenge for å utvide momsfrataket, men at de dessverre ikke lyktes. Heldigvis fikk denne regjeringen det til, og det tror jeg bidrar til å skape den innovasjonen vi ser i deler av mediebransjen, som selv forteller at et utvidet momsfratag som skal gjelde digitale plattformer, var nettopp det som skulle til for å skape innovasjon i bransjen.

Regjeringen vil kunngjøre en avtale for kommersiell allmennkringkasting så snart som mulig, og deretter må interesserte aktører få den tiden de trenger til å utforme et tilbud. Avtalen vil bli tildelt den søknaden som svarer best på kravene som blir vedtatt her i dag, bl.a., og den aktøren må få tid til å sette opp sin virksomhet.

Denne saken berører flere bestemmelser i EØS-avtalen. Regjeringen har derfor en løpende dialog med ESA om det EØS-rettslige handlingsrommet.

Jeg vil takke Stortinget for den enstemmige støtten til meldingen om en kommersiell allmennkringkaster – og det var det.

Presidenten: Da er tiden ute.

Det blir replikkordskifte.

Arild Grande (A) [12:30:13]: Se hva som skjer, president!

Jeg er glad for at statsråden signaliserer at det skal komme en utlysning raskest mulig. Vi har sett, som det er sagt i media, at det skal skje før sommeren. Saken har allerede tatt altfor lang tid. I de spørsmålene som statsråden selv

nevner på mediepolitikkområdet, har statsråden blitt dratt etter håret av Stortinget. Det var Stortinget som slo fast at man ønsket å utvide nullmomsen, og man slo fast at man ønsket kompensasjon til en kommersiell allmennkringkaster. Så kom regjeringen på banen. – Nok om det.

I den midlertidige utlysningen som statsråden kom med rett før sommeren i fjor, som var så dårlig at ingen ville søke på den, sto det at det skulle være et krav om hovedkontor i Bergen, mens i stortingsmeldingen som ligger til grunn her, sies det at å stille et slikt krav vil trolig være i strid med EØS-avtalen. Hva er det som har forandret seg på ett år, som gjør at man kunne stille et slikt krav i fjor, men ikke i år?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:31:22]: Nå ønsker i hvert fall jeg å være så raus at jeg gir Venstre veldig mye av æren for at vi fikk til nullmoms. Jeg tror at Arbeiderpartiet skal være veldig forsiktig med å ta æren for utvidet nullmoms etter å ha motarbeidet det i åtte år – bare så det er sagt.

Når vi nå har sagt at vi ønsker et hovedkontor utenfor Oslo, er det nettopp på grunn av ESA. For å være sikker på at vi fortrest mulig skal få på plass en avtale om kommersiell allmennkringkaster, er vi nøye på å si i stortingsmeldingen at det er et sted utenfor Oslo som er det avgjørende.

Arild Grande (A) [12:32:16]: Statsråden husker kanskje at i forrige stortingsperiode var ønsket fra mediebransjen at man skulle ha felles lav moms på 8 pst. Jeg tror de fleste er glad for at det ikke ble resultatet. Først var det Kristelig Folkeparti som ønsket å gå til null-null, deretter Arbeiderpartiet, og så – gledelig nok – var Venstre med og presset på regjeringen. Det er den riktige historikken, men la nå det ligge i akkurat denne debatten.

Det som er en annen utfordring i denne sammenheng, er at regjeringen startet i feil ende når det gjelder innhold for en kommersiell allmennkringkaster, ved å definere beløp først for så å diskutere innholdet. Vi mener, som Marit Arnstad sa på talerstolen, at man burde startet med innholdet, hva slags innhold vi ønsker at en kommersiell allmennkringkaster skal tilby det norske folk, og så definere beløp etter det. I meldingen sier regjeringen at vi er nødt til å forholde oss til denne øvre grensen, men i vår egen utredning som vi har bestilt fra Stortinget, slås det fast at er man innenfor Altmark-kriteriene, kan man ha et høyere beløp. Hvorfor har ikke regjeringen opplyst Stortinget om det?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:33:25]: I stortingsmeldingen har vi gjennomgått ulike aktuelle og rettslige grunnlag for offentlig støtte, også Altmark-kriteriene, som jeg tror representanten Grande er kjent med. Fra Kulturdepartementets side konstaterer vi at på allmennkringkastingsområdet har verken EU-kommisjonen eller ESA så langt funnet at Altmark-kriteriene er oppfylt. Vi er fortsatt i dialog med ESA, det skal vi fortsette å være, men vi har konkludert med at det er rettslig usikkert. Vi er opptatt av å få på plass en kommersiell allmennkringkaster så raskt som mulig, og ved at vi vurderer kompensasjon inntil 15 mill. euro i året, unngår vi notifikering, og derfor valgte vi å konkludere som vi gjorde.

Arild Grande (A) [12:34:31]: Problemet er at dette skriver ikke regjeringen noe som helst om i stortingsmel-

dingen. Man opplyser ikke Stortinget om muligheten for å ha et høyere beløp hvis man oppfyller Altmark-kriteriene. Det står ikke et ord om det. Det er en kjent sak, og har vært det i lang tid for denne regjeringen, at Stortinget ønsker en ordning med kompensasjon for de forpliktelsene en kommersiell allmennkringkaster skal påta seg. Man har hatt over et år på å jobbe med denne saken. Man har egen EU-minister, og det forundrer meg at man ikke har klart å kjøre prosesser parallelt som undersøker nettopp mulighetene for det. Nå er jeg helt enig i at det haster med en avklaring, og derfor er vi nødt til å følge dette sporet, men spørsmålet er: Hvorfor har ikke statsråd Linda Hofstad Helleland orientert Stortinget om at det finnes flere muligheter for dette, i stedet for bare å lukke boka og si at det eneste alternativet er en øvre grense på 15 mill. euro?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:35:25]:

Jeg tror jeg bare må gjenta meg, og så kan representanten Grande prøve å lytte til det jeg sier. I stortingsmeldingen har vi gjennomgått ulike aktuelle og rettslige grunnlag for støtte. Når jeg sier at vi har vært i dialog med ESA om Altmark, og at vi konkluderer at det rettslig er stor usikkerhet knyttet til å benytte de kriteriene, forstår vel også representanten Grande hva som ligger i det.

Presidenten: Replikskordskiftet er over.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [12:36:16]: Jeg har ikke vært her så veldig lenge, men det er første gang jeg opplever at det er så skarp kritikk mot noe man stiller seg bak.

Når det gjelder kommersiell allmennkringkasting, har det vært aktiv tilrettelegging i snart 30 år. I 1990 fikk vi det første vedtaket om riksdekkende reklamefinansiert tv, og vi kjenner også historien: Det har gått godt, det har vært en lukrativ avtale for dem som har fått lov til å drive med det. Så ser vi – og anerkjenner alle – at det kan bli en utfordring i fremtiden, bl.a. i et lite språk- og kulturområde som det vårt norske er, og at markedet kanskje ikke er like lukrativt med de ordningene man har hatt til nå. Så for å sikre mangfold i et lite språk- og kulturmarked, for å sikre konkurranse til NRK, en reell konkurrent og balanse, og for å sikre stemmer fra flere steder i landet, altså redaksjoner utenfor Oslo, tas det nå initiativ til en avtale for kommersiell allmennkringkasting. Det er også en avtale med relativt kort tidshorison, og det er jeg veldig glad for, for vi er alle enige om at det nå går raskere i mediebransjen enn det vi nesten klarer å følge.

Så må jeg knytte noen kommentarer til noe av det som er sagt, særlig fra representantene fra rød-grønne partier. Jeg synes det er litt underlig at man gjør seg høy og mørk og bruker mye varm luft på å snakke om nullmoms, og representanten Grande forsøkte å tegne historien her. Den reelle historien er at i åtte år med den rød-grønne regjeringen var den eneste koblingen mellom moms og null at det skjedde null. På to år med denne regjeringen var nullmoms en realitet.

Så er det også underlig, når kritikken er såpass skarp som den er, at det ikke presenteres noen egne alternativ. Det brukes veldig mye tid på å kritisere, men det kommer ikke noe alternativ til hvordan man kunne ha gjort det. Jo, forresten, det gjør det, for det snakkes om at dette har tatt for lang tid. I samme åndedrett sier man at det man burde

ha gjort, var å definere innholdet først og deretter komme frem til hvor mye dette skulle koste. Vel – det hadde tatt lang tid. Måten vi gjør det på nå, er den raskeste måten å gjøre det på, og det er den sikreste måten å sikre en kommersiell allmennkringkaster på for de neste tre–fem årene.

Så er jeg glad for at Mediemangfoldsutvalget endelig har kommet med sin rapport, slik at man kan ha en helhetlig mediepolitikk i årene fremover og ikke fortsetter videre med gammeldagse lappetepper, som innimellom blir til etter hvilken lapp man finner akkurat den dagen.

Nå får vi en avtale når denne saken er ferdig i dag. Det er godt. Det betyr ikke at arbeidet er ferdig, men det betyr at vi har lagt en sak til side fordi vi er ferdig med den per nå. Så kan vi jobbe videre med den helhetlige politikken.

Så må jeg helt til slutt få lov til å påpeke at jeg legger merke til at representantene fra de rød-grønne partiene stadig vekk er overrasket over at det er Stortinget som bestemmer. Vel – for alle oss andre er det en selvfølge.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en talletid på inntil 3 minutter.

Arild Grande (A) [12:39:44]: Til representanten Løvaas kan jeg si at vi slett ikke er overrasket over at Stortinget bestemmer. Vi er tvert imot glade for at det er Stortinget som bestemmer, for hadde det vært opp til dagens regjering, hadde det ikke skjedd noe på det mediepolitiske området i denne stortingsperioden. Alt er blitt dyttet inn i det såkalte Mediemangfoldsutvalget, og man hadde måttet vente til neste stortingsperiode før det hadde kommet noe.

Grunnen til at jeg tar ordet for andre gang, er at jeg har noen bemerkninger knyttet til den avtalen som skal legges fram før sommeren. I tillegg til at vi kunne tenkt oss et langt bredere definert allmennkringkastingsoppdrag, mener også vi at det er viktig at man understreker nettopp det som antydes i meldingen: behovet for norsk innhold – at man sikrer norsk film og tv-drama, at man sikrer norsk dokumentarproduksjon, norsk tv-underholdning. I kjølvannet av det er det viktig at man understreker fra departementets side at allmennkringkasteren, som i dette tilfellet er kommersiell, men også det arbeidet vi skal gjøre i Stortinget knyttet til NRK-meldingen, må sikre at man har ryddighet når det gjelder opphavsrettslig klarering på egne og tredjeparts plattformer, slik at man sikrer at de allmennkringkasterne vi har, er foregangsaktører når det gjelder avklaring av rettigheter. Det har man gode erfaringer fra, og det er det viktig at man sikrer også i framtiden for et marked som det er mange tunge aktører og ganske krevende forhandlinger knyttet til. Det vil vi at statsråden bringer med seg i arbeidet med utlysningen av avtalen før sommeren.

Faktum er at hele prosessen knyttet til kommersiell allmennkringkasting har vært slett håndtert fra Høyre i Kulturdepartementet. Vi advarte tidlig i stortingsperioden om at det nærmet seg fristen for utløp av dagens avtale. Det kom ingen løsning på det i stortingsmeldingen som Thorhild Widvey la fram om allmennkringkasting. Dermed så Stortinget seg nødt til å inngå et bredt forlik med alle partier, drevet fram av opposisjonen i Stortinget, som ba regjeringen om å få på plass en ny ordning. Det kom en utlysning før sommeren i fjor som var så pinlig dårlig at

ingen ville søke på den. Dermed ble regjeringen tvunget til å komme på banen på nytt.

Vi mener at med en raskere framdrift – vi har invitert til dialog med statsråden en rekke ganger – og med en parallell prosess opp mot ESA hadde man i dag stått med en avtale som hadde vært bedre, med bredere allmennkringkastingsoppdrag, og som hadde sikret Bergen i større grad. Der har man dessverre ikke kommet så langt som man skulle ønske, men vi slutter oss til det fordi vi ikke har mer tid å miste.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [12:43:08]: Jeg skal være rask. Jeg måtte bare ta ordet, da representanten Grande snakker om en slett utlysning i samme innlegg som han snakker om hvor viktig det er at Stortinget bestemmer. Jeg skjønner gleden over at Stortinget bestemmer, for jeg tror nok Arild Grande har følt på det motsatte i tidligere regjeringsperioder, men den avtalen som ble utlyst, var jo ordrett det som sto i bestillingen fra Stortinget. Det var et enstemmig storting som sto bak den utlysningsteksten. Å kalle den slett synes jeg ikke er debatten verdig.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:43:49]: For dem som sitter og lytter til denne debatten, kan dette fremstå veldig underlig, så jeg vil bare igjen understreke at jeg som medieminister er veldig glad for at et enstemmig storting stiller seg bak dette. Det som Stortinget sa til stortingsmeldingen som min forgjenger la frem i fjor, var at regjeringen skulle komme med et initiativ før jul i 2016. Det gjorde jeg. Jeg er veldig glad for at Stortinget nå enstemmig stiller seg bak den stortingsmeldingen som ble lagt frem, og jeg skal gjøre mitt for at vi får fortgang i prosessen. Jeg er glad for det samarbeidet som er med Stortinget om mediepolitikken, for det er store endringer på gang, og det er et område som krever at vi finner gode politiske løsninger. Jeg er veldig glad når Stortinget da enstemmig stiller seg bak de forslagene som regjeringen fremmer, slik at vi får en bred forankring om mediepolitikken vår, selv om vi understreker at dette er en midlertidig løsning.

Mediemangfoldsutvalget, som jeg hører at noen er veldig opptatt av i hvert fall ikke å snakke opp, gir oss et veldig godt kunnskapsgrunnlag for å kunne se på hvilke mediepolitiske virkemidler vi trenger, og setter en ny, moderne mediepolitikk inn i en helhet. Så selv om man kan være opptatt av å få frem store uenigheter utad og i avisene, er det viktig at man understreker at her er det nå en sak som Stortinget samles enstemmig om. Jeg er glad for det. Det vil sikre oss en kommersiell allmennkringkaster i flere år fremover, så jeg vil igjen takke for det.

Presidenten: Representanten Arild Grande har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Arild Grande (A) [12:46:09]: Det Kårstein Eidem Løvaas her sier, er direkte feil. Det er helt i motstrid til det Stortinget sa, nemlig at man hadde kuttet ut alt som har med allmennkringkastingsforpliktelser å gjøre, og endte opp med en ren nyhetsprodusent. Riktignok var det krav om hovedkontor i Bergen, men det som var svaret på den utlysningen, var at ingen var villig til å søke, for det var

ingen forpliktelser, og det var ingen kompensasjon. Det er det som gjør at dagens vedtak tross alt er historisk, mediepolitisk sett. Stortinget etablerer en ordning med kompensasjon for de forpliktelsene en kommersiell allmennkringkaster påtar seg. Det er drevet fram av et flertall på Stortinget, og det er vi særdeles glad for. Vi skulle ønske at prosessen hadde gått mye raskere, at Stortinget hadde vært involvert i mer av diskusjonen rundt innhold og hvordan vi skulle sikre de allmennkringkasterkravene som vi faktisk er opptatt av ganske tverrpolitisk. Det har vi ikke fått muligheten til, og derfor har vi ikke noe annet valg enn å slutte oss til det som nå foreligger, og så får ny kulturminister etter valget starte arbeidet med å skape de rammevilkårene som vi ønsker.

Presidenten: Representanten Kårstein Eidem Løvaas har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [12:47:26]: Det er sånn at historien kan vi kappes om, vi får gå inn i hver våre arkiver og finne sitatene. Men det som det ble bedt om fra Stortinget, var å utlyse en avtale, en midlertidig avtale, med daglige nyhetssendinger og hovedkontor i Bergen, og det var nettopp det som ble gjort, så der ble Stortingets bestilling fulgt til punkt og prikke.

Så er det også interessant, når jeg nå allikevel har noen sekunder igjen, å peke på at det raljeres over at ingen søkte på avtalen, og at TV 2 således har vært uten avtale en stund. Vel, er det noen som har god fartstid i å la TV 2 være uten avtale, så er det nettopp den rød-grønne regjeringen som lot TV 2 være uten avtale i over ett år, ikke fordi de ikke søkte, men fordi regjeringen ikke fikk somlet seg til å lyse ut en avtale.

Svein Harberg (H) [12:48:18] (komiteens leder): Jeg var i tvil om jeg skulle ta ordet, for nå synes jeg at noen av forsøkene på historiefortelling er så fjernt fra virkeligheten. Det er åpenbart at noen sliter med sammenkoblingen av korttidsminne og langtidsminne her, for det blir litt underlig når det framstilles sånn som dette. Blant annet sies det at dette er historisk fordi det er første gang at en kommersiell allmennkringkaster får kompensasjon for å være det. Nei, det er det slett ikke. Men før var det en kompensasjon å få den rettigheten, og det var en stor verdi i seg selv, så det er ikke noe nytt at en får kompensasjon for det. Nå har kompensasjonen tatt en annen form.

Så har jeg lyst til å minne om at når representanten Grande roper på at ting skulle vært gjort fortere, samtidig som han har ropt på at dette burde vært sett sammen med resultatet av Mediemangfoldsutvalgets arbeid, så er det en total logisk brist i det. Det hadde vært fint, når vi nå skal jobbe videre med mediepolitikken, at en hadde samlet seg om den virkeligheten vi står i. Det er altså sånn at fra jeg begynte som leder for denne komiteen for tre og et halvt år siden og fram til i dag, har bestillingene fra mediebransjen og virkeligheten vi jobber i, endret seg totalt. Det som var de åpenbare fiendene da, som vi skulle hjelpe den mot, er nå blitt samarbeidspartnere for flere av aktørene. Denne verdenen endrer seg fort. Det er en utfordrende tid å låse mediepolitikken i – det må vi også ha med oss når vi jobber med dette. Jeg er stolt av at storting og regjering i samarbeid har greid å dra mediepolitikken framover. Det er vel-

dig utfordrende tider, og vi jobber for å finne framtidige løsninger. Dette er en av de tingene som gjør at vi i mellomtiden kan holde det gående, og så skal vi kjøre alt sammen i en framtidig løsning når vi har fått bearbeidet det som kom fra Mediemangfoldsutvalget. Her jobbes det godt, det må skje i samarbeid mellom storting og regjering, og ikke med historieforfalskninger.

Marit Arnstad (Sp) [12:50:38]: Senterpartiet er ikke representert i denne komiteen, og når jeg hører debatten her i dag, må jeg si at jeg undres litt på hvordan forholdene er i komitéarbeidet, men jeg skal ikke gå noe nærmere inn på det.

Jeg tror vi alle sammen har grunn til å være fornøyd med at det i dag faktisk blir et enstemmig vedtak. Jeg tror at også Høyre og Fremskrittspartiet får finne seg i at det kommer noen kommentarer omkring sendrektigheten i dette arbeidet. Det er ikke første gang, heller. Det er slik at opposisjonspartiene flere ganger har etterlyst det, og det er heller ingen tvil om at vi synes det har gått lang tid nettopp tatt i betraktning at dette skulle være en midlertidig utlysning, og også tatt i betraktning de store endringene som skjer veldig raskt i mediebransjen. Så jeg tror at Høyre, som del av en mindretallsregjering, bør finne seg i at det kan komme kommentarer om at dette har tatt tid, at ting går sakte, og at ting har blitt drevet fram gjennom forlik i Stortinget, for det har det i denne sektoren, det kommer en ikke unna.

Så synes jeg kanskje også at når statsråden skal prøve å ta en bred oppsummering, bør hun avstå fra å si at noen i denne salen ikke snakker opp Mediemangfoldsutvalgets innstilling, som hun nå sa. Hun ga inntrykk av at det er noen av oss som ikke snakker opp Mediemangfoldsutvalget. Det er det ingen som har gitt uttrykk for fra talerstolen her i dag, tvert imot, men vi har gitt uttrykk for en utålmodighet, slik jeg mener opposisjonspartiene har gjort i hele denne perioden i forhold til en regjering som har vært på hælene i flere av spørsmålene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [12:42:30]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om å ta vare på truede bestander av villaks og sjørøret (i Hardanger) (Innst. 242 S (2016–2017), jf. Dokument 8:37 S (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det innenfor den fordelte taletid blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Torhild Aarbergsbotten (H) [12:53:38] (ordfører for saken): Jeg vil starte med å takke komiteen for et godt

samarbeid og for å ha kommet fram til en stor grad av enighet i spørsmålene som reises av forslagsstiller Hansson i dette representantforslaget om å ta vare på truede bestander av villaks og sjørøret i Hardangerfjorden. Som en følge av at en gikk bort fra Hardangerfjord-forskriften i 2013, ble det vedtatt at en skulle bygge en genbank for å ta vare på villaksstammen i Hardangerfjorden.

Det er bred enighet om at det å ta vare på genmaterialet fra villaks er viktig, men kostnadene har i dette tilfellet blitt så store at en dessverre ikke kunne realisere genbanken innenfor budsjetttrammene for 2017. Nye kostnadsanslag i 2016 viste at genbanken ville koste 66 mill. kr, som er en kostnadsøkning på over 50 pst. i forhold til tidligere anslag. Behovet for en genbank må avveies mot kostnadene. Flere partier tar til orde for at tiltaket på nytt må vurderes i statsbudsjettet for 2018.

Det betyr ikke at innsamlet materiale i 2015 og i 2016 – som det er grunn til å ta vare på – ikke blir godt ivaretatt. Det innsamlende materialet fra laksefiskbestandene i Hardanger blir oppbevart ved forskningsstasjonen på Ims i Sandnes i Rogaland, en løsning som er godkjent av Miljødirektoratet. Det er bevilget omtrent 11 mill. kr til å anlegge en vannledning, slik det er prosjektert i genbankplanen, som gjør det mulig å oppbevare materialet på Ims inntil videre. Det er også grunn til å bemerke at ifølge Miljødirektoratet viser erfaringer at det er få laks som blir godkjent som villfisk på grunn av innblandingen av oppdrettsgener.

Det fremmes også forslag om det er mulig å etablere Hardanger som pionerregion for en bærekraftig oppdrettsnæring hvor nye løsninger tas i bruk, både på teknologi- og på virkemiddelsiden. Forslaget fremmes av et lite mindretall i komiteen. Et stort flertall mener at forslaget hører inn under Nærings- og fiskeridepartementets virkeområde, og at forslaget er overflødig. Dessuten mener flere at det er et lite egnet virkemiddel.

La meg begrunne: For det første har regjeringen med Stortingets tilslutning i Meld. St. 16 for 2014–2015, jf. Innst. 361 S for 2014–2015, allerede innført flere viktige tiltak for å sikre en miljømessig bærekraftig havbruksnæring. Det er innført et nytt system for kapasitetsjusteringer der havbruksnæringens miljøpåvirkning er avgjørende for produksjonskapasiteten. Som en del av oppfølgingen av meldingen er det fastsatt forskrift om produksjonsområder for akvakultur av laks, ørret og regnbueørret. Kysten er delt inn i 13 områder, og Hardanger utgjør hoveddelen av produksjonsområde 3. Derfor mener et stort flertall at Hardanger allerede nå er et område der miljøtilstanden vil være den avgjørende faktoren for produksjonskapasiteten.

For det andre er det lite hensiktsmessig å pålegge bruk av visse former for teknologi eller driftsmetoder. Vår oppgave er å stille krav til forsvarlig drift, og så må næringen finne de beste løsningene.

For det tredje kan etableringen av en pionerregion ha konkurransevridende effekter ved at tiltak svekker den relative lønnsomheten i forhold til andre aktører i andre regioner.

Det er også verdt å nevne at oppdrettsnæringen i dag betaler for utfisking av rømt oppdrettsfisk. Det er også innført en ordning med utviklingstillatelser for utvikling av nye konsept som kan bidra til å løse miljø- eller arealutfordringer. Jeg kan ikke la være å nevne at NTNU har ti–tolv doktorgradstudier som i hovedsak nå foregår på Trøn-

delagskysten, med bærekraft innenfor havbruksnæringen som tema.

Av disse grunner mener flertallet at det ikke er fakta-grunnlag for endrede rammebetingelser for oppdrettsnæringen i Hardangerfjorden, og kan derfor ikke gi sin støtte til forslaget fra forslagsstiller.

Åsmund Aukrust (A) [12:57:46]: Når det gjelder forslaget om sjørøret, kan Arbeiderpartiet i all hovedsak slutte seg til det som var argumentasjonen og konklusjonen til saksordføreren.

Det jeg ønsker å si noen ord om, er forslaget om villaksen. Den atlantiske villaksen er sterkt truet. Å ta vare på den atlantiske villaksen er et av Norges aller viktigste bidrag for å ta vare på det biologiske mangfoldet. Vi vet i dag at det er omtrent en tredjedel av verdens atlantiske fisk som gyter i Norge, og vi har store internasjonale forpliktelser til å ta vare på denne.

I dag er situasjonen kritisk. Det er vanskelig å finne villaks som ikke har oppdrettsgener i seg. Situasjonen utvikler seg dessverre i negativ retning. Gjennom å opprette en genbank vil man kunne ta vare på og beskytte nødvendig genmateriale. Det har de siste årene vært samlet inn genmateriale nettopp i den hensikt.

I fjor vedtok Klima- og miljødepartementet å avslutte arbeidet med en genbank, og Miljødirektoratet fikk i oppdrag å destruere det innsamlede materialet. Jeg stilte spørsmål om dette i spørretimen i vinter, og da gjorde ministeren det klart at destrueringen nå var utsatt, og at man så på muligheten til å ta vare på det på Ims i Rogaland, inn til videre.

Det var bra og riktig at destrueringen skulle bli stoppet, men det er behov for en varig løsning for villaksen i Hardanger. Derfor var vi i Arbeiderpartiet glad for forslaget som kom fra Miljøpartiet De Grønne, som skulle sikre arbeidet med å etablere en genbank for å bygge opp igjen og verne om villaksen i Hardanger. Etter forrige ukes debatt, da vi hørte statsråd Vidar Helgesen argumentere sterkt for situasjonen til laksen i Tana-vassdraget, skulle det være grunn til å tro at det også skulle finnes et stort engasjement i denne saken. Vi synes derfor det er synd at det bare er Arbeiderpartiet, SV, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne som står bak forslaget om å få på plass en varig ordning.

Vi har hørt at hovedmotstanden, som vi nå også hørte fra saksordføreren i hennes innlegg, kommer i den økonomiske argumentasjonen. Det er klart at dette koster penger, men vi mener at det i tråd med våre internasjonale forpliktelser og våre forpliktelser til å ta vare på villaksen vil være det rette å bruke midler på. Sannheten er jo at det er et flertall i Stortinget som mener det er riktig. Som vanlig, vil jeg egentlig si, møter Vidar Helgesen i mindretall når han møter i Stortinget, for alle partier, med unntak av Høyre og Fremskrittspartiet, skriver i sine merknader at det kan være både riktig og nødvendig å etablere en genbank i Hardanger.

Men – vel også som vanlig – velger Venstre og Kristelig Folkeparti å stemme slik at det ikke blir flertall for noen forslag, og på den måten kommer de regjeringen til unnsetning. Men jeg vil jo håpe at ministeren merker seg hvor det reelle flertallet i Stortinget ligger. Det reelle flertallet i Stortinget mener at vi skal få på plass en varig ordning for villaksen gjennom å opprette en genbank.

Med disse kommentarene tar jeg opp forslaget som Arbeiderpartiet, sammen med Senterpartiet, SV og Miljøpartiet De Grønne, står bak, som dessverre neppe kommer til å bli vedtatt. Men fra Arbeiderpartiets side er ikke siste ord i denne saken sagt. Dette er et engasjement som er stort i Arbeiderpartiet, og som forhåpentligvis kan bli fulgt opp av en ny regjering og et nytt flertall til høsten.

Presidenten: Representanten Åsmund Aukrust har tatt opp det forslaget han refererte til.

Steinar Reiten (KrF) [13:01:38]: Det er ingen tvil om at det er gjort mye uklokt i første fase av norsk lakseoppdrettshistorie. Rønnings- og lakselusproblematikk er ennå ikke løst, men det såkalte trafikkløssystemet er en god start på dette. Det er grunnen til at vi ikke går inn for del 2 av det foreliggende representantforslaget.

Et stort flertall på Stortinget støtter innføringen av dette systemet, og nå må vi la det få virke. Det er også et poeng at systemet med kapasitetsjusteringer basert på miljøpåvirkning fra oppdrettsnæringen er kombinert med tildeling av utviklingstillatelser. Til sammen gir disse tiltakene et sterkt incentiv for utvikling av mer miljøvennlige og bærekraftige teknologiløsninger for fiskeoppdrett. Det samarbeidet som nå foregår mellom bedriftene Hauge Aqua, som har base i Hjelmås i Hordaland, og Marine Harvest om det lukkede merdsystemet Egget, er ett eksempel på det.

Intensjonen i del 1 av forslaget støtter vi. Etableringen av en genbank for å verne og bygge opp igjen villfiskstammen i Hardanger har dessverre fått en uheldig behandling. Det er viktig å finne en langsiktig løsning for å ta vare på det genetiske materialet fra elvene i Hardanger som er samlet inn.

Hardangerfjorden var tidligere et av de viktigste og flotteste områdene for vill atlantisk laks, og det er en kjensgjerning at det i dag er svært lite opprinnelig laks igjen i elvene i Hardanger. Det er viktig å huske på i denne sammenhengen at forvaltningsspørsmålet i naturmangfoldloven vektlegger at det ikke bare er arten i seg selv som skal ivaretas, men også det genetiske mangfoldet innenfor arten.

Det er gjort et viktig arbeid med å samle inn genmateriale fra laks og sjørøret fra elvene i Hardanger. Dessverre har en genbank hittil ikke blitt prioritert i statsbudsjettet. Det har heller ikke vært mulig for Kristelig Folkeparti og Venstre å løse alle utfordringene i forhandlinger. For å si det forsiktig så har det vært nok å gripe fatt i. Men at man ikke har funnet midler til genbanken i regjeringens budsjettforslag eller i budsjettforliket, tilsier ikke at en slik genbank ikke er nødvendig og riktig å etablere. Det må derfor være et mål å finne budsjettmessig dekning for dette i det kommende statsbudsjettet. I mellomtiden er det svært viktig at det innsamlede genmaterialet blir tatt forsvarlig vare på.

Jeg tar med dette opp det forslaget som Kristelig Folkeparti er en del av.

Presidenten: Representanten Steinar Reiten har tatt opp det forslaget han refererte til.

Marit Arnstad (Sp) [13:04:34]: I likhet med et stort flertall i salen støtter heller ikke vi forslag nr. 2 i represen-

tantforslaget vi i dag behandler, om å etablere Hardanger som en region for en bærekraftig oppdrettsnæring. Vi mener i og for seg at det er et spørsmål som tilligger en annen komité å drøfte. Vi mener også at en gjennom havbruksmeldingen som ble behandlet for knappe to år siden, legger til grunn en del av de virkemidlene som skal være for norsk oppdrettsnæring framover, både når det gjelder den påvirkningen næringen har på miljøet rundt seg, og når det gjelder produksjonskapasiteten.

Som saksordføreren var inne på, betyr det at når en ny lig sendte ut en forskrift knyttet til produksjonsområder, ble også Hardanger del av et eget produksjonsområde, og der vil miljøtilstanden også være en viktig faktor for videre produksjonskapasitet. Det nye systemet som kom på plass, og de nye produksjonsområdene som er etablert, må få lov til å virke. Vi er fra Senterpartiets side ikke innstilt på at en gjennom dette Dokument 8-forslaget skal bidra til en betydelig endring i det systemet.

Vi støtter derfor ikke forslag nr. 2 i representantforslaget, men vi støtter forslag nr. 1 om å etablere en genbank. Vi mener også det var sørgelig at en i fjor høst ikke var i stand til å få det på plass økonomisk sett, sjøl om enkelte av partiene hadde prioritert det i sine alternative budsjett.

Det å kunne samle inn genmateriale og ta vare på det hadde vært svært viktig. Jeg tror vi alle egentlig er enige om intensjonen, og innstillingen viser også ganske tydelig at Venstre og Kristelig Folkeparti erkjenner at det rett og slett var manglende mulighet for budsjettmessig dekning eller til å få det til gjennom budsjettforliket som var avgjørende. Det må da bety at regjeringen fra Høyre og Fremskrittspartiet ikke velger å prioritere denne typen saker økonomisk – verken i forslaget til statsbudsjett eller gjennom forhandlingene som føres i Stortinget i ettertid.

Vi er i alle fall en del av det flertallet i komiteen som viser til at det er viktig, og vi hadde i vårt alternative budsjett satt av penger til utvikling av en slik genbank – som vi fortsatt mener er et viktig virkemiddel, og som før eller siden må komme på plass. En ting er det man kan etablere av midlertidige ordninger, men her må vi før eller siden komme tilbake til en varig ordning for en genbank for villfiskstammene i Hardanger i tråd med de målene vi også har nasjonalt.

Ole M. Thomassen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [13:07:54]: Også i dag må vi kunne slå fast at et flertall i denne salen ikke er interessert i å legge de nødvendige begrensningene på oppdrettsnæringen for å klare å ta vare på den atlantiske villaksstammen som vi har et særlig ansvar for. Det synes jeg er dumt. Jeg vil begynne med å ta opp de forslagene som jeg og SV har sammen med Miljøpartiet De Grønne.

Det som er problemet, og som vi diskuterer helt konkret, i Hardanger, er følgende: Oppdrettsnæringen og oppdrettsnæringens vekst har ødelagt for villaksen. Villaksbestanden har kontinuerlig gått drastisk ned, med noen mulige oppturer etter offentlig innsats, men det er ingen tvil om at oppdrettsnæringen er en trussel for villaksen. Dette fikk vi skikkelig dokumentert senest da vi satte i gang arbeidet og de rød-grønne gikk inn for at vi skulle fastsette en kvalitetsnorm for villaks. Oppdateringen og hvordan det sto til med villaksen, fikk vi rede på i fjor. Da vi undersøkte 104

ulike norske laksebestander, sto det for 81 av de 104 laksebestandene for dårlig til. Vi nådde ikke opp til målet vi har for hvordan en kvalitetsmessig godt forvaltet villaksstamme skal ha det. Med andre ord: 81 av 104 utgjør nesten 80 pst.

Det burde få det til å gå et lys opp for noen hver, og man burde si at nå er vi nødt til å legge inn begrensninger på oppdrettsnæringen som sikrer villaksen. Det har dessverre ikke flertallet i Stortinget gått med på. Vi har fått dette trafikklyssystemet vårt, men trafikklyssystemet har et par åpenbare svakheter. Den største åpenbare svakheten er at i de tilfellene der det ikke står bra nok til, der det lyser gult – ikke skikkelig dårlig, men det står ikke bra nok til – får man lov til å fortsette som før. I den generelle tolkningen av trafikkreglene er det ikke sann at i det øyeblikk man får øye på et gult lys, bare fortsetter man som før. Det er ikke den fornuftige og logiske tolkningen. Det er mulig at noen gjør det – jeg ser at noen sitter i salen og ler av dette – men det er ikke sann man skal oppføre seg. Man skal sette en fot i bakken og tenke som så: Her er det fare på ferde, her må vi ta det med ro, her må vi være aktsomme. Den naturlige konsekvensen av gult lys, at det ikke står bra nok til med laksestammen, burde være å sette inn tiltak. Det er problemet med regjeringens politikk. Der man har laksestammer som det står bra til med, som får grønt lys, får man mulighet til å øke tillatt biomasse. Det bringer oss ikke tilbake til en situasjon der vi får bukt med problemet for villaksstammen.

Her er det grunn til å påpeke to ting om Hardanger. Det ene er at det er i Hordaland og Hardanger vi finner flesteparten av de laksestammene det står dårligst til med. Det er også sann at Hardanger er et av områdene i verden der det er tettest med oppdrettslaks. Chile-kysten og oppdrettsområdet Hardanger er blant de to stedene i verden der det er tettest med laks. Dette skaper åpenbart problemer for villaksen. Derfor går SV og Miljøpartiet De Grønne inn for at Hardanger, på grunn av at villaksen er så sårbar der, burde være et testområde for et arbeid med nye teknologier, med andre ord lukkede merder, for å sørge for bedre kontroll med hva som går inn, og hva som går ut, av vann og annet, i stedet for – som det er i dag – at lakselus, antibiotika og andre former for midler og kjemikalier spres i den frie naturen.

Det andre er det som er dagens tekst, nemlig å sørge for å få på plass det akuttiltaket vi trenger, å etablere genbanken. Det er blitt mye dyrere, men oppdrettsnæringen har fantastiske overskudd, og hvis ikke regjeringen finner å kunne kreve at oppdrettsnæringen er med på å bidra for å bote på ødeleggelsene den påfører annen laksenæring, synes jeg det er sterkt bekymringsfullt. Her har vi en svær industri som burde bidra i større grad enn den gjør i dag, til å bote på de skadene den påfører den frie naturen.

Presidenten: Representanten Heikki Eidsvoll Holmås har tatt opp de forslagene han refererte til.

Ola Elvestuen (V) [13:13:17] (komiteens leder): En liten kommentar til siste taler:

Jeg tror når det gjelder det flertallet som er nå: Er det noe man har satset mye på i denne perioden, er det tiltak for villaks, enten det er oppfølging av vannforskriften, midler til kalking – som er økt betydelig – eller å få på plass en laksesperre i Driva. Ved siste budsjettbehandling

handlet det også om å få opp igjen laksetrappene i Vefsna, nå når vassdraget er fritt for Gyrodactylus. Og vi er i ferd med å etablere villakssentre – etter mønster av villreinsenteret – flere steder langs kysten. Forslaget er at det bør være fire, og at man begynner med det i Tana. Det er viktig å få det på plass, også for å få en bedre lokal forvaltning, ikke minst opp mot den avtalen vi har med Finland om forvaltningen av Tanavassdraget.

Jeg skal innrømme at når det gjelder genbanken i Hardanger, har det vært en krevende sak også for Venstre. Det er ikke noen tvil om at situasjonen for villaksen i Hardanger er dårlig, at det er mange oppdrettsanlegg med oppdrettslaks der luseproblematikken er stor, og at det også er stor innblanding av oppdrettslaks i de svake villaksstammene. Heldigvis har det gjennom flere år vært samlet inn genmateriale for å ha et grunnlag for å bygge opp stammene igjen. Etter hvert må vi også få stilt effektive krav til oppdrettsnæringen som gir som effekt færre luseproblemer og også opphør av den rømningsfaren og den rømningssituasjonen som vi har.

Når det gjelder selve genbanken, har – som flere har påpekt – kostnadene blitt store. Det var ikke en del av det budsjettforliket som sådant som vi inngikk før jul. Det var allikevel – fra de fire partiene – en stor økning i budsjettet når det gjaldt vanntiltak og tiltak for kalking og for villaks. Fra Venstres side er vi godt fornøyd med at vi nå har en bevilgning på 11 mill. kr, slik at vi får ivaretatt det genmaterialet som er innsamlet. Man får også mulighet til å se nærmere på hvordan den mer permanente løsningen skal være.

Jeg vil påpeke merknaden og forslaget som vi fra Kristelig Folkeparti og Venstre har, om at dette er et tema som regjeringen må komme tilbake til når det skal legges fram et nytt budsjett til høsten.

Vi har en situasjon hvor vi har løst et grunnleggende problem på kort sikt. Nå har vi tid til å se på prosjektet igjen for å se om det er mulig å redusere kostnadene, men slik at det genmaterialet som er der, blir ivaretatt i mellomtiden, og at vi kan få på plass en løsning som er med på å sikre genmaterialet, slik at man vil få livskraftige villaksstammer igjen også i Hardanger, etter hvert som vi får mer bukt med den problemstillingen som er med lus og med rømning fra oppdrettsnæringen.

Jeg vil fra Venstres side si at til tross for at det ikke var enighet i forbindelse med budsjettet, setter vi pris på den fleksibiliteten og den imøtekommenheten som de fire partiene har hatt i etterkant, ved å kunne bruke de økte bevilgningene i budsjettforliket og i budsjettvedtaket til å få på plass en midlertidig ordning og en vanntilførsel på Ims i Rogaland, som gjør at vi nå ivaretar genmaterialet, og at vi får mulighet til å finne en mer permanent løsning, som vi må komme tilbake til.

Rasmus Hansson (MDG) [13:18:18]: I Miljøpartiet De Grønne er vi oppriktig forbauset over motviljen mot en genbank i Hardanger, som er så sterk i sittende regjering og får en slags støtte fra støttepartiene. Vi fremmer forslaget om denne genbanken fordi vi tror det vil være veldig bra for villaksen, for naturen og turismen, men ikke minst for oppdrettsindustrien selv. Derfor er dette en sak som har rikspolitiske dimensjoner.

Hordaland har vært og er et pionerfylke i utvikling av oppdrettsindustrien, og oppdrettsindustrien har både nytt godt av og, må man si, i ekstrem grad utnyttet lokalitetene

i Hardanger gjennom mange år. Resultatet av det er som kjent at Hardangerfjorden er et av de stedene i Norge der villaksen er aller sterkest truet. Det er ikke bare illevarslende for laksen der, det er også illevarslende for oppdrettsindustriens eget rykte, for verken norske politikere eller norsk oppdrettsindustri har jo noen interesse av at det som er et av arnestedene for oppdrettsindustrien, etter hvert skal bli et sted hvor laksen lider for mye.

Det er allerede sånn at det er vanskelig å finne rent genetisk materiale fra laks, uten innblanding av oppdrettslaks, i Hardanger, og det er ikke noe kuriøst poeng. For selve kjerneressursen for norsk oppdrettsindustri er lakens genetiske mangfold. Det er det faktum at i hver eneste elv er det genetisk unik laks med ulike egenskaper, og i mange elver er det forskjellige laksestammer med ulike genetiske egenskaper som gir grunnlaget for å utvikle oppdrettslaks med de egenskapene vi trenger i oppdrettsnæringen. Så det å komme i skade for å svekke det genetiske grunnlaget er, enkelt sagt, veldig dumt industrielt sett, og det er veldig skadelig for omdømmet til industrien.

I komiteens innstilling er alle partiene i salen enige om at behovet for en genbank «må avveies mot kostnadene», som det heter, men der stopper også enigheten. Regjeringspartiene viser til at nye kostnadsoverslag i 2016 viser at genbanken vil koste 66 mill. kr, og avviser hovedsakelig på det grunnlaget Miljøpartiet De Grønnes forslag. 66 mill. kr må ses opp mot en oppdrettsindustri som i 2015 omsatte for 47 mrd. kr. Da blir det relativt spesielt at man ikke skal ha anledning til å opprette en permanent og vitenskapelig god måte å ta vare på de genetiske ressursene på i et område som har tatt den aller største belastningen og ytt det aller største bidraget til etableringen av denne industrien. Vi har en oppdrettsnæring som skal følge prinsippet om at forurensere skal betale. Vi vet at lus og rømning fra oppdrettsnæringen er den største trusselen mot villaksen, og et spleiselag med oppdrettsnæringen om å etablere genbanker i disse områdene ville være et godt alternativ for regjeringen.

Usikkerheten om framtiden til genbanken kombinert med den fortsatt ikke veldig sterke reguleringen vi har av oppdrettsindustrien, er en trussel også mot Hardangerfjordens omdømme som turistfjord. Laksefisket i mange av elvene i Hardanger har sammen med unike turmuligheter lagt grunnlaget for en veldig viktig turistnæring i dette området. Ettersom laksestammen i området svekkes, svekkes også verdien av Hardanger som turistmål, og det gjelder svært mange mennesker og svært mange arbeidsplasser.

Vi mener derfor at Norge skal fortsette å ha en oppdrettsindustri som skaper arbeidsplasser, produserer mat og gir store inntekter, men det må i større grad skje på lag med de naturressursene som denne industrien er basert på og brukere av. Derfor har Miljøpartiet De Grønne foreslått både å ta tak i den akutte krisetilstanden ved å få på plass en genbank og å ta tak i selve årsaken til problemet, nemlig dagens driftsregime for oppdrettsnæringen i Hardanger, og å gjøre denne fjorden, nettopp på grunn av den store belastningen, til et område hvor man prøver ut muligheter som virker, og ikke bare venter på nasjonale effekter av tiltak som er vedtatt i Stortinget. Og så foreslår vi at vi også skal vurdere hvilke andre områder i Norge som har behov for genbanker.

Statsråd Vidar Helgesen [13:23:44]: Det er fremmet to forslag i representantforslaget, og jeg vil takke komiteen for godt arbeid med begge to.

I det ene bes regjeringen sikre fullføring av arbeidet med å etablere en genbank for villfiskbestanden i Hardanger. Jeg viser til at den planlagte genbanken for laksefiskbestander fra Hardanger ble omtalt i budsjettproposisjonen for 2017. De nye kostnadsanslagene i 2016 viste, som flere har vært inne på, at genbanken ville koste 66 mill. kr, en kostnadsøkning på over 50 pst. i forhold til tidligere anslag. Fordi prisen var økt så mye, besluttet regjeringen ikke nå å bygge genbanken. Ved Stortingets behandling av budsjettet ble det heller ikke bevilget penger til formålet. Det er i 2015 og 2016 samlet inn materiale fra laksefiskbestandene fra Hardanger som kunne være aktuelle for en genbank, og det innsamlede materialet vil bli tatt vare på på Ims i Rogaland inntil videre.

I det andre forslaget i representantforslaget bes regjeringen utrede om det er mulig å etablere Hardanger som pionerregion for en bærekraftig oppdrettsnæring. Dette forslaget hører inn under fiskeriministerens ansvarsområde. Fiskeriministeren har redegjort for at opprettelse av et slikt pionerområde egentlig er et overflødig forslag. Det er ikke et egnet virkemiddel, og det er flere grunner til det. For det første har regjeringen med Stortingets tilslutning allerede innført flere viktige virkemidler for å sikre et miljømessig bærekraftig norsk lakseoppdrett. Det gjelder særlig det nye systemet for kapasitetsjusteringer der miljøpåvirkningen i og fra havbruksnæringen er avgjørende for produksjonskapasiteten. Det gjelder også utfisking av rømt oppdrettsfisk finansiert av havbruksnæringen og en ordning med tildeling av utviklingstillatelser. Disse virkemidlene er det viktig at vi gir tid til å virke før det innføres nye virkemidler som skal bidra til å løse de samme utfordringene.

En annen grunn til at dette ikke er et egnet virkemiddel, er at det er lite hensiktsmessig å pålegge bruk av visse former for teknologi eller driftsmetoder. I tillegg vil innføring av et pionerområde gi oppdrettsnæringen i en avgrenset del av landet andre grunnleggende rammebetingelser enn i resten av landet. Slike rammebetingelser vil kunne få negative samfunnsøkonomiske effekter, i tillegg til at det vil kunne ramme de omfattede bedriftene uforholdsmessig hardt. Regjeringen ønsker en miljømessig bærekraftig oppdrettsnæring og har ambisjoner om at dette målet skal oppnås langs hele kysten.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [13:26:29]: Bare lite grann polemikk først: Statsråden sier at det er lite hensiktsmessig å stille teknologikrav. Jeg synes det er litt spesielt å si av en statsråd som selv roser Norges elbilpolitikk for å være ekstremt vellykket i nettopp å bringe fram elbilteknologi, at det skulle være vår viktigste trussel når det gjelder å redusere oljeavhengigheten i transportsektoren. Men han om det. Både jeg og Miljøpartiet De Grønne synes tvert imot at ved å innføre en sånn type teknologikrav vil vi oppnå nettopp det vi ønsker, nemlig å få sørget for å få lukket inne problemene knyttet til næringen, rett og slett industrialisere mer og i tillegg se på mulighetene til å hente ut ressurser fra gjødsel og avfall. Men jeg har et spørsmål til statsråden, og det er: Er han enig i

at dagens system, der man sier at ingen nye tiltak er nødvendige, ingen nye reduksjoner i biomasse skal pålegges dersom man får gult lys, ikke er en tilfredsstillende situasjon?

Statsråd Vidar Helgesen [13:27:38]: La meg først si at vår politikk og våre incentiver for nullutslippskjøretøy faktisk er teknologinøytrale i den forstand at det er nullutslipp som er det avgjørende – om det er elbil eller hydrogenbil, så har de samme rammebetingelser. Men det var i og for seg en annen debatt. Jeg mener at det er viktig at systemet for kapasitetsjusteringer, trafikklyssystemet, får mulighet til å virke en stund før vi vurderer effekten av det. Men poenget med det er veldig viktig, nemlig at er det akseptabel miljøpåvirkning, kan det tilbys vekst. Er miljøpåvirkningen moderat, kan kapasiteten fryses. Og er miljøpåvirkningen uakseptabel, kan kapasiteten trekkes ned. Det er avgjørende at veksten ikke går på bekostning av miljøkvaliteten og i neste omgang på bekostning av villaksen.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [13:28:37]: Jeg synes det er litt morsomt, for poenget er nettopp at hvis man stiller krav til nullutslipp, blir det også nullutslipp, akkurat som hvis man stiller krav til lukket, mener vi ikke en bestemt lukket teknologi, vi stiller bare krav om at man skal ha kontroll på det som kommer inn, og det som kommer ut. Hvordan man gjør det, stiller vi ingen krav om. Så i den forstand er et slikt teknologikrav nøyaktig like teknologinøytralt som statsråden synes. Jeg ser at han smiler, så han tar poenget.

Jeg vil følge opp dette, for litt av problemet er at systemet med grønt, gult og rødt gir incentiver til at hvis man har grønt, kan man pøse på med mer biomasse helt til det blir gult. Da er det frys. Men en sånn situasjon gjør jo ikke at for flere av de laksebestandene som det i dag er gult lys for, blir det grønt, men tvert imot at for flere av dem som det er grønt for, blir det gult, og det forblir gult. Spørsmålet mitt er: Ser ikke statsråden det paradokset – han som har ansvaret for villaksen?

Statsråd Vidar Helgesen [13:29:41]: Det er et incentsystem som gir en klar beskjed til næringen om at vil de vokse, så må de ta strengere og sterkere miljøhensyn, og at vekst bare vil skje dersom miljøpåvirkningen er akseptabel. Men dette er ikke det eneste som skjer. Vi har utviklingstillatelsene. Det er teknologiutvikling i næringen. Og vi ser nå at Mattilsynet melder at det er færre og færre oppdrettere som har problemer med å overholde lakselusregelverket. I 2015 viste overvåkingsprogrammet for rømt oppdrettslaks at det er en nedgang i antall elver med et for høyt innslag av rømt fisk, og det til tross for at antall elver som inngår i programmet, er økt. Også i Hardangerregionen har andelen slike elver gått ned. Det viser at det er mulig å få til miljøforbedringer.

Ola Elvestuen (V) [13:30:50]: Jeg vil tilbake til selve genbanken og den midlertidige løsningen som vi nå har funnet midler til, som er veldig bra, slik at det genmaterialet som er, blir ivaretatt. Men det er jo en midlertidig løsning, og da blir mitt spørsmål: Hvordan jobber statsråden nå med selve prosjektet om genbanken og kostnadsreducerende tiltak der? Eller hvordan ser han for seg at det

genmaterialet som nå blir ivaretatt, kan bli ivaretatt lenge nok til at man faktisk får effekten til å sikre og styrke villaksstammene i Hardanger i framtiden?

Statsråd Vidar Helgesen [13:31:35]: Siden budsjettforliket, hvor det ikke var avsatt midler til genbank, har vi jobbet med denne midlertidige løsningen. Den gir oss et pusterom som gjør at vi må vurdere hva som er neste skritt, men ingen muligheter er tapt for å finne mer permanente løsninger. På villaksområdet har nok andre meget presserende prioriteringer vært viktigere, nemlig å få på plass Tana-avtalen. Flere partier som er representert i Stortinget i dag, har uttrykt sin bekymring for villaksen. Den bekymringen var ikke så synlig i forrige uke. Jeg takker Venstre for godt samspill i den sammenheng. Så får vi komme tilbake til neste skritt når det gjelder Hardangerbestanden.

Rasmus Hansson (MDG) [13:32:42]: Statsråden er vel ganske godt kjent med hvor mange ganger oppdrettsnæringen har lovet at de vil få bukt med luseproblemet, og hvor mange ganger det har vist seg å være feil, basert på akkurat den samme teknologien som den oppdrettsnæringen fortsatt får lov til å bruke, ut fra en eller annen generell argumentasjon om at man ikke skal pålegge teknologi. Det som i hvert fall er sikkert, og som jeg tror statsråden innerst inne er enig i, er at den teknologien norsk oppdrettsnæring bruker i dag, ikke fungerer miljømessig eller dyrevelferdsmessig. Vi er vel også enige om at situasjonen i Hardangerfjorden har vært spesielt dårlig, spesielt lenge, og spørsmålet til statsråden er da: Er han enig i at det trengs permanente tiltak i Hardangerfjorden for å løfte miljøtilstanden der spesielt, og kan han bekrefte at han arbeider med å få på plass slike tiltak?

Statsråd Vidar Helgesen [13:33:44]: Jeg har arbeidet med å finne en midlertidig løsning for genbestandene. I tillegg er det viktig, når vi har en ambisjon om økt produksjon i norsk havbruk, for å sikre verden klimavennlig mat. Så jobber jeg tett sammen med fiskeriministeren om det nye produksjonssystemet. I den nye forskriften som kom i januar, er Hardanger hoveddelen av produksjonsområde 3, og det er derfor et område der miljøtilstanden vil være den avgjørende faktoren for produksjonskapasiteten. Er miljøtilstanden der uakseptabel, vil havbruksnæringen ha alle incentiver til å legge om driften i en mer miljøvennlig retning, med det nye trafikklssystemet. Det er viktig at det nå får lov til å virke, og jeg har alt håp om at det kommer til å virke.

Rasmus Hansson (MDG) [13:34:43]: Vi håper alle at det vil virke. Problemet er at det har ikke virket, og spørsmålet er hvor mye vi skal fortsette å håpe, og når vi skal gå over til tiltak som faktisk kan få permanent effekt. Da er det viktig å merke seg at statsråden selv karakteriserer løsningen for genprøvene fra Hardanger som midlertidig, og det interessante spørsmålet er: Hva blir den permanente løsningen? Hvilken permanent løsning for genmaterialet fra Hardanger ser statsråden for seg?

Statsråd Vidar Helgesen [13:35:18]: La meg først si at trafikklssystemet jo er nytt. Det er en respons på at tidligere politikk ikke har virket godt nok. Selv om det er

slik at bekjempelsen av lakselusproblemet har blitt mer effektiv, har veksten mer enn kompensert for det, slik at problemet består. Men trafikklssystemet er nytt, og jeg tror det er viktig å gi det en mulighet og sørge for at det overholdes effektivt.

På samme måte som jeg sa til representanten Elvestuen: Vi har nå fått på plass en midlertidig løsning. Så må vi vurdere hva som vil være den beste måten å få til en permanent løsning på. Situasjonen i fjor var den at en veldig økning i kostnadene for genbanken gjorde at vi ikke fant rom for den i budsjettet. Nå har vi satt trykk på å få til en midlertidig løsning.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [13:36:28]: Jeg tenkte jeg skulle ta fatt i et lite sleivspark fra statsråden, der han kritiserte enkelte av oss for å være mindre opptatt av å ta vare på laksen i forrige uke. Da snakker vi om Tana, der statsråden og hans regjering har vist sin enestående evne til å inndra fiskerettigheter fra lokale samer og lokale finnmarkinger, men har øst ut med rettigheter til oppdrettsnæringen gjennom å gå for å innføre variabel MTB, som jo Per Sandberg går for. Jeg synes det er fascinerende at regjeringen på den ene siden sier at vi må ikke gjøre noe nytt restriktivt, at vi må la det som finnes i dag, virke. Så sier andre deler av regjeringen nei, vi må åpne for variabel MTB, som jo i realiteten er å øke den samlede biomassen i merdene.

Jeg har et spørsmål til statsråden på tampen: Er ikke statsråden enig i at oppdrettsnæringen burde følge prinsippet om at forurensere betaler, og bære hele det økonomiske ansvaret for å få villaksstammen opp på et akseptabelt nivå igjen?

Statsråd Vidar Helgesen [13:37:40]: Jeg er tilhenger av forurensere betaler-prinsippet. Jeg er også tilhenger av et system som gir næringen incentiver til å øke produksjonen når det er miljømessig mulig. Jeg synes det er viktig – det er viktig ikke minst for et Norge som er i en grønn omstilling – at vi skal leve av havet også i fremtiden. Vi skal leve mer av havet, og vi trenger å øke vår produksjon av mer klimavennlig mat. Da har jeg store forventninger til havbruk. Da må vi sørge for at vi stiller miljøkrav. Vi må sørge for at forurensere betaler-prinsippet overholdes, men vi må også ha incentiver som sikrer økt produksjon innenfor miljømessig bærekraftige rammer.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Torhild Aarbergsbotten (H) [13:38:50]: Det er med interesse jeg lytter til debatten som går her. For enkelte i salen kan det høres ut som om det er oppdrettsnæringen som er den eneste trusselen mot villaksen, og det mener jeg bestemt er helt feil. Det som er farlig med å gå inn på det sporet, er nettopp at man da lar være å se på andre tiltak, som i mange tilfeller kan være langt viktigere.

Jeg vil også nevne at i noen områder, med Nausta som et godt eksempel, en god lakselv i Sogn og Fjordane, der man har inngått et samarbeid mellom grunneiere, kraftlag, laksefiskere, oppdrettsnæringen og forvaltningen gjennom fylkeskommune og fylkesmann, har man fått til et veldig godt samarbeid, med en mye bedre forvaltning enn det

man ser i veldig mange andre lakseelver, og hvor man nettopp har klart å øke laksefisket og ta vare på bestandene på en særdeles god måte.

Så mener jeg at som politikere er vår oppgave å legge til rette for langsiktige rammebetingelser for vårt næringsliv. Det er vi som skal stille krav – vi skal stille målkrav – men den dagen vi går i den fella det er å binde oss til detaljer innenfor ulike teknologier, mener jeg at vi har tatt på oss en oppgave som blir for stor og er lite hensiktsmessig.

Som tidligere havbruksveterinær vil jeg flagge det med dyrevelferden ganske høyt. Enkelte representanter har vært inne på og antydnet ganske klart her at det eneste saliggjørende vil være å putte laksen oppi lukkede merder. Men da håper jeg at man også ser på de forskningsrapportene som tydelig viser at det bringer i alle fall ikke dyrevelferden framover i rett retning. Jeg mener også at da går man bort fra nettopp de naturgitte forholdene som er så viktige her i landet.

Jeg har stor tro på at det nettopp er gjennom de utviklingskonsepsjonene som er gitt nå, bl.a. med den store offshore-merden som SalMar nå holder på å utvikle, vi om få år nettopp vil se at vi kan ha en bærekraftig havbruksnæring som utvikler seg, og som gjør at man kan få mindre luseproblematikk, mindre rømning og samtidig gode muligheter til å øke produksjonen.

Så vil jeg til slutt bare ta med at i budsjettforslagene var det ingen partier som bevilget tilstrekkelig med midler til å bygge opp den genbanken som mange har talt veldig varmt om.

Rasmus Hansson (MDG) [13:41:50]: Oppdrettsnæringens aller dårligste strategi er den Bukkene Bruse-strategien som går ut på å forsøke å dytte skylda for villaksens problemer over på andre faktorer, og oppdrettsnæringens aller dårligste venner er politikere som støtter opp under den strategien. Det er ingen i denne salen eller noen andre steder som undervurderer de andre faktorene som påvirker villaksen negativt, men det er et helt udiskutabelt faktum at oppdrettsnæringen har svært stor negativ påvirkning på villaksen, og det burde oppdrettsnæringen og oppdrettspolitikere konsentrere seg om.

Da er det interessant at representanten Aarbergsbotten tar opp fenomenet «dyrevelferd» i laksenæringen, for er det en faktor som påvirker dyrevelferden negativt i oppdrettsnæringen, er det det faktum at oppdrettsnæringen drives i et naturlig miljø hvor det finnes en naturlig parasitt som nødvendigvis øker astronomisk i omfang så lenge den har tilgang på svære, kunstige oppdrettslaksebestander over hele kysten, som igjen fører til et luseproblem på den oppdrettslaksen som må behandles på hardere og hardere vis etter som virkemidlene brukes opp på grunn av evolusjonens jernlov. Resultatet av det var at i – jeg husker ikke sikkert – 2015 eller 2016 døde 53 millioner oppdrettslaks i merdene, en økning på noe slikt som 10 pst. fra året før. Det er et gigantisk dyrevelferdsproblem, og det skyldes at oppdrettsnæringen drives i et naturmiljø med en naturlig parasitt som de ikke fysisk stenger seg ute fra, og det kommer til å være store problemer med å løse det så lenge den sameksistensen fortsetter og den sameksistensen blir preget av det som Mattilsynet for lenge siden har påpekt, nemlig at verktøykassa for å løse luseproblemet medisinsk er mer eller mindre tom. Derfor er kravet om en teknologi som kalles lukket, og som altså betyr en fysisk stengning

mellom parasitt og vert, et veldig fornuftig krav og et krav som oppdrettsnæringen selv burde se langt nok til å omfavne, og som oppdrettsnæringens venner på Stortinget burde hjelpe oppdrettsnæringen over i, på samme måte som vi hjelper norske bilister over til nullutslippskjøretøyer.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [13:45:06]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rigmor Andersen Eide, Line Henriette Hjemdal og Geir Jørgen Bekkevold om marine verneområder i Arktis og føre-var-prinsippet ved all virksomhet i tidligere helt eller delvis islagte områder (Innst. 241 S (2016–2017), jf. Dokument 8: 36 S (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Per Rune Henriksen (A) [13:45:52] (ordfører for saken): Arktis er i sterk endring som følge av menneskeskapt global oppvarming. Isen smelter, havet forsures, og økologien i havet forandres. Forandringene kan på den ene siden føre til redusert grunnlag for høsting av ressurser, mens redusert isdekke på den andre siden gir økt mulighet for menneskelig aktivitet. Dette – kombinert med betydningen av naturressursene i Arktis – gjør det spesielt viktig å forvalte disse områdene på en bærekraftig måte.

Norge har ansvaret for å forvalte de områdene som ligger under norsk jurisdiksjon. De helhetlige forvaltningsplanene er fundamentet for den langsiktige forvaltningen av våre havområder. Dette sikrer at havbasert næringsliv og ivaretagelse av miljø og økologi ses i sammenheng. Disse planene utarbeides og oppdateres på grunnlag av vår samlede kunnskap om økologi, menneskelig aktivitet, områdenes sårbarhet og ressursgrunnlag. Det er med bakgrunn i denne kunnskapen vi kan vurdere hvordan vi skal avgrense menneskelig aktivitet, og på hvilke vilkår. Komiteen er klar på at integriteten i dette rammeverket er avgjørende for den helhetlige og kunnskapsbaserte forvaltningen.

Forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten skal revideres i 2020, og i den forbindelse vil en vurdering av avgrensning av de særlig verdifulle områdene ved iskanten, polarfronten og havområdene rundt Svalbard være en del av det faglige arbeidet som gjøres. Store havområder i norsk del av Arktis er allerede vernet. Stortinget har også besluttet at det ikke skal drives petroleumsvirksomhet ved iskanten.

Deler av fiskerinæringen har gått sammen om å avstå fra bunntråling i tidligere islagte områder rundt Svalbard

inntil de er skikkelig kartlagt og tiltak for å forhindre økologisk forringelse av områdene er på plass. Dette er et føre-var-tiltak som industrien har pålagt seg selv. Komiteens flertall ber regjeringen vurdere å innføre et moratorium mot bunntråling i de aktuelle områdene fram til ny forvaltningsplan for Barentshavet er behandlet. På den måten vil en få like vilkår for alle aktører, og vi vil kunne forebygge skade på miljø og bestand. Permanente tiltak må komme som følge av oppdaterte faglige vurderinger ved revideringen av forvaltningsplanen i 2020.

Størsteparten av den menneskelige aktiviteten i Arktis pågår i områder som er underlagt kyststatenes jurisdiksjon. Gjennom Arktisk råd samarbeider disse for å bidra til en helhetlig og bærekraftig forvaltning. Det er nå utarbeidet et felles rammeverk for etablering av marine verneområder. Utvelgelsen av marine verneområder er opp til det landet som har jurisdiksjon. På Arktisk råds ministermøte i mai skal ulike tiltak for å beskytte naturmangfold legges fram. Det pågår også et arbeid i FN for å utvikle en avtale om naturmangfold utenfor nasjonal jurisdiksjon.

Representantforslaget reiser viktige problemstillinger. For Arbeiderpartiets del er det av stor betydning at disse blir behandlet innenfor rammen av vårt forvaltningsplan-system, så vi kan få helhetlige løsninger som ivaretar bærekraftig forvaltning. Vi mener at moratoriet mot bunntråling som deler av fiskeriindustrien har pålagt seg selv, er positivt, og vi ser behovet for at dette blir gjort gjeldende for alle aktører for å få full effekt. Vi har likevel respekt for at innføring av et slikt moratorium kan ha implikasjoner som vi fra vårt ståsted i dag ikke kan overskue. Vi ber derfor om at regjeringen vurderer saken og kommer tilbake til Stortinget snarest mulig og på egnet måte med sin vurdering.

Så vil jeg takke komiteen for et godt samarbeid i denne saken.

Tina Bru (H) [13:49:55]: Naturverdiene i Arktis er verdt å bevare, ikke bare for oss som lever i dag, men også for fremtidige generasjoner. Norge har et ansvar for å forvalte de delene av Arktis som ligger under norsk jurisdiksjon, på en bærekraftig og langsiktig måte. På denne måten vil vi kunne bevare de viktige naturverdiene, samtidig som vi kan legge til rette for at det skapes verdier basert på velfungerende økosystemer, både i dag og i fremtiden.

Det fremmes en rekke forslag i denne saken, og flere av dem omhandler vern i marine områder i Arktis. Blant annet tas det til orde for at man skal identifisere flere verneverdige havområder, og at Norge skal etablere marine verneområder i Arktis, som et ledd i et panarktisk nettverk.

Store havområder i den norske delen av Arktis er vernet allerede i dag. Eksempelvis kan det nevnes at de grunne sjøområdene i farvannet rundt Svalbard allerede har et godt vern og er fredet mot alle typer inngrep. Som saksordføreren i denne saken sa, er det de helhetlige forvaltningsplanene for havområdene som er fundamentet for den langsiktige forvaltningen. I forvaltningsplanene blir miljøhensyn og næringsmuligheter sett i sammenheng. Oppdateringen av forvaltningsplanene skjer etter en grundig prosess hvor alle interesser blir hørt. Forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten skal revideres i 2020, og som en del av dette arbeidet vil det bli gjort faglige vurderinger av såkalte særlig verdifulle og

sårbare områder, som også representantforslaget peker på. Dette er områder som har vesentlig betydning for det biologiske mangfoldet og den biologiske produksjonen. Det er likevel viktig å nevne at særlig verdifulle og sårbare områder ikke gir direkte virkninger i form av begrensninger for næringsaktivitet, men signaliserer viktigheten av å vise særlig aktsomhet i disse områdene.

Høyre mener det er i arbeidet med oppdateringen av forvaltningsplanen at vurderinger rundt hvordan de særlig verdifulle og sårbare områdene ved iskantsonen, polarfronten og havområdene kan avgrenses, bør gjøres. Vi støtter derfor ikke forslagene som fremmes i denne saken.

Vi skal beskytte sårbar natur, og vi skal sikre at vi ikke utnytter naturressurser på en måte som forringer dem for fremtidige generasjoner. Da er det viktig med god kunnskap om våre havområder. Derfor har regjeringen og samarbeidspartiene prioritert å styrke arbeidet som gjøres gjennom MAREANO-programmet for å kartlegge havbunnen og øke kunnskapen om utbredelsen av naturtyper og arter og påvirkningen på disse fra menneskelig aktivitet. I 2017 vil MAREANO kartlegge havbunnen i utvalgte områder rundt Svalbard.

Det fremmes også et forslag i denne saken hvor man ber regjeringen vurdere å nedlegge moratorium mot bunntråling i områder som er blitt gjort tilgjengelige for bunntråling på grunn av mindre isdekke. Høyre mener at hensynet til beskyttelse av områder som ikke har vært tilgjengelige for fiske tidligere, allerede er ivarettatt gjennom gjeldende fiskeriregelverk. Det er ikke fritt frem for å tråle i nye områder. Tvert om, adgangen er strengt regulert og betinget. Samtidig er det slik at stenging og åpning av områder for fiskerivirksomhet ikke er noe som gjøres gjennom forvaltningsplanene. Vi støtter derfor ikke dette forslaget.

Representantforslaget peker også på viktigheten av internasjonalt samarbeid om vern i internasjonalt farvann. De arktiske landene samarbeider om å sammenstille informasjon om eksisterende marine verneområder i nord og ulike tiltak for områdebasert forvaltning som statene kan benytte seg av.

Samtidig pågår det et arbeid i FN for å utvikle en ny avtale om naturmangfold utenfor nasjonal jurisdiksjon. Dette er et viktig arbeid for å sikre at man ivaretar naturverdiene og sikrer en god forvaltning av arktiske havområder som er utenfor Norges jurisdiksjon.

Norge har en lang historisk tradisjon for å utnytte våre fantastiske naturressurser på en god og bærekraftig måte. Dette har gitt stor verdiskaping og bidratt til at vi har spredt bosetting og aktivitet over hele landet. God forvaltning av våre havområder har vært svært viktig i så måte, og det vil det også være i fremtiden.

Steinar Reiten (KrF) [13:54:09]: Etter årtusenskiftet har det vært et stadig økende fokus på de miljøutfordringene som verden står overfor når klimaet blir endret som følge av menneskelig aktivitet. Noe av det mest skremmende i dette bildet er den akselererende endringen av klimaet som vi nå ser i Arktis. Så sent som for ti år siden regnet forskningsmiljøene med at Polhavet kunne være isfritt om sommeren om 50–100 år, mens forskere ved Norsk Polarinstitut nå mener at dette kan være en realitet allerede i 2030.

De miljømessige konsekvensene for de arktiske områdene i et slikt scenario er enormt store. Likevel preger dis-

se utfordringene ikke ofte nok samfunnsdebatten i Norge. Klimaet er ofte på dagsordenen, men ikke artsmangfold, dyreliv, fisk og alle de store spørsmålene som faktisk står delvis ubesvart fordi vi vet lite om hva som befinner seg under de islagte eller delvis islagte områdene. Det en ikke vet, skal en være forsiktig med å tukle med.

Det vi vet, derimot, er at ingen havområder i verden kommer til å oppleve så ekstreme endringer de nærmeste tiårene som følge av klimaendringer og havforsuring som Arktis. Dette er godt vitenskapelig dokumentert. Derfor har vi fremmet representantforslaget om marine verneområder i Arktis og føre-var-prinsippet ved all virksomhet i helt eller delvis islagte områder. For naturmangfoldet i Arktis er redusert havis særlig kritisk og fører til tap av viktige leveområder for mange arter. Isbjørn er kanskje det mest iøynefallende og eksotiske på toppen av næringskjeden og med stor symbolsk verdi. Isbjørnen er i trøbbel, men det er også andre arter, og som ellers i naturen henger alt sammen i et fint samspill.

Når dette blir truet av menneskeskapte klimaendringer, må vi handle på flere fronter. Kamp mot klimaendringene er selvsagt én av handlingene, eller rettere sagt handlingsrettet, men vi må verne området og forvalte det slik at vi – for å si det folkelig – ikke roter det enda mer til.

Havområdet Arktis spiller en viktig rolle når det gjelder å regulere det globale klimaet og sikre marint naturmangfold og matsikkerhet, og utgjør en viktig del av livsgrunnlaget for folk og samfunn i de arktiske områdene. Beskyttelse og bevaring av det arktiske havmiljøet og naturmangfoldet må ha høy prioritet, ikke bare for Norge, men for samtlige arktiske kyststater. De arktiske kyststatene, blant dem vårt eget land, har et stort ansvar på vegne av resten av verden for å forvalte disse områdene forsvarlig.

Vi i Kristelig Folkeparti mener at våre opprinnelige forslag i denne saken vil kunne sikre at de sårbare havområdene i Arktis får et tilstrekkelig vern gjennom tett samarbeid med de andre arktiske kyststatene. Dessverre må vi registrere at disse forslagene ikke får flertall. Likevel er vi glade for at stortingsflertallet ser viktigheten av å verne sårbare bunnhabitater gjennom et moratorium mot bunntråling i områder som har blitt gjort tilgjengelige på grunn av mindre isdekke, inntil en ny rullering av forvaltningsplan for Barentshavet er behandlet av Stortinget. Flertallet ber regjeringen om å vurdere et slikt moratorium og komme tilbake til Stortinget så snart som mulig på en egnet måte.

Jeg fremmer herved de forslagene som Kristelig Folkeparti er en del av.

Presidenten: Representanten Steinar Reiten har tatt opp de forslagene han refererte til.

Marit Arnstad (Sp) [13:58:07]: Jeg vil knytte noen få kommentarer til innstillingen fra Senterpartiets side. Det er sagt mye allerede fra flere av talerne om både naturverdiene i Arktis og sårbarheten i området, som det for min del ikke er nødvendig å gjenta, men jeg er enig i mye av det som har blitt sagt, ikke minst fra saksordførers side.

Det er også rett at det allerede er mange områder som er vernet. Det kan godt være at det er grunnlag for mer vern, men det er det da naturlig å se i sammenheng med behandlingen av en forvaltningsplan og forvaltningsplanssystemet, som gir en overordnet vurdering av alle våre hav-

områder, enten det er Barentshavet, Norskehavet eller Nordsjøen.

Som saksordføreren var inne på, er det også avklart at en ikke ønsker oljevirkosomhet ved iskanten, og at det spørsmålet ligger der allerede. Det er sjølsagt også en del spørsmål som en må avklare i samarbeid med andre land, men også der er det grundige arbeidet som er knyttet til forvaltningsplanen, en naturlig måte å se det på. Jeg oppfatter at dette forslaget har en god intensjon, men det foregriper en prosess som er god og grundig, og som det er avgjørende viktig at vi slår litt ring om og holder fast på, nemlig det forvaltningsplanssystemet som vi har etablert for de ulike havområdene. Derfor er det også mest naturlig at en ikke tar stilling til de enkelte forslagene, men ser dem i sammenheng med nettopp det forvaltningsplanarbeidet som Stortinget får til behandling igjen i løpet av to til tre år.

Det er ett unntak, og det er spørsmålet om bunntråling, der et flertall i Stortinget sier at en ønsker at regjeringen bør vurdere et moratorium mot bunntråling i de aktuelle områdene. Litt av bakgrunnen for det er at fiskerieringen sjøl har vært opptatt av den problemstillingen og prøver å unngå bunntråling før en har fått en skikkelig kartlegging, og før en har fått en skikkelig oversikt over konsekvensene av det. Det er nok riktig, som representanten Bru var inne på, at forvaltningsplanene i seg sjøl ikke omhandler stenging eller åpning av fiske, men når det gjelder akkurat denne typen fiske, i et område som Barentshavet, er det ikke helt unaturlig at også det temaet bør vurderes i forbindelse med forvaltningsplanen. Det er ikke bare en vanlig åpning eller stenging av fisket i et hvilket som helst område. Det er snakk om bunntråling i et område som er så sårbart som det Barentshavet er.

Senterpartiet har valgt å støtte det forslaget. Vi mener også at et slikt moratorium i tilfelle bør være fram til forvaltningsplanen, for det er en tematikk som bør berøres i forvaltningsplanen når Stortinget får den til behandling om to til tre år.

Ola Elvestuen (V) [14:01:35] (komiteens leder): Jeg vil først takke forslagsstilleren fra Kristelig Folkeparti for å ha lagt fram dette forslaget, og også for det arbeidet som er gjort i komiteen i forbindelse med saksbehandlingen. Det er et veldig viktig flertallsvedtak som ligger til grunn.

Det er jo et paradoks at i tidligere tider var Arktis et av de mest uberørte og fjerntliggende strøkene i verden, mot nå å være den delen av verden som er mest påvirket av menneskelig aktivitet, med den globale oppvarmingen som vi nå ser, og med de enorme endringene, som skjer raskere enn jeg tror noen tidligere kunne forestille seg. Det må vi endre vår politikk for å begrense og stoppe, men også for å forberede oss på de endringene som skjer. Jeg er derfor glad for at vi får et flertall for et moratorium for bunntråling i områder som er blitt gjort tilgjengelige for bunntråling på grunn av mindre isdekke. Jeg tror det er et viktig vedtak å gjøre nå, og ikke vente på at forvaltningsplanen kommer til Stortinget. Det er bra at deler av fiskerieringen allerede har gjort et viktig vedtak så det er iver tatt.

Iskantsonen er av de områdene i verden som har det rikeste biologiske mangfoldet. Spesielt er det de rikeste områdene i Arktis som vi må ivareta og begrense risikoen for. Jeg er også fornøyd med at det er et forslag om å prioritere

MAREANO-programmet inn mot Arktis. Venstre går ikke inn på det forslaget, men vi er fornøyd med at dette er en vurdering som bør gjøres i programmet selv. Men jeg setter pris på at den økningen på 10 mill. kr vi har lagt inn de siste to årene, jo gjør at de øker sin aktivitet i områdene rundt Svalbard. I tillegg har vi i budsjettene lagt inn økte forskningsmidler for å forske mer på isavhengige pattedyr.

Så til forslagene om å etablere større marine verneområder. Jeg tror det er helt avgjørende at vi begynner nå. Jeg synes det er bra at det legges fram forslag nå. Det er også bra at vi begynner å diskutere større verneområder, slik at vi har en levende debatt fram mot forvaltningsplanen, som skal vedtas i 2020.

Det er bra at man har naturreservat og nasjonalparker på Svalbard og ut til territorialgrensen, men skal vi følge opp våre Aichi-mål, må vi se på større verneområder i havrommet. Venstre vil stemme for det. Vi vil også stemme for at vi må arbeide for vern av iskantsonen, og ikke bare i den norske delen av Arktis. Vi må gå for dette i hele Arktis, slik at iskantsonen som helhet ivaretas.

Her er det gjort mange vedtak også i andre arktiske nasjoner. I USA har den forrige presidenten, Obama, gjort vedtak om å begrense oljeboringen nord for Alaska. I Canada har de gjort et lignende vedtak om ikke å ha leteboring nord for Canada i sine arktiske områder. Det er en diskusjon også når EU-parlamentet gjør sitt vedtak, hvor de jo til slutt har et flertall som stiller krav om at man skal si nei til oljeboring nord for iskantsonen. Dette er viktige vedtak i seg selv, men det er også viktige vedtak som Norge og Stortinget må forholde seg til i årene framover.

Vi må også gjøre lignende vedtak, både for å unngå de tidligere diskusjonene om aktivitet i iskantsonen og for å være med og lage et nettverk av verneområder i Arktis. På den bakgrunn vil jeg varsle at Venstre vil stemme for forslag nr. 4, som nettopp går på å avslutte utlysingen av nye blokker i arktiske farvann, slik at vi også setter en tydelig grense i nord for hvor vi kan ha oljeaktivitet. Jeg tror det er helt nødvendig, og vi vil stemme for det forslaget, selv om vi kunne tenkt oss en noe mer presis tekst.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [14:06:52]: Det sies at i en akademisk oppgave om norsk påvirkning overfor amerikanske politikere der vi fra norsk side jobbet som bare juling for å få oppmerksomheten fra amerikanerne om våre nordområder, skal konklusjonen i denne vitenskapelige oppgaven ha vært at amerikanerne forsto at vi var veldig opptatt av nordområdene, men det var veldig uklart for dem hva vi ville. Sånn er det når vi behandler disse diskusjonene her også. Det er en enorm oppmerksomhet og en enorm debatt om nordområdene, men hva vi vil med nordområdene, vel, der spriker vi i alle retninger.

Jeg hører helt klart til dem som sier at vi burde gjøre det samme i Arktis som vi har gjort i Antarktis på den andre siden av kloden, nemlig å si at i disse sårbare områdene skal vi ikke drive virksomhet som kan true naturen.

Klimaendringene driver isen på flukt. Når isen ikke har flere steder å rømme, da blir den borte. Det som er i ferd med å skje i nord, er at isen blir borte. Hva som da skjer med våre økosystemer, vet ingen. Men vi setter alt i spill. Og det er en enorm gambling.

Det ene som forundrer meg, og som gjør meg bestyrtet hver gang vi har disse debattene, er sånne som representanten Tina Bru fra Høyre, som sier at vi driver oljevirk-

somheten og vår politikk og forvaltning av områdene våre på en bærekraftig måte. Nei, det vi driver med i oljeindustrien, er jo ikke i nærheten av å være bærekraftig. Tvert imot, vi koker kloden, for vi driver ikke med bærekraftig ressursforvaltning av våre fossile ressurser.

Det andre er den måten vi forvalter våre levende organismer på, som f.eks. spørsmålet om sjøfuglene som vi behandlet i forbindelse med naturmangfoldmeldingen, der vi ser at vi har hatt en dramatisk nedgang i antallet sjøfugl, f.eks. 98 pst. reduksjon av lomvi. Flere andre sjøfugler er også presset.

Så oppi dette er spørsmålet: Hva gjør vi nå? Det vi burde gjøre, er å gjøre som Sosialistisk Venstreparti og MDG sier, nemlig at vi skal ikke lyse ut flere områder for olje der oppe. Jeg er glad for at Venstre og Ola Elvestuen varsler at han og Venstre tar konsekvensen av deres eget landsmøtevedtak og går inn for og støtter dette forslaget. Det synes jeg er bra.

Venstre fikk, sammen med Kristelig Folkeparti, inn i samarbeidsavtalen med regjeringen at det ikke skulle utlyses blokker i iskantområdet. På det området har regjeringen overkjørt Venstre og Kristelig Folkeparti – helt uten at det har noen konsekvenser for Venstres og Kristelig Folkepartis vilje til å samarbeide med Høyre og Fremskrittspartiet. Det er noe med at når man så tydelig fra regjeringens side velger å snu ryggen til sine samarbeidspartnere, for å bruke et forsiktig uttrykk, gjennom å overkjøre samarbeidspartnere, sånn som det gjøres nå i forbindelse med endringene av naturmangfoldloven for å skyte mer ulv, og sånn som man også gjorde i forbindelse med iskanten, der man utlyste områder på tross av at de helt åpenbart var innenfor iskanten, burde dette få konsekvenser. Men så lenge Venstre og Kristelig Folkeparti synes det er viktigere å beholde Fremskrittspartiet i regjering enn å la samarbeidserklæringen være styrende for politikken, blir dette resultatet.

SV er med på og støtter alle forslagene som foreligger. Jeg tar på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne opp forslag nr. 4, som ikke tidligere er tatt opp.

Vi har forståelse for at regjeringspartiene vil vente på forvaltningsplanen. Det er nå likevel sånn at når vi ser den akutte klimakrisen som vi er oppe i, klimatrusselen som er der, og når vi ser den trusselen med nyåpnede havområder, burde man agere raskere også fra regjeringspartienes side.

Jeg er veldig glad for at vi har klart å få oppslutning om det forslaget til vedtak som nå blir vedtatt i dag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å nedlegge moratorium mot bunntråling i områder som er blitt gjort tilgjengelig for bunntråling på grunn av mindre isdekke (...).»

Her har den seriøse delen av fiskerinæringen tatt et ansvar – det er kjempebra. Men det er viktig at det ikke blir sånn at de seriøse holder seg ute fra et område mens andre mer useriøse aktører går inn. Derfor har vi vært tilhenger av å få på plass et sånt moratorium.

Jeg vil be statsråden om å vurdere og komme tilbake og gi en tilbakemelding i sitt innlegg om hva han tenker om den videre oppfølgingen av det som i dag blir vedtatt.

Presidenten: Representanten Heikki Eidsvoll Holmås har da tatt opp det forslaget han refererte til.

Rasmus Hansson (MDG) [14:12:19]: Takk til forslagsstillerne fra Kristelig Folkeparti for å ha løftet et viktig tema. Miljøpartiet De Grønne støtter selvfølgelig isolert sett etablering av verneområder i Arktis, og vi er også glad for at det blir flertall for å vurdere et midlertidig moratorium mot bunntråling i områder som blir isfrie.

Det er sagt mye pent om verneområder i Arktis i dag, og vi er selvfølgelig enig i det, men jeg vil bruke innlegget mitt til å løfte blikket lite grann, for denne saken er enda et eksempel på at det brede flertall i det norske storting fortsetter å føre en overordnet energi-, klima- og oljepolitikk som absolutt ikke henger sammen. Med all respekt for de gode intensjonene til Kristelig Folkeparti: Det er noe dypt paradoksalt over et representantforslag som løfter fram hensynet til et føre-var-prinsipp i Arktis-politikken, samtidig som man i andre sammenhenger stemmer mot Miljøpartiet De Grønnes og SVs forslag om å stanse åpningen av nye oljefelt i Arktis. For selv om verneområder er viktig, vil dette tiltaket i seg selv aldri være tilstrekkelig for å beskytte naturen i Arktis.

Det som skjer i Arktis, er at isen forsvinner, og grønlandssel, klappmyss, storkobbe, hvalross, isbjørn, ismåke, polartorsk, alle disse dyrene, er avhengig av én ting: is. Når isen blir borte, blir de artene borte, og økosystemene som Kristelig Folkeparti og andre er opptatt av å verne, blir også borte. Det er det som er i ferd med å skje, og det er en ubrytelig sammenheng mellom Norges og andre lands oljepolitikk og den politikken som fører til at denne naturen forsvinner.

Det er også sånn at mens den forsvinner nordover, beveger den seg etter hvert fra grunne områder, hvor næringstilgangen er god og gir forutsetningene for det rike livet i iskanten, til dype områder like nord for Svalbard, hvor næringstilgangen er dårlig, og allerede da, før isen forsvinner, kommer det meste av den økologiske funksjonen til disse iskantområdene til å være borte. Så å engasjere seg for livet ved iskanten samtidig som man åpner oljefelt i et rekordtempo, er en dundrende selvmotsigelse.

Flere andre nasjoner med råderett over arktiske havområder har tatt grep for å begrense oljeboringen i Arktis. For ikke så lenge siden sa USAs forrige president, Barack Obama, at han satte foten ned for leteboring i Chukchi- og Beauforthavet nord for Arktis, og Canadas statsminister Justin Trudeau sa samtidig nei til all leteboring i sine arktiske farvann de neste fem årene. EU-parlamentet, som flere har nevnt her, behandlet nylig en resolusjon med forslag om å oppfordre til totalforbud mot oljeboring i Arktis. Det ble kun flertall for å si nei nord for iskanten, ikke minst takket være intens lobbyvirksomhet fra den norske regjering og norske oljeinteresser. Denne debatten illustrerer derfor at oljeboring i Arktis er i ferd med å bli svært kontroversielt internasjonalt, og at Norge må bli mer oppmerksom på hvordan Norges uhyre utpregete dobbelttale oppfattes utenfor landets grenser.

Til slutt er det et spørsmål om hvor økonomisk interessant det er å pushe oljeboring nordover. Barentshavet er et område hvor Norge har slitt med å utvikle lønnsomme prosjekter i lang tid. De to eneste feltene som er i drift der, Snøhvit og Goliat, har hatt kostnadsoverskridelser på henholdsvis 19 mrd. kr og 16 mrd. kr, og det tok henholdsvis 33 og 37 år fra utlysning til disse feltene kom i drift. Tilsvarende perspektiver bør man kanskje vurdere nøye når

man pådrar seg internasjonal oppmerksomhet for denne underlige dobbeltpolitikken vår i nord.

Konklusjonen bør, etter Miljøpartiet De Grønnes mening, være at vi, hvis vi er opptatt av å bevare økosystemene i Arktis, blir mer opptatt av det som faktisk truer de økosystemene, enn symboltiltak som nødvendigvis vil bli veldig lite virkningsfulle hvis grunnforutsetningene for livet i de arktiske økosystemene går i stykker, takket være bl.a. Norges aggressive oljepolitikk.

Statsråd Vidar Helgesen [14:17:09]: Norges jurisdiksjon strekker seg helt nord til Polhavet. De spesielle naturverdiene i Arktis, spesielt i iskantsonen, gjør at vi har et særlig ansvar for å forvalte områdene på en bærekraftig og langsiktig måte. Vi vet at klimaendringene skjer langt raskere i Arktis enn i andre havområder, og vi vet at naturmangfoldet i iskantsonen er helt spesielt og sårbart.

Regjeringen fører en aktiv politikk for havet og havbasert næringsvirksomhet. I tillegg til den kommende oppdateringen av forvaltningsplanen for Norskehavet har regjeringen denne våren lagt frem en melding om hav i utenriks- og utviklingspolitikken og en havstrategi. Til sammen gir disse uttrykk for at regjeringen ser en sterk satsing på havet som avgjørende for å trygge Norge for fremtiden.

Et av de viktigste verktøyene vi har for økosystembasert og bærekraftig bruk, er forvaltningsplanene for de norske havområdene. Som komiteen påpeker i innstillingen, er de helhetlige forvaltningsplanene for havområdene fundamentet for den langsiktige forvaltningen av disse områdene. De sikrer at havbasert næringsliv og ivaretagelse av miljøet ses i sammenheng.

Forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten skal revideres i 2020. I revideringen av forvaltningsplanen vil det foretas en ny vurdering av hvordan de særlig verdifulle og sårbare områdene ved iskanten, polarfronten og Bjørnøya kan avgrenses, samt hvordan miljøverdiene i området kan ivaretas.

Revideringen av forvaltningsplanen skjer gjennom en avklart prosess basert på det grundige faglige forarbeidet til Faglig forum for norske havområder og Overvåkingsgruppen. Kartleggingen av havbunnen gjennom MAREANO-programmet gir oss betydelig økt kunnskap om utbredelsen av naturtyper og arter og om hvordan naturen på havbunnen påvirkes av menneskelig aktivitet. Denne kartleggingen vil være en viktig del av kunnskapsgrunnlaget til Faglig forum. I 2017 vil MAREANO kartlegge havbunnen i utvalgte områder rundt Svalbard.

Komiteen påpeker at bærekraftig fiskeri i Barentshavet vil dra nytte av økt marint vern fra annen industriell aktivitet i området. Forholdet mellom ulike næringsinteresser er en viktig del av forvaltningsplanene. Gjennom det faglige grunnlaget for revideringen av forvaltningsplanen for Barentshavet og Lofoten kommer vi til å få et helhetlig bilde av samtlige naturverdier og all næringsaktivitet og påvirkninger på miljøet i disse områdene.

Det foreligger en rekke tiltak som allerede ivaretar hensynet til den særegne naturen i iskantsonen. Polarkoden ble vedtatt av FNs sjøfartsorganisasjon, IMO, med virkning fra 1. januar i år. Den stiller særskilte krav til skip som opererer i polare og islagte farvann.

Norsk fiskeriforvaltning er basert på føre-var-prinsippet og vitenskapelig rådgivning. Vi legger stor vekt på at vår forvaltning skal være kunnskapsbasert og bygge på best mulig vitenskapelig grunnlag. Både den nasjonale forvaltningen og de årlige forhandlingene Norge fører med andre land, er i hovedsak basert på rådgivningene fra Det internasjonale råd for havforskning. Gjennom havressursloven er vi forpliktet til å innføre de reguleringer som er nødvendig for å sikre en bærekraftig beskatning av våre marine ressurser. I tillegg har vi en forpliktelse til å ivareta havmiljøet ved å minimere den påvirkningen fiskeriene har på havmiljøet. Vår fiskeriforvaltning har vist seg å gi gode resultater.

Det er også positivt at fiskeri- og sjømatnæringen engasjerer seg for å redusere miljøbelastningen som følge av egen virksomhet i områder hvor miljøforholdene på havbunnen ennå ikke er kjent. Fiskeriene i Barentshavet er godt regulert gjennom et veletablert vitenskapelig regulerings- og kontrollregime. Et moratorium mot bunntrål er ikke nødvendigvis det mest effektive tiltaket for ytterligere beskyttelse i disse områdene. Ti år med vitenskapelig overvåkning viser at de sårbare bunnhabitatene i disse områdene ikke er ensartede. Vurderingen av et eventuelt moratorium må derfor gjøres grundig med hensyn til både mulig innretning, omfang og mulige konsekvenser.

Det nordlige Barentshavet med Svalbard skiller seg ut som et område som allerede har et utstrakt vern. For eksempel er 87 pst. av territorialfarvannet rundt Svalbard vernet som naturreservater og nasjonalparker. Innenfor verneområdene er fiske med torsketral forbudt. Det kan likevel være områder utenfor territorialfarvannet som trenger beskyttelse, og det vil være et naturlig tema i arbeidet frem mot revideringen av forvaltningsplanen i 2020.

Til sist vil jeg understreke at internasjonalt samarbeid er helt avgjørende for å ivareta naturverdiene i Arktis. Norge er derfor aktivt engasjert i arbeidet med marint vern under Arktisk råd og de forberedende konsultasjonene som pågår under FN i disse dager for en ny avtale om naturmangfold i havområdene utenfor nasjonal jurisdiksjon.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Steinar Reiten (KrF) [14:22:09]: Etter å ha hørt innlegget fra statsråden og fra flere av representantene sitter jeg igjen med et inntrykk av at man unnviker å svare på det som er utfordringen fra Kristelig Folkeparti i dette representantforslaget.

Vi er selvsagt enig i at det er viktig å kartlegge disse sårbare havområdene gjennom arbeidet med forvaltningsplanen. Men det vi etterlyser, er større handlekraft fra regjeringen når det gjelder det internasjonale samarbeidet for å få på plass et panarktisk nettverk av verneområder. USA og Canada har tatt en lederrolle i dette arbeidet. De ønsker å verne 10 pst. av de arktiske områdene. Mitt spørsmål til statsråden er: Hvordan vil statsråden arbeide for å svare på den utfordringen, både fra Kristelig Folkeparti og de to største arktiske kyststatene?

Statsråd Vidar Helgesen [14:23:05]: Vi er enig i at opprettelsen av marine verneområder er ett av flere mulige tiltak for å ivareta naturverdiene i Polhavet. Vi mener at skal man oppnå et effektivt vern og en bærekraftig bruk – og her er det viktig at Norge er det landet hvor det bor

flest mennesker i Arktis, så vi er opptatt av at Arktis også er et område for aktivitet – må vi ha full involvering av alle relevante kyststater. Når det gjelder Polhavet, betyr det, i tillegg til Norge, Danmark og Island, også Canada, USA og Russland. Så det er ikke bare et spørsmål om å velge rett virkemiddel for vern, men også velge rett forum i saken. Derfor mener vi at arbeidet i Arktisk råd er særlig viktig, og det pågår nå frem mot 2019 et arbeid under Arktisk råd og muligheter for en mekanisme for havmiljø-samarbeid under Arktisk råd, og vi mener det er det rette forumet for å ta denne diskusjonen videre.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [14:24:18]: Takk for tilbakemelding på spørsmålet om hvordan han tenker at det er viktig å gå videre med det anmodningsvedtaket som det i dag blir flertall for. Men la meg spørre statsråden siden han parallelt med dette holder på med en revisjon av forvaltningsplanen: Hvor lang tid vil han anslå at en slik vurdering av et moratorium vil ta? Snakker vi om én måned, snakker vi om ett år, eller snakker vi om fem år?

Statsråd Vidar Helgesen [14:24:53]: Jeg tar med meg det vedtaket som blir fattet i dag, og tar som en forutsetning at ønsket bak det vedtaket er at dette skal gjøres før vi sluttreviderer forvaltningsplanen for 2020, men utover det å si hvor lang tid dette tar, vil kreve noe mer gjennomgang av de faglige dataene vi har per i dag, og hva som det eventuelt er behov for av ytterligere data, før vi kan komme med en slik vurdering. Men som jeg sa: Det er ikke nødvendigvis det mest effektive tiltaket. Bunnhabitatene er ulike i disse områdene, og derfor kreves det en grundig vurdering i tråd med Stortingets vedtak.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [14:25:41]: Jeg har et annet spørsmål, og det er: Mener statsråden at norsk petroleumpolitikk er økologisk bærekraftig?

Statsråd Vidar Helgesen [14:25:52]: Norge har en petroleumpolitikk og et rammeverk rundt olje- og gassvirksomheten som ut fra når det gjelder miljøstandarder, er absolutt i verdenstoppen, og vi har også erfaring for at det er ganske begrensede miljøeffekter av norsk petroleumsvirksomhet.

Når det gjelder klimateffektene av norsk petroleumsvirksomhet, er det ingen tvil om at olje og gass bidrar til global oppvarming, og det er derfor det er så viktig at vi, i tillegg til en nasjonal CO₂-avgift, har deltakelse i EUs kvotesystem for norsk olje- og gassnæring, for det betyr at norsk olje- og gassnæring deltar i å nå de europeiske klimamålene. Det gjør de i 2020, det kommer de til å gjøre i 2030 også, og det betyr at noen av verdens mest ambisiøse klimamål, nemlig de europeiske, er olje- og gassnæringen i Norge med på å nå.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Anette Kristine Davidsen (A) [14:27:07]: Norge har alltid vært omgitt av et rikt hav, og vi har lange tradisjoner for å utnytte rikdommene havet gir oss. Ikke bare har det preget vår kultur, men det har også vært grunnlaget

for bosetting og arbeid langs kysten, det har vært bakgrunn for oppbygging av norsk skipsfart, og da det ble funnet olje i Nordsjøen rundt 1970, startet en helt ny epoke i denne historien. Lenge trodde vi nok også at havet og områdene tålte alt. Vi visste lite om de konsekvensene menneskeskapt aktivitet hadde for økologien i havet, kanskje spesielt naturverdier i Arktis, og enda mindre om forurensningen havstrømmene ført med seg.

Med et Arktis i sterk endring på grunn av menneskeskapte klimaendringer er det særst viktig med en bærekraftig forvaltning. Derfor var det også høyst nødvendig da arbeidet med de første forvaltningsplanene startet for disse områdene under Bondevik II-regjeringen. Det skjedde nettopp fordi framtidige generasjoner skulle kunne høste like godt av rikdommene havet gir, som det vi har gjort, og fordi utfordringene var mange, men belønningen enda større dersom man lyktes med det. Ikke minst var det fordi de inngrepene som hadde skjedd fram til da, hadde skjedd relativt isolert.

En sann tankegang om en langsiktig og helhetlig politikk for beskyttelse av hav og kystmiljøet er et konkret uttrykk for at Norge som kyststat både har og har hatt evne og vilje til å ta ansvar for de store havområdene vi forvalter. Jeg tror det er her mye ligger: viktigheten av at tiltak skulle være langsiktige og helhetlige fordi målet bare kan nås gjennom å vurdere alle belastninger og inngrep i sammenheng og i forhold til hverandre.

Integriteten i dette rammeverket er avgjørende for den helhetlige og kunnskapsbaserte forvaltningen. Det er helt nødvendig å få en helhetlig forståelse av økosystemene og de mulige konsekvensene de tre viktige næringene fiskeri, skipstrafikk og petroleumsutvinning kan ha på de sårbare områdene, og ikke minst vesentlig for å bevare en bærekraftig sameksistens mellom alle aktørene på havet.

Vi må se de ulike påvirkningsfaktorene i sammenheng og på grunnlag av erfaring, kunnskap og forskning, at vi derigjennom tar stilling til hvilken betydning disse skal ha for miljøet og for fortsatt næringsvirksomhet. Derfor er det viktig med revidering av forvaltningsplanen, som veier fordeler, ulemper og behov for sameksistens opp mot de mulige miljømessige konsekvensene, miljørisiko og behov for vern. Derfor mener jeg at dette forslaget går på tvers av tankegangen bak sånne systemer som vi har bygd opp over mange år.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Ola Elvestuen (V) [14:30:18]: Bare et par kommentarer til slutt, først til Rasmus Hansson:

Selvfølgelig er det suverent viktigste vi gjør for å ivareta naturverdiene i Arktis, å kutte klimagassutslippene så raskt som mulig, både ved å gjøre det her og ved å bidra til det internasjonalt. Det er den altoverskyggende største oppgaven vi har. Jeg ser allikevel ikke noen motsetning mellom det og forslaget som handler om behovet for å opprette arktiske verneområder. Målet er tross alt at vi skal klare å oppfylle og forsterke forpliktelsene i Parisavtalen, slik at vi har et Arktis å bevare også i årene framover. Med de initiativene som er internasjonalt, bør Norge ta en pådriverrolle når det gjelder å ha verneområder i Arktis, og ikke vente på at det kommer initiativ, enten det er fra USA, Canada eller EU.

Jeg fikk en påpekning av Venstres rolle fra Heikki Eidsvoll Holmås: Ja, det er ikke alt i denne perioden som Venstre er fornøyd med når det gjelder de konsesjonsrundene som har vært utlyst. Vi skulle gjerne hatt et annet resultat når det gjelder iskantsonen og det som er iskantsonens utbredelse, hvor det ikke skal være petroleumsaktivitet.

Men jeg har lyst å si at SV må ta selvkritikk på at vi er der vi er, for jeg er fornøyd med at vi har ivarettatt at Lofoten, Vesterålen og Senja er fritt for petroleumsaktivitet. Vi har utvidet områdene som er frie for petroleumsaktivitet, med Jan Mayen, som den forrige regjeringen hadde åpningsprosesser for. Vi har holdt oss unna det som er de kystnære områdene ved Finnmark. Venstre stemte imot Goliat, som ble åpnet av forrige regjering, som SV var med i.

En av grunnene til at det er vanskelig og helt nødvendig å få en ordentlig definisjon, på et faglig grunnlag, av iskantsonen, er de beslutningene som er tatt tidligere, bl.a. da man åpnet Barentshavet sørøst, hvor det ikke er noen begrensning. Den eneste begrensningen er den til enhver tid observerte iskanten. Det er de vedtakene vi nå sliter med. Jeg la også merke til hva som skjedde da vi hadde saken om iskanten til behandling i Stortinget sist. Så ja, det er et problem at regjeringen stemte for å flytte iskantsonen nordover, men hos Arbeiderpartiet og Senterpartiet var det heller ikke noen vilje til å legge til grunn den faglige definisjonen. Man holdt fast ved det som tidligere har ligget til grunn for vurderingene.

Rasmus Hansson (MDG) [14:33:37]: Til representanten Elvestuen vil jeg understreke at vi stemmer for dette forslaget om verneområder fordi det isolert sett er helt fint, men vi påpeker den nokså oppsiktsvekkende mangelen på sammenheng mellom å være veldig opptatt av å etablere verneområder i et Arktis som smelter vekk foran nesene våre, og det å ikke ville stemme for å begrense norsk oljevirksomhet.

Denne debatten illustrerer på en helt strålende måte det absolutte fravær av sammenheng mellom norsk oljepolitikk, norsk miljøpolitikk generelt og norsk nordområde- og arktispolitikk spesielt. Vi diskuterer her vår bekymring for at økosystemene i Arktis bokstavelig talt smelter vekk, spesielt det ekstra produktive økosystemet som dannes i iskanten, som en følge av årstidsfluktuasjonene i Arktis, i havet og i atmosfæren. Men når vi i den samme salen diskuterer den faktoren som har suverent størst effekt på de økosystemene som vi nå er så bekymret for, nemlig spørsmålet om hvor mye mer norsk olje som skal hentes opp fra havbunnen og pumpes ut i atmosfæren, i diskusjonene om åpning av nye konsesjonsrunder, er klimadiskusjonen totalt fraværende. Ordet «klima», mengde CO₂ og effekter er overhodet ikke en del av Stortingets diskusjon om hvorvidt vi skal hente opp flere norske fossile ressurser og pumpe dem opp i atmosfæren, som er det eneste som skjer med de ressursene, og gjøre dem til ytterligere bidrag til global oppvarming. Jeg minner om at Norge har bidratt med i størrelsesorden 14, 15 eller 16, tallet varierer litt, milliarder tonn CO₂ til jordas atmosfære – det er der ennå alt sammen, og det blir mer – i løpet av de 50 årene vi har drevet med oljevirksomhet.

Dette er grunnen til at Miljøpartiet De Grønne sier nei til 23. og 24. konsesjonsrunde og setter veldig stor pris på

at vi får med oss SV og i økende grad – ser det ut til – får med oss Venstre på den tenkningen. Det betyr at Stortinget er i forflytning. Det er også dette som er problemstillingen med rettssaken knyttet til Grunnloven § 112, som nå tas opp: Hva er konsekvensen av konsesjonsrundene? Konsekvensen er i hvert fall at det å bare lage verneområder i is-kanten dessverre ikke holder.

Tina Bru (H) [14:36:43]: Jeg hadde egentlig ikke tenkt å ta ordet noe mer, men jeg føler nesten at jeg er litt nødt. Når jeg hører noen av de ordene som har blitt brukt i denne debatten, for å beskrive de av oss – altså flertallet – som ser positivt på aktivitet i dette området, også petroleumsaktivitet under strenge miljøkrav, reagerer jeg. Det blir snakket om at vi koker kloden, at vi er tilnærmet umoralske, og at det er en slags underliggende ondskap i det vi holder på med. Det er ingen vei tilbake, vi styrer rett mot undergangen. Jeg reagerer litt på nivået i denne debatten. Dette er ikke en klima-olje-debatt, men det er det det har blitt, så da føler jeg at jeg er nødt til å si noe om det.

Vi kan selvfølgelig være uenige om tempo og virkemidler, men jeg vil ta avstand fra de karakteristikkene som jeg og flertallet, som er for en forvaltning som innebærer aktivitet, tillegges. Når jeg hører SV beskrive oss eller flertallet, sitter jeg igjen med bare én eneste tanke, og det er: Hvordan i alle dager kunne SV sitte i en regjering som fremforhandlet delelinjeavtalen med Russland, som er selve grunnlaget for at vi har en 23. og en 24. konsesjonsrunde? Hvordan skal SV noensinne igjen kunne støtte en regjering eller kunne sitte i en regjering som i det hele tatt har en politikk for petroleumsaktivitet i Barentshavet? Hvis man skal lytte til det som SV sier her, og tro dem på den bekymringen de utviser, burde de av prinsipp bare ha sagt nei til alt, og av prinsipp også sagt at de aldri igjen kommer til å støtte et politisk parti som tar til orde for det. Det er nivået man legger seg på i denne debatten, og det synes jeg ingenting om.

Det er ingen i denne salen som ikke er enig i at klimaendringene er en kjempeutfordring som vi alle tar på det største alvor, selv om vi er uenige om virkemidlene. Det er ingen her som ønsker å koke kloden. Vi forholder oss til et rammeverk, vi forholder oss til at vi er en del av EUs kvotesystem, vi jobber for at det kvotesystemet skal bli strammere. Vi går riktig vei. Dette er ikke å være umoralsk. Dette er å ha en politikk som er fornuftig for fremtiden, og som legger til rette for bærekraftig bruk av våre områder i Arktis.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [14:39:08]: Jeg er glad for at jeg treffer en nerve hos Tina Bru når jeg forteller henne den ubehagelige sannheten. Og den ubehagelige sannheten er at all olje- og gassvirksomhet bidrar til å koke kloden – forårsaket av klimaendringer – bidrar til å øke temperaturen på kloden. Det gjør det, selv om enkelte her i salen ikke har så sterk tro på det.

I tillegg til det betyr det at når vi henter ut fossile ressurser, er det ikke selve utvinningen av de ressursene – som er det som omfattes av EUs kvotesystem, som Vidar Helgesen og Tina Bru var inne på – som forårsaker mesteparten av klimaendringene. Det som forårsaker klimaendringene, er bruken og brenningen av oljen og gassen i etterkant. Det er ikke omfattet av noe i EUs kvotesystem

når vi selger olje på det frie markedet i verden for å få best mulig pris.

Jeg peker ikke på at dette er ondskap – jeg har aldri sagt det, jeg har aldri brukt det ordet. Det er det bare Tina Bru som nevner. Det jeg påpeker, er at når man vet om og står overfor de enorme utfordringene som ligger der, og man tenker mer på å hente ut penger fra bakken enn på å ta vare på klimaet på kloden, må man også ta konsekvensene av det. Det er den ubehagelige sannheten som jeg trekker fram her, og som Rasmus Hansson trekker fram her når han sier at isen rundt polene forsvinner, og at det har enorme konsekvenser. Vi vet hvorfor isen rundt polene forsvinner. Isen rundt polene i nord forsvinner på grunn av klimaendringene, og klimaendringene drives fram av at en rekke stater og en rekke parlamentariske forsamlinger rundt omkring sier: Det er viktigere for oss å hente ut penger, og så vil vi helst at de andre skal redusere sine utslipp.

Det hadde vært veldig fascinerende å høre hvordan andre hadde agert hvis de kom fra en kullstat nord i USA, eller de kom fra Australia og representerte det landet, og hadde sagt at vel, i Australia har vi det reneste kullet i verden, så hvorfor i all verden er det ikke Australias kull som skal hentes ut når verden trenger mer kull? På akkurat samme måte hører vi norske politikere som sier: Vi har den reneste oljen i verden, derfor bør vi hente ut vår olje.

Det er ikke sant at vi har den reneste oljen i verden, og det er heller ikke sant at det finnes politikere fra regjeringen som ønsker å la den oljen som ikke er den reneste oljen i verden, bli liggende i bakken – men sånn er det nå.

Til utfordringene om vi ikke burde støtte noen: Vel, vi innser at vi er i mindretall. I vår politikk og i det programmet som vi fører politisk valgkamp på fram mot 2017, sier vi veldig tydelig at vi ikke ønsker mer leteboring – vi ønsker ikke mer leteboring, vi ønsker ikke å utlyse flere lisenser. Det er nettopp av hensyn til klimaet på kloden.

Så tror jeg alle skal være glad for at vår regjering framforhandlet en delelinje med Russland, enten man er fra høyresiden eller fra venstresiden i norsk politikk.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [14:42:28]: Det er litt artig å høre på moralistenes kamp om å ha den beste moralen. Det går fram og tilbake. Den ene gangen er det MDG, så er det SV, og så er det Venstre – og det er den samme lekse på nytt og på nytt og på nytt.

Jeg har i nærmere 30 år jobbet for at Norge skulle få en best mulig og størst mulig oljeindustri. Jeg er stolt av at jeg har bidratt – både offshore og onshore – til at Norge skulle kunne få inntekter, slik at vi ville være i stand til å ta vare på den velferden vår nasjon har i dag. Jeg er også villig til å være med på å legge til rette for dette i framtiden. Skulle jeg gå rundt og mene at min jobb gjennom et langt liv for at Norge skal få best mulig velferd, er basert på umoral? Skal det være slik å forstå?

Jeg må også si at jeg er veldig takknemlig for at statsråden trakk fram viktigheten av Arktisk råd. I Arktisk råd sitter medlemmer fra de nasjonene som grenser til Arktis. Det er de nasjonene som i vesentlig grad er med på å lage en plattform for en politikk for Arktis. Og det er ganske typisk: Da vi var på møte i Ulan-Ude ved Bajkalsjøen i Russland i fjor, kom det forslag fra Sveriges representanter om å forby all oljeleting, søking og seismikk – absolutt alt som var – i hele Arktis. Selvfølgelig stemte Norge og Russland

mot det. Det finnes jo andre interesser her i livet for å skape en framtid.

Og når andre representanter står og prater om at USA og Canada skal gjøre slik og slik: De har helt andre klimatiske forutsetninger i sitt område enn hva vi har i Norge. Det er faktisk slik at mesteparten av menneskene som lever i Arktis, lever i Norge. Derfor ønsker vi å legge til rette for tiltak som gjør det mulig for mennesker å gjennomføre aktiviteter i Arktis, for klimaet i Norge kan ikke sammenlignes med hva de har i Nord-Canada eller i Alaska.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [14:45:33]

Interpellasjon fra representanten Anders B. Werp til justis- og beredskapsministeren:

«Den 6. januar 2017 ble en nedgradert amerikansk etterretningsrapport offentliggjort. Her heter det at Russlands president ga personlig ordre om cyberangrep for å påvirke valgutfallet i USA. PSTs trusselvurdering ble lagt fram 1. februar. Russisk spionasje og forsøk på å påvirke beslutningsprosesser er blant de største truslene mot Norge, mener PST. Etterretningsoperasjoner i form av informasjonskampanjer har som mål å undergrave samholdet mellom land, påvirke valgresultat og svekke samholdet innad i landet. Norge er et av verdens mest digitaliserte land. Dette har mange fordeler og positive effekter i form av verdiskaping, informasjon og medvirkning. Samtidig gir digitaliseringen muligheter for manipulering, spionasje og kriminalitet.

Hvordan vurderer statsråden tryggheten mot fremmede staters manipulering av det kommende stortingsvalget, og hva vil regjeringen gjøre for å forhindre slik manipulasjon?»

Anders B. Werp (H) [14:47:02]: Vi stortingsrepresentanter kan diskutere mangt og være uenige om mye, men det er en ting vi har til felles: Vi har alle deltatt i valgkamp, for de fleste av oss svært mange valgkamper. Argumentene og motargumentene er våre våpen, og resultatet bestemmes av velgerne. Etter valget kan den politiske arbeidsdagen starte i trygg forvisning om at folkeviljen har formet det politiske landskapet de neste fire år.

Denne syklusen har dannet en trygg ramme for folkestyre og demokrati. Kontrakten med velgerne er ivaretatt – kontrakten med velgerne og ingen andre. Det har nesten vært utenkelig at andre krefter skulle manipulere valgkamp og valgresultat.

I løpet av de siste månedene har vi imidlertid fått stadi-ge og urovekkende påminnelser om at russiske interesser kan ha grepet inn i det amerikanske presidentvalget. Den 6. januar i år ble en nedgradert amerikansk etterretningsrapport offentliggjort. Her heter det at Russlands president ga personlig ordre om cyberangrep for å påvirke valgutfallet i USA – USA: en supermakt, en atommakt, verdens største økonomi, vår viktigste allierte og et modent og velutviklet demokrati. Kan dette være relevant for Norge? Ja, absolutt, vil jeg hevde. Det er særlig to grunner til det.

For det første er Norge et stort land, med få mennesker, strategisk beliggenhet, strategiske ressurser og felles grense med Russland. Ivaretagelsen av nasjonal integritet og

territoriell suverenitet er krevende. Vi er avhengig av en sterk sikkerhetspolitisk allianse i kraft av NATO.

For det andre viser både PSTs trusselvurdering og E-tjenestens vurdering av aktuelle sikkerhetsutfordringer at spionasjetrykket mot Norge øker kraftig. Dette er sammen med terror den alvorligste trusselen mot norske interesser og verdier i dag. Russisk spionasje og forsøk på å påvirke beslutningsprosesser nevnes særlig i disse rapportene. Det vi ser utspille seg i USA nå, bekrefter dette. Etterretningsstyrte informasjonsoperasjoner kan ha som mål å undergrave samholdet mellom land, påvirke valgresultat og svekke samholdet innad i land. Derfor mener jeg at det som nå avdekkes i USA, er relevant for Norge.

Neste spørsmål blir om dette er viktig. Ja, det er det absolutt. Demokratiets legitimitet bygger på gjensidig tillit mellom velgere og de valgte. Undergraves denne tilliten, forvitrer demokratiet. Det skal rett og slett ikke være rom for tvil om korrektheten av et valgresultat. Derfor må vi gjøre det som er mulig for å sikre at det kun er velgerne som definerer valgresultatet, og ingen andre. Erfaringene fra USA er dyrekjøpte, viktige og nyttige. Det gir oss mulighet til både å vurdere og å gjennomføre egne sikringstiltak.

Det norske demokratiet har to iboende kvaliteter som gjør det robust overfor utenlandsk påvirkning. Vi har en ganske bred partiflora, som gjør informasjonsoperasjoner mer krevende enn om vi eksempelvis hadde hatt et topartisystem, og vi har en svært bred politisk enighet om de lange linjer i vår sikkerhets- og utenrikspolitikk. Men dette er ikke nok til å vaksinere oss mot langsiktig og vedvarende påvirkningstrykk fra fremmede stater. Naivitet har ingen plass i internasjonal maktpolitikk. Derfor er mitt anliggende i denne interpellasjonen hvordan vi kan sikre oss mot fremmede staters manipulering av det kommende stortingsvalget.

Norge er et av verdens mest digitaliserte land. Dette har mange fordeler og positive effekter i form av verdiskaping, informasjon og medvirkning. Samtidig gir digitaliseringen muligheter for manipulering, spionasje og kriminalitet. Dersom en fremmed stat ønsker å påvirke eller manipulere valgresultatet, er det derfor mange innfallspor-ter.

I tillegg er mottiltak krevende fordi valgkamp og andre demokratiske prosesser forutsetter åpenhet, deltakelse og tilgjengelighet. Likevel forventer jeg at det er iverksatt tiltak fra myndighetenes side som møter denne utfordringen. Det er nemlig utenkelig og uakseptabelt med fremmed innblanding i våre beslutningsprosesser.

Ut fra dette stiller jeg følgende spørsmål: Hvordan vurderer statsråden tryggheten mot fremmede staters manipulering av det kommende stortingsvalget, og hva vil regjeringen gjøre for å forhindre slik manipulasjon?

Statsråd Per-Willy Amundsen [14:53:33]: La meg først få gjøre det helt klart at regjeringen er svært opptatt av å trygge legitimiteten til våre demokratiske prosesser, så også for årets stortingsvalg.

Regjeringen forholdt seg til EOS-tjenestenes trussel-og sårbarhetsvurderinger da vi sammen med underliggende etater og virksomheter iverksatte tiltak for å trygge gjennomføringen av valget. Jeg vil derfor først gjengi tjenestenes vurderinger før jeg svarer på hvilke tiltak regjeringen har iverksatt, og vil iverksette fram mot valget.

PST og E-tjenesten vurderer det som sannsynlig at fremmede stater vil utøve etterretningsaktivitet mot stortingsvalget. Etterretningen vil ifølge PST primært rette seg mot stortingspartiene og deres medlemmer. Formålet er å skaffe opplysninger om prosesser og kandidater for å kunne predikere utfallet av valget og hvilke partier som vil komme i regjering. I tillegg vil enkeltpersoner og deres engasjement i enkeltsaker som er av særlig interesse for andre stater, være etterretningsmål. På det nåværende tidspunkt har PST ingen informasjon om at det foreligger planer om digitale påvirkningsoperasjoner fra fremmede stater som har til hensikt å påvirke resultatet av valget. Dette må ses i lys av at det i stor grad er konsensus knyttet til forsvars- og utenrikspolitiske spørsmål i Norge. Jeg vil her tilføye at det ikke er nytt at andre lands etterretningstjenester fremmer egne myndigheters interesser. Ifølge PST vil det innebære å iverksette tiltak for å påvirke den norske debatten eller svekke legitimiteten til politiske beslutningsprosesser. Dette er tiltak som også kan iverksettes av etterretningstjenester som opererer mot Norge og norske interesser.

Digital påvirkning er ett av virkemidlene som benyttes i denne sammenheng, og som er aktualisert etter presidentvalget i USA. Det er eksempler på at utenlandsk etterretningstjeneste er med på å løfte frem falske nyheter og påvirke ved bruk av usannheter. Det er derfor nødvendig å bevisstgjøre den jevne norske nyhetskonsument og debattant om dette fenomenet. Åpenhet om dette er etter mitt syn god forebygging.

Etterretningstjenesten vurderer at forsøket på påvirkning kan forventes i forbindelse med parlamentsvalgene i Europa i 2017. PST mener at denne typen aktivitet også kan rettes mot norske interesser, f.eks. i forbindelse med stortingsvalget i 2017.

På bakgrunn av kjente hendelser i nyere tid har derfor regjeringen iverksatt tiltak og aktiviteter i den hensikt å forebygge eventuelle digitale påvirkningsoperasjoner.

I PST er det etablert et prosjekt som håndterer denne forebyggende oppfølgingen relatert til trusler mot stortingsvalg. Prosjektet skal bl.a. opprette kontakt med relevante aktører som er involvert i valget, og gi disse et oppdatert trusselbilde over trusselaktørene og deres metoder.

Videre vektlegges råd om hvordan virksomheten kan redusere sårbarhet og risiko gjennom bevisstgjøring og andre tiltak. PST er i sluttfasen med gjennomføringen av forebyggende og bevisstgjørende orientering for alle partigruppene på Stortinget, og det vil videre bli tatt kontakt med partiene som er representert på Stortinget, sentralt og lokalt.

I tillegg vil PST i sin kontakt med sikkerhetslederne i departementene fokusere på trusler i tilknytning til stortingsvalg. Som ekstratiltak i forbindelse med valggjennomføringen bidrar også NSM med råd og veiledning til Stortinget og til stortingspartiene. NSM vil fokusere på bidrag som kan styrke informasjonssikkerheten gjennom forbedret sikkerhetskultur, digital bevissthet og atferd, og mulige tekniske tiltak.

Videre har regjeringen gitt PST, NSM og E-tjenesten i oppdrag å utarbeide en informasjonsbrosjyre til kandidater ved årets stortingsvalg. Formålet er å øke bevisstheten om muligheten for uønsket påvirkning av stortingsvalget samt gjøre kandidatene bedre rustet til å motstå denne typen påvirkning.

Gjennomføringen av valg i Norge er en åpen og desentralisert prosess. Åpenhet er sentralt for å sikre tilliten i befolkningen. Store deler av valggjennomføringen utføres i kommunene. Valgdirektoratet ble etablert 1. januar 2016 og har det operative ansvaret for gjennomføringen av stortingsvalget i år. Direktoratet, som er underlagt Kommunal- og moderniseringsdepartementet, arbeider systematisk for å hindre forskjellige typer uønskete hendelser i valggjennomføringen. I tillegg til teknisk sikring av det valgadministrative systemet legger de til rette for opplæring og bevisstgjøring av valgmedarbeidere som bruker systemet. Direktoratet får tett oppfølging av PST fram mot og under valget. NSM har bl.a. gjennomført tester av sikkerhetsmekanismene i det elektroniske valgsystemet, PST har også et tett samarbeid med NSM i oppfølgingen av konkrete hendelser og utsatte virksomheter i tilknytning til valget.

Alle virksomheter er selv ansvarlig for å sikre egen informasjon og bør derfor kartlegge og tette egen sårbarhet. Det er avgjørende at man systematisk kartlegger hva som kan tenkes rammet, basert på metodisk tenkning omkring hva det betyr for virksomheten, eller for oss som nasjon, om det går tapt. God styring av sikkerheten i virksomheten er en forutsetning for å sikre de riktige verdiene med tilstrekkelige sikkerhetstiltak.

Regjeringen minner om at Nasjonal sikkerhetsmyndighet har gitt råd om å innføre IKT-grunnsikring for å redusere et bredt spekter av sårbarheter, de såkalte fire-pluss-seks-tiltakene. Disse gjelder fortsatt.

I en verden der vi overstrømmes av informasjon gjennom en mengde digitale kanaler, tilspisses stadig kampen om å formidle egne versjoner av det som skjer. Store mengder motstridende informasjon kan gjøre det særdeles krevende for publikum å finne fram til fakta gjennom troverdig informasjon, og vi kan risikere at det underminerer selve forestillingen om en objektiv sannhet.

Et mangfold av frie og uavhengige medier er en forutsetning for å kunne møte utfordringen knyttet til påvirkningsoperasjoner. De redaktørstyrte mediene i Norge har gjennomgående høy grad av troverdighet, noe som bl.a. har sammenheng med en velfungerende selvregulering basert på presseetiske normer og prinsipper hvor kildekritikk står i fokus.

Tiltak mot spredning av såkalte falske nyheter må i første rekke komme fra bransjen selv, og temaet er på dagsordenen bl.a. hos Norsk Redaktørforening og hos Mediebedriftenes Landsforening.

Ukritisk deling av informasjon og nyheter i sosiale medier kan gjøre påvirkningsarbeidet enklere. Det kan derfor være grunn til å øke også myndighetenes innsats for å fremme bevissthet, mediekompetanse og kildekritikk i befolkningen sett på bakgrunn av utviklingen rundt spredning av falske nyheter. Kulturdepartementet i samarbeid med Medietilsynet vurderer aktuelle tiltak her, og særlig i lys av det kommende stortingsvalget.

Avslutningsvis vil jeg si at den beste måten å sikre legitimitet til våre politiske prosesser på ikke bare er gjennom særskilte tiltak rettet mot enkeltbegivenheter som årets stortingsvalg, men det kontinuerlige arbeidet som gjøres for å bygge demokratisk beredskap hos den enkelte samfunnsborger.

Dette arbeidet gjøres ikke kun primært av de aktørene jeg har nevnt her, men av skole- og utdanningssystemet

vårt, uavhengige media samt lag og foreninger i vårt sivile samfunn.

Anders B. Werp (H) [15:03:43]: Takk til statsråden for et godt og utfyllende svar. Min tolkning av svaret er at regjeringen jobber aktivt og systematisk langs tre linjer. Den ene er en bevisstgjøring av de viktigste aktørene i det kommende valget. Jeg merker meg spesielt at partiorganisasjonene blir nevnt, og det er jeg helt enig i: Det er nødvendig å starte det forebyggende arbeidet der. Det andre sporet regjeringen følger, er grundige og faglige analyser av situasjonen, løpende vurdering av trussel- og risikobildet. Det fører igjen til det tredje sporet, som er tiltak. Jeg hadde ikke forventet at statsråden skulle gå i detalj og dybde på tiltakssiden. Det er ikke sikkert det nødvendigvis egner seg i offentligheten heller, men ut fra det statsråden sier, leser jeg at her jobbes det bredt for å sikre både teknologiske systemer, rutiner og regler for å forebygge mulige informasjonsoperasjoner.

Jeg er også veldig glad for det statsråden sier og legger stor vekt på, om å møte utfordringen med falske nyheter. Digitalisering av nyhetsflatene øker dessverre frekvensen av falske nyheter, og her har de store redaksjonene en kjempevanskelig oppgave, men desto viktigere samfunnsoppgave i å videreføre de gode og beste tradisjonene i norsk journalistikk, som er etterrettelig kunnskapsformidling og informasjonsformidling i møte med falske nyheter. Det er helt nødvendig med det samspillet mellom lesere, seere – for den saks skyld – myndighetene og redaksjonene for å bygge et bolverk mot falske nyheter, som er undergravende for tilliten i samfunnet.

Til slutt vil jeg si at jeg er veldig fornøyd med statsrådens vektlegging av valgsystemet som sådant. Det ligger under et annet departement – Kommunal- og moderniseringsdepartementet – med det nyopprettede Valgdirektoratet. Mitt avsluttende spørsmål er om statsråden kan utdype noe mer om sikkerheten rundt valgsystemet, opptelling av stemmesedler, føring av valgbook – byggesteinene i valgresultatene – hvordan vi skal være sikre og trygge på at det reelle og korrekte resultatet blir reflektert.

Statsråd Per-Willy Amundsen [15:06:57]: Det er innebygd en rekke kontrollmekanismer i opptellingsprosessen. Alle stemmer telles opp og rapporteres etter både foreløpig og endelig opptelling. Alle stemmer telles også av både kommunen og fylkeskommunen. Stemmesedlene finnes fysisk, på papir, og oppbevares hos fylkeskommunen etter at opptellingen og rapporteringen er ferdig. Skulle det oppstå tvil om det innrapporterte resultatet er riktig, kan resultatet kontrolleres mot stemmesedlene og telles på nytt. Både riksstyret og Stortingets forberedende fullmaktskomité kontrollerer valgoppgjøret.

Videre har Valgdirektoratet gode sikkerhets- og kontrollfunksjoner og -rutiner for selve gjennomføringen av valg. Infrastrukturen overvåkes slik at alle endringer og handlinger i systemet – som er forkortet EVA – logges. Det betyr at alle eventuelle inntrengningsforsøk, tjenestenektangrep mv. vil kunne spores. Unormal aktivitet og/eller om systemet er nede, blir Valgdirektoratet varslet om. NSM har gjennomført inntrengningstest. Resultatet av dette vil foreligge om kort tid. Eventuelle svakheter som i så fall kunne bli avdekket, vil bli utbedret. Det finnes ma-

nuelle rutiner som kan iverksettes dersom systemet blir utilgjengelig en kortere eller lengre periode.

Regjeringen tar på høyeste alvor de utfordringene og det utfordringsbildet som EOS-tjenestene har advart mot. Vi setter i verk de tiltakene vi mener er nødvendig for å følge det opp, men jeg tror det aller viktigste vi kan gjøre, er nettopp jobben vi kan gjøre som borgere i et fritt demokrati – å bevisstgjøre borgerne, bevisstgjøre virksomhetene i dette utfordringsbildet. Vi har alle et ansvar, og jeg tenker at interpellasjonsdebatter som denne bidrar til å reise oppmerksomheten, reise problemstillinger, og er i seg selv viktige. For vi må løfte frem problemstillingene, drøfte dem og bidra til bevisstgjøring hos borgerne.

Kari Henriksen (A) [15:10:20]: Takk til interpellanten for en viktig og god interpellasjon. Jeg er så heldig at jeg sitter i OSSE og deltar i valgobservatørarbeid i regi av OSSE. Noe av det som slår meg, er hvor viktig det er å ha frie valg – hvor viktig det er for folk, hvor stor betydning det faktisk har, selv i diktaturer, at de kan få lov til å gå og legge stemmeseddelen i valgurnen, selv om de tenker at det kan være manipulert.

Nå står vi overfor en ny tid. Dette er en trussel som vi alle må være bevisste på fram mot valgdagen 11. september. Vi har fått en tydelig tilbakemelding fra PST og E-tjenesten om at også her i Norge må vi være oppmerksomme på den typen sammenheng i valgkampen. Da er vi avhengige av at etatene våre på feltet har de ressursene og den kompetansen som skal til, og som kan oppdage at noe skjer. Det er viktig at samhandlingen på dette feltet fungerer som det skal. Etter å ha hørt justisministeren i dag må jeg si at jeg er ikke helt beroliget. Det er mange fine beskrivelser av en situasjon som burde være på den måten, men hvorvidt det faktisk er konkrete handlinger der ute og konkrete tiltak som blir iverksatt, har jeg fortsatt litt usikkerhet knyttet til.

Samtidig vet vi at det ikke er noen «quick fix» i denne saken. Det er åpenbart at når amerikanerne ikke klarte å stoppe manipulasjonen fra fremmede makter, så vil det være krevende for et land som Norge. Derfor vil jeg gi statsråden ros for å påpeke viktigheten av internasjonalt samarbeid i meldinga som er lagt fram om samfunnssikkerhet, og som nå ligger til behandling i justiskomiteen. For den meldinga slår fast at vi også i framtida skal samarbeide for å møte utfordringene som er knyttet til samfunnssikkerhet, og som vil være krevende for Norge å løse alene. Dette er etter min oppfatning en god tilnærming. Utfordrende tider krever mer samarbeid. Jeg er likevel spørrende til at det temaet som vi snakker om i dag, i liten grad er omtalt i den samme meldinga, og at de forebyggende tiltakene er forholdsvis få og oppleves lite forpliktende.

Likevel vil jeg også si at ting etter vår oppfatning går ganske sent når det gjelder det generelle beredskapsarbeidet. Her er jeg helt sikker på at statsråden er uenig med meg, men det er et faktum at veldig mye blir skjøvet på – beredskapssenter, styrking av helikopterkapasiteten, objektsikring, for å nevne noe. Og det er ikke lenge til valget, så her kan ikke tiltak skyves på.

For å møte utfordringene som interpellanten peker på, kreves det årvåkenhet og kritisk sans, også av oss som innbyggere, og det krever en fri og uavhengig presse som kan ettergå påstander i den offentlige debatten. Redaksjonene spiller en viktig rolle i å bidra til å klarlegge hva som er

fakta, og hva som er forsøk på manipulasjon, men ikke minst krever det at etatene allerede i dag har forutsetninger for å avdekke om summen av det som foregår, er et forsøk på manipulasjon eller på å påvirke et valgresultat. For det er ikke lenge til valget 11. september.

Jeg hørte på justisministerens gjennomgang. Det var mange tiltak der som er viktige og helt sikkert riktige og nødvendige, bl.a. at etatene må følge opp at vi skal sikre det digitale systemet som skal ivareta de valgtekniske systemene. Det som uroer meg litt, er: Er dette spesielle tiltak som er rettet inn mot en digital manipulasjon knyttet til valget? Digitaliseringssikkerhet, arbeidet med å trygge digitaliseringskommunikasjon og arbeidet med å avdekke falske nyheter er jo også et arbeid som er generelt, og som er tiltak som skal skje over hele linjen. Jeg er litt usikker på om det er godt nok til å klare å målrette dette rett inn mot det vi har på dagsordenen her. Det arbeidet som pågår opp mot partiene, som justisministeren redegjorde for, er bra. Jeg vil derfor spørre justisministeren: Hva vil regjeringa helt konkret foreta seg fram mot valget for å sørge for at de relevante etatene har forutsetninger for å avdekke om summen av det som foregår, er forsøk på manipulasjon av valgresultat?

Håvard Jensen (FrP) [15:15:39]: Det er alltid moro å tale til en fullsatt stortingssal. Jeg vil takke Werp og statsråd Amundsen – det var en bra interpellasjon fra Werp og et bra svar fra Amundsen.

Dette er jo en skremmende og alvorlig sak. Vi ser at verden er i endring, og truslene blir dessverre mer og mer grenseoverskridende. Vi har de siste årene sett en rekke terrorangrep begått av islamistiske terrorister med tilknytning til Den islamske stat over hele Europa. At en terrorstat i Syria og Irak har rammet uskyldige sivile tusenvis av kilometer unna, illustrerer noen av de nye utfordringene Norge nå står overfor.

Samtidig blir det digitale grenseforsvaret stadig viktigere. Samfunnet blir stadig mer avhengig av datamaskiner og elektronikk, og det kan gjøre oss sårbare på nye områder. Alt fra strømforsyning til kloakkanlegg og sykehus er i dag i stor grad styrt av elektronikk. Mer digitalisering medfører ofte betydelige effektiviseringsgevinster for samfunnet, men gjør oss samtidig sårbare for cyberangrep. Ved elektroniske valg vil også stemmelokaler og stemmegivning kunne være utsatt for hacking og påvirkning fra fremmede stater og andre aktører med uærlige hensikter. Et godt cyberforsvar vil i disse situasjonene være helt avgjørende for å sikre frie valg. Jeg er derfor glad for at Valgdirektoratet tar denne problemstillingen på aller største alvor, bl.a. gjennom å prøvehacke sine egne systemer i forkant av det kommende stortingsvalget.

Det som kjennetegner et demokratisk samfunn, er en åpen og fri debatt. De siste års utvikling med sosiale medier og nyheter på internett er først og fremst et gode som bidrar til mer demokratisering. Meningsbrytninger og debatt er en forutsetning for et velfungerende demokrati. «Fake news», i den forstand at det er nyheter som inneholder rene faktafeil, er viktig å bekjempe – dette uavhengig av om nyhetene spres fra en fremmed makt eller norske aktører. Dessverre er det mange, også i Norge, som forsøker å utvane begrepet «fake news» til å omfatte vinklinger på en sak man ikke er enig i. Dette gjelder spesielt tabubelagte temaer som f.eks. innvandringspolitikk, der norske medier

er livredde for å miste sitt monopol på å sette dagsordenen. Så lenge det ikke finnes objektive faktafeil i en sak, kan man ikke kalle nyheten «falsk» bare fordi man er uenig i vinklingen.

Dette gjelder også nyheter som krysser landegrensene. I et demokrati må vi tolerere at personer og organisasjoner fra andre land påpeker faktiske svakheter og problemer innad i Norge. Så lenge debatten er basert på fakta, er det positivt om debatten også foregår utover landegrensene. Vi skal vokte oss vel for å innføre et «meningspoliti» som avgjør hvilke debatter som skal tas, basert på tabu og politisk korrekthet og ikke hva som er de faktiske forhold.

Situasjonen stiller seg selvsagt annerledes der aktørene forsøker å påvirke den norske debatten basert på rene løgner og faktafeil. Dette må bekjempes og tilbakevises, og her har vi alle et ansvar. Jeg må likevel understreke at debatt over landegrensene ikke er noe problem i seg selv, tvert imot er dette bare en styrke for demokratiet vårt.

Geir Inge Lien (Sp) [15:19:46]: Først vil eg takke interpellanten for å ta opp ei viktig og aktuell problemstilling. Eg vil òg takke justisministeren for det svaret han har gjeve.

Dette med å ha sikkerheit rundt val er noko som mange synest å vere opptekne av både i Noreg og i andre land. Bakgrunnen er særleg dei hendingane under presidentvalet i USA som interpellanten trekte fram i spørsmålet sitt. Nederland har hatt fleire tiltak i forbindelse med valet i mars. Blant anna vart det bestemt at stemmeoppteljinga skulle gjennomførast manuelt og ikkje digitalt, i frykt for hacking. I Frankrike er dei òg bekymra i forbindelse med presidentvalet som pågår no.

Den siste tida har det vorte stadig større merksemd rundt korleis cyberangrep kan brukast til å påverke valresultat eller til å hente inn informasjon som kan brukast til å påverke valet direkte. I den forbindelsen vil eg trekkje fram at vi politikarar, som gjerne kan vere eit mål for hacking-aktivitet, må vere bevisste på bruken av teknologien og sikre oss så godt vi kan.

Noreg er i dag verdsleiarande innan bruk av teknologi og digitale løysingar, og det er stor tillit i dette rommet. Vi har opplevd ei teknologiutvikling som har hatt med seg mange fordelar, men som òg viser sårbarheiter som vi må vere bevisste på. Dette er ikkje noko som vi skal gå rundt og frykte, men vi må vere vakne. Angrepet i det digitale rommet er ei veksande utfordring. Mange av våre viktige samfunnsfunksjonar er avhengige av ein digital infrastruktur, eit velfungerande internett og ikkje minst elektrisitet.

Senterpartiet meiner at Noreg i framtida skal verte eit av dei sikraste digitaliserte landa i verda. Vi må satse på eit sterkt og innovativt cyberforsvar som både førebyggjer og avslører cyberkriminalitet. Vi treng meir kunnskap om årsaka til hendingane, i tillegg til behovet for effekten av dei konkrete tiltaka som vert sette i verk. Sikkerheitsbehov, yttringsfridom og personvern – alle er viktige samfunnsverdiar. Det kan vere ei krevjande øving å finne balansen mellom desse verdiane i kampen mot cyberkriminalitet, som er eit krevjande og komplekst område, men det er òg eit av dei viktigaste ansvara vi har.

Åse Michaelsen (FrP) [15:23:26]: Jeg takker også veldig for at representanten Werp reiser denne saken.

La meg først si: Denne salen viser litt mangel på interesse for dette temaet, og det uroer meg nesten aller mest. Samfunnet vårt er faktisk i en ekstrem – og jeg vil nesten si radikal – endring. Det går fortore og fortore. Det er AI, kunstig intelligens, det er VR, virtuell virkelighet, og vi står nå i Stortingets sal, stedet hvor lovene for dette landet vedtas, men vi er altså ikke i stand til å være i forkant. Hver time endres ulike deler av dette temaet. Endringer fra statens side tar for lang tid, og det har ingenting med politikken å gjøre – tverrpolitisk tar det for lang tid.

Representantenes forståelse for cyberområdet og utfordringene er ikke alltid god nok. Ikke sjelden logger våre representanter fra Norge seg på usikre, åpne nettløsninger i utlandet på kafeer, hoteller osv. Ja, til og med under en valgobservasjon i Ukraina var det representanter som logget seg på åpne nett. Det sier vel egentlig alt.

Holdningsendringer må til. Det har blitt bedre, men det er fremdeles absolutt ikke godt nok. Fremdeles er det mange av oss som krever å få bruke smarttelefoner og iPad-er linket til Stortinget på reiser i usikre land. Jeg husker forrige periode, da satt jeg i justiskomiteen med representanten Werp, og vi fremmet et enstemmig forslag til presidentskapet om at alle nye representanter skulle gå gjennom en opplæring om datasikkerhet. Det ble avslått av presidentskapet med den begrunnelse at alle representanter har jo en innføring i bruk av IKT. Ergo: En har ikke forstått problemet.

Jeg var i St. Petersburg for et par dager siden med temaet terror og kontraterror. Kanskje litt paradoksalt, men det var nå sånn. Der var også cybertematikken oppe. Det er viktig for oss å stå rett i ryggen og påpeke utfordringene innen dette området. For Norge ligger, som flere har sagt, helt på topp i bruk av teknologi. Men vi ligger også helt på topp med tanke på naivitet og tillit til det offentlige.

Hacking og skjæringspunktet mellom cyberkrig og cyberterror – hvem står bak? Andre stater, kriminelle nettverk, radikale miljøer – hva skal vi tro på? Det kan bli en gråsoner som ikke blir ivarettatt, hvor det framkommer at det er noe som oppstår i Norge, men som oppstår i utlandet, eller motsatt. Vi snakker om falske nyheter. Det finnes også falsk hacking. Hva skjer så? Ta f.eks. luftrommet: Hvis det i luftrommet ser ut som om det er et angrep på gang, vil motsvaret være at en ser at en har et angrep på gang og sette inn mottiltak, men det er falske nyheter, falsk hacking, falsk terror.

Hvordan er det med pacemakere og å hacke en pacemaker på en viktig person? Ja, ikke noe problem i dag. Autonome kjøretøy – hacking er ikke noe problem. Vårt nye F-35 – en flyvende datamaskin – hacking er ikke noe problem. Jeg er fullstendig klar over at jeg nå tar de litt store setningene, og at det finnes backup, men vi er fremdeles ikke gode nok. Vi må utdanne flere cyberkrigere, og det høres radikalt ut, men det må vi. Vi må ha et bedre samarbeid mellom privat og offentlig næringsliv. Vi vet at droneproblematikken ruller på oss, vi vet at kritisk infrastruktur innenfor energi, finans og andre områder gir oss et framtidsscenario som vi helst ikke vil tenke for mye på, men det må vi. Vi har hybrid terror, og vi har hybrid krig. Det digitale grenseforsvaret vil komme. Vi er opptatt av det, og alle må ta ansvar. Vi må hindre fragmentering, vi må få til en tydelig ansvars plassering. Og sist, men ikke minst: Vi må ha forebygging i alle ledd.

Anders B. Werp (H) [15:29:04]: Takk til dem som har hatt ordet i saken. Det er gledelig at det er så stor tverrpolitisk enighet om både problembeskrivelsen og problemforståelsen. Så er det selvfølgelig litt ulike inn ganger i debatten, det er som det kanskje bør være. Jeg har likevel lyst til bare å kommentere et par ting.

Representanten Henriksen tar opp aspektet ved internasjonalt samarbeid. Det har jeg lyst til å gi min fulle tilslutning til. Statsråden nevnte det samme. Det å styrke de demokratiske institusjonene og prosessene er en felles interesse for alle demokratier. Der har vi mye å lære av hverandre, og det skal vi gjøre.

Den samme representanten, Henriksen, etterlyste også tiltak fra regjeringen. Nå kommer sikkert statsråden inn på det, men jeg vil i den sammenheng si at er det noen regjering som har løftet bevissthetsnivået rundt tiltak på cyberområdet, er det denne regjeringen. Gjennom arbeidet med ny sikkerhetslov, skjulte tvangsmidler i politiet og PST, arbeidet for å avdekke og kartlegge digital sårbarhet og ikke minst digitalt grenseforsvar er det en veldig bred tilnærming som belyser kompleksiteten i dette, og som regjeringen har gjort på en måte som ingen andre regjeringer har vært i nærheten av å ta på alvor.

Til slutt: Representanten Michaelsen tegner et veldig stort bilde – for så vidt ganske mye større enn det interpellasjonen her dreier seg om – men jeg er helt enig i at dette henger sammen. Teknologien åpner for fantastiske muligheter og ganske dype fallgruver. Det vi må tenke på, og det vi må ta med oss når vi tilrettelegger for teknologien, er at vi også har sikringsmekanismene, at vi har kompetansen, og ikke minst at vi også her har samarbeidet på plass. Nasjonalt gjelder det både sivil og militær sektor, offentlig og privat sektor.

Jeg takker for debatten, og jeg takker igjen statsråden for svaret. Vi kommer til å følge dette nøye, dette er viktig for oss alle sammen. Dette er ikke et arbeid som har en sluttstrek – eller to streker under et svar. Det er et vedvarende, pågående, langsiktig og krevende arbeid, det er helt sikkert.

Statsråd Per-Willy Amundsen [15:32:01]: La meg starte med å takke representanten Werp for å løfte frem en viktig problemstilling som fortjener oppmerksomhet. Jeg opplever at også flere representanter i dag, uavhengig av politisk ståsted, gjør det samme. Dette er et viktig tema, og jeg opplever at man gjennom debatten beveger seg inn i det brede, i det som handler om IKT-sikkerhet og vern av våre digitale interesser.

Tilsiktede og uønskede digitale hendelser er et økende problem. Dette er trusler som kan være krevende å kartlegge, og som i ytterste konsekvens kan utgjøre en trussel mot norske interesser. Angripernes metode og det de benytter, handler om de samme sårbarhetene i våre IKT-systemer, uansett formålet med det digitale angrepet. Det er derfor et hovedpoeng for meg å gjenta at alle virksomheter er selv ansvarlig for å sikre sin egen informasjon og bør derfor kartlegge tett egne sårbarheter.

Det er et faktum at mange av våre viktige digitale verdier ikke nødvendigvis er på statens hender. Derfor er vi avhengig av godt offentlig og privat samarbeid dersom vi skal redusere våre digitale sårbarheter, enten det er staten på egne vegne – som jeg i høyeste grad opplever vi i regjeringen har stor oppmerksomhet på – private virksomheter

eller andre organisasjoner med viktige, kritiske systemer. Det handler om å øke vår egen bevissthet og kompetanse i de digitale påvirkningsoperasjonene. Det handler om å utdanne den kompetansen vi trenger for å kunne ivareta IKT-sikkerhet i mange av de organisasjonene der ute hvor dette bør prioriteres høyt.

Regjeringen prioriterer beredskap høyt – jeg opplever ikke virkelighetsbeskrivelsen fra representanten Henriksen som spesielt treffende. Vi leverer på mange områder. Beredskapen har aldri vært høyere enn den er i dag, og vi har også stort fokus på digitale sårbarheter, på digital beredskap. Derfor har jeg signalisert til Stortinget at det vil komme en egen IKT-sikkerhetsmelding som løfter frem en del av disse problemstillingene i det vide, for dette handler ikke kun om – selv om det er alvorlig nok – forutsetningen for å gjennomføre stortingsvalget i år, men om oss som samfunn, om hvordan vi skal ruste oss i den digitale virkeligheten.

Presidenten: Debatten i sak nr. 8 er dermed omme.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt ni forslag. Det er

- forslagene nr. 1–5, fra Torstein Tvedt Solberg på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
 - forslag nr. 6, fra Torstein Tvedt Solberg på vegne av Arbeiderpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti
 - forslag nr. 7, fra Torstein Tvedt Solberg på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
 - forslag nr. 8, fra Trygve Slagsvold Vedum på vegne av Senterpartiet
 - forslag nr. 9, fra Terje Breivik på vegne av Venstre
- Det votes over forslag nr. 9, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest fremme forslag om å fornye regelverket for løyver og behovsprøving for persontransport slik at bestemmelser knyttet til dette kan settes lokalt.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 98 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.45.16)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 8, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn at vederlag for utførte transporttjenester ut over statens takster for bruk av privatbil er å regne som transport mot vederlag og dermed er omfattet av løyveplikten.»

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 98 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.45.38)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 7, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen klart definere hva som er delingsøkonomi når det gjelder transporttjenester.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 59 mot 45 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.46.05)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 6, fra Arbeiderpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til reformer som legger til rette for delingsøkonomien.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti ble med 60 mot 44 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.46.29)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–5, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere om dagens regelverk er anvendbart for virksomheter som er en del av delingsøkonomien. Regjeringen bes i den forbindelse identifisere og lukke eventuelle regulatoriske hull ved å foreslå eventuell ytterligere regulering for delingsøkonomien, særlig innen forbrukerbeskyttelse, skatt og arbeidsmarked, og spesielt når det gjelder å definere sysselsetting og hva slags type virksomhet dette er, og avklare ansvaret for forsikring for både forbruker og tjenesteleverandør og for helse, miljø og sikkerhet (HMS) på arbeidsplassen.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det opprettes en informasjonsportal der både forbrukere, plattformer og tilbydere kan hente informasjon om rettigheter og plikter i delingsøkonomien.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte utrede hvordan fremveksten av nye ansettelsesformer i arbeidslivet bedre kan reguleres innenfor arbeidsmiljølovens rammer, herunder vurdere hvordan arbeidsmiljøloven best kan regulere de nye delingsøkonomiplattformene og presisere begrepene «arbeidstaker» og «arbeidsgiver» i loven for å unngå omgåelse av arbeidstakerrettigheter og arbeidsgiverplikter.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte utrede alle sider av dagens organisering av drosjetransport, et-

terlevelse av løyvesystemets intensjoner, og hvordan behovet for drosjetjenester og beredskap dekkes over hele landet, og samtidig vurdere konsekvenser og muligheter som ligger i deling, samkjøring og digitale plattformers formidlingstjenester på transportområdet, og nødvendig regulering av disse.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte følge opp skattedirektoratets rapport om delingsøkonomi og blant annet

- fremme forslag for Stortinget om krav til rapportering til og skattebehandling av den som formidler utleie eller betalte tjenester over digitale plattformer, og av småinntekter fra tjenester som omfatter tjenesteytelser som ellers ikke kommer til beskatning,
 - sørge for økte skatteinntekter fra internasjonale selskaper med virksomhet i Norge i samarbeid med andre land og redusere mulighetene for kunstig inntektsskifting gjennom oppfølging av skatteforliket som forutsetter rask implementering av OECDs BEPS-anbefalinger og tiltak for økt finansiell åpenhet og
 - følge opp skatteforlikets enighetspunkter om finansiell åpenhet og tiltak mot skatteunndragelser.»
- Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 59 mot 45 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 15.46.54)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:120 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Irene Johansen, Tore Hagebakken, Torstein Tvedt Solberg, Else-May Botten og Rigmor Aasrud om behovet for regulering av selskaper som er en del av delingsøkonomien – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt ni forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Torstein Tvedt Solberg på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 3, fra Terje Breivik på vegne av Venstre
- forslagene nr. 4–9, fra Snorre Serigstad Valen på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Presidenten: Det votes over først over forslag nr. 9, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan flest mulig kan få tilgang til finansielle tjenester slik som betalingstjenester, bankkonto, muligheten til å bedrive

konsumutjevning og kredittkort.»

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 101 mot 3 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.48.13)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 8, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for å forby salg av forfalte fordringer hvor forbruker er debitor.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 100 mot 4 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.48.38)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere innstramminger i ordningen med rentefradrag, i første omgang knyttet til fradrag for renter ved kredittkortgjeld, og fremme eventuelle forslag til endring i forbindelse med framleggingen av statsbudsjettet for 2018.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 98 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.49.01)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 4–7, fra Sosialistisk Venstreparti

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for å begrense bruken av eksterne inkassatorer ved innkreving av usikret gjeld.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for at kreditor må dekke rettsgebyr ved inndrivning av usikret gjeld, effektene av å halvere rettsgebyret ved utleggsforretninger og tvangssalg, og muligheten for å begrense anledningen til å kreve tidligere rettsgebyr ved ny utleggsbegjæring.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at kommunal gjeldsrådgivning og frivillige ordninger har tilstrekkelig kapasitet til å gi råd til dem som trenger hjelp innen rimelig tid, og at de har tilstrekkelig kompetanse til å kunne bistå folk som har gjeldsproblemer i møte med profesjonelle kreditorer.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en rapport over dekningsgrad for gjeldsrådgivere, ventetiden for å få time hos en gjeldsrådgiver og hvilken kompetanse gjeldsrådgiverne har.»

Senterpartiet har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 94 mot 9 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 15.49.25)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 2, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen evaluere ordningen med et nasjonalt gjeldsregister og komme tilbake til Stortinget med en sak om dette senest 2 år etter at registeret er opprettet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for å innføre et rentetak og komme tilbake til Stortinget med en sak på dette.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 59 mot 45 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 15.49.51)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen vurdere hensiktsmessigheten av rentetak og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Presidenten: Her har Sosialistisk Venstreparti varslet at de vil stemme imot.

Snorre Serigstad Valen (SV)(fra salen): Vi vil stemme subsidiært for I etter at forslag nr. 2 falt.

Presidenten: Det betyr at innstillingen da blir enstemmig.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

II

Stortinget ber regjeringen i sitt nært forestående arbeid med implementering av EU-direktivet om real-kreditt i norsk rett om særskilt å vurdere innføring av begrensninger i koblingen av rabatter, bonuser og tjenester direkte knyttet til bruken av kreditttjenester. Stortinget ber regjeringen videre vurdere mulighetene for ulike forbud av denne type koblinger sammen med vurderinger av mulighetene for generelle innstramminger i regelverket for markedsføring av usikret kreditt.

III

Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan reguleringen av markedsføring som utføres av bankers leverandører kan bedres, herunder om bankene kan holdes juridisk ansvarlig for markedsføring som utføres av leverandører.

IV

Stortinget ber regjeringen vurdere en kort angrefrist på usikrede forbrukslån.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

V

Dokument 8:121 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Audun Lysbakken om å lukke gjeldsfeller – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten har Hans Olav Syversen satt fram et forslag på vegne av Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest utvikle et samlet system for måling av brutto nasjonal livskvalitet, bestående av et sett med livskvalitetsindikatorer, som et supplement til brutto nasjonalprodukt.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 95 mot 8 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 15.52.52)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:123 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen og Rasmus Hansson om nye mål for samfunnsutviklingen – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 194/2016 av 23. september 2016 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) nr. 11/2013 om alternativ tvisteløsning i forbrukersaker, forordning (EU) nr. 524/2013 om nettbasert tvisteløsning i forbrukersaker og tilhørende gjennomføringsforordning (EU) nr. 1051/2015.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten har Hanne Thürmer satt fram et forslag på vegne av Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at livssynsprogram spesifiseres som en del av formidlingsplikten til en kommersiell kringkaster som mottar offentlig støtte, forutsatt at kostnadsrammen ikke overstiger grensen for statsstøtte fastsatt av ESA. Livssynsprogram utgjør en avgjørende del av det kulturelle mediemangfoldet, og på samme måte som livssynsprogram er en del av NRKs portefølje, bør de derfor sikres gjennom benevnelse i en avtale med en kommersiell kringkaster.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 97 mot 6 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 15.54.33)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

Meld. St. 14 (2016–2017) – om Kommersiell allmennkringkasting – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Åsmund Aukrust på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 2, fra Steinar Reiten på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 3 og 4, fra Heikki Eidsvoll Holmås på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne

Det voteses først over forslagene nr. 3 og 4 fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede om det er mulig å etablere Hardanger som pionérregion for en bærekraftig oppdrettsnæring hvor nye løsninger tas i bruk, både på teknologi- og virkemiddelsiden. Målet vil være at Hardanger blir et foregangsområde som viser hvordan det er mulig å kombinere bærekraftig oppdrettsvirksomhet med ivaretagelse av Norges internasjonale forpliktelser om å verne de unike lakse- og sjørørstammene langs kysten.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gå gjennom behovet for etablering av nye genbanker for truede villaksbestander i Norge for å sikre at ingen villaksbestander går tapt.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 99 mot 4 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 15.55.46)

Presidenten: Det voteses over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at arbeidet med å etablere en levende genbank for å verne og bygge opp igjen villfiskstammene i Hardanger i tråd med nasjonale mål og Norges internasjonale forpliktelser fullføres, herunder at det gis garantier for finansiering av denne.»

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 59 mot 44 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 15.56.10)

Presidenten: Det voteses over forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen belyse saken på nytt i forslaget til statsbudsjett for 2018 og tilstrebe å finne dekning for nødvendige etableringskostnader der.»

Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 83 stemmer mot og 20 stemmer for forslaget fra Kristelig Folkeparti og Venstre.

(Voteringsutskrift kl. 15.56.49)

Ingvild Kjerkol (A) (fra salen): Jeg stemte feil!

Tore Hagebakken (A) (fra salen): Jeg er i tvil om jeg stemte feil.

Presidenten: Ettersom det er flere i salen som har stemt feil, foreslår presidenten at vi tar denne voteringen en gang til, og ber representantene følge nøye med.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 85 mot 18 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.57.52)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:37 S (2016–2017) – Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om å ta vare på truede bestander av villaks og sjøørret (i Hardanger) – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fire forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Steinar Reiten på vegne av Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
 - forslag nr. 3, fra Steinar Reiten på vegne av Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
 - forslag nr. 4, fra Heikki Eidsvoll Holmås på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- Det voteses først over forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen avslutte utlysning av nye leteblokker i arktiske farvann som Norge har råderett over.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 94 mot 9 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 15.59.27)

Presidenten: Det voteses over forslag nr. 3, fra Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen prioritere at MAREANO brukes til å kartlegge de norske havområdene i Arktis, med et mål om å identifisere verneverdige havområder som kan bli vernet i oppdateringen av forvaltningsplanen for Barentshavet–Lofoten.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 93 mot 10 stemmer ikke bifalt
(Voteringsutskrift kl. 15.59.50)

Presidenten: Det voteses over forslagene nr. 1 og 2, fra Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide plan for hvordan Norge skal opprette store marine verneområder i

Arktis som et ledd i et panarktisk nettverk av verneområder.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i arbeidet med nettverket av marine verneområder i Arktis sørge for at iskantonen i hele Arktis får internasjonal beskyttelse mot all industriell virksomhet.»

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 88 mot 15 stemmer ikke bifalt
(Voteringsutskrift kl. 16.00.12)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen vurdere å nedlegge moratorium mot bunntåling i områder som er blitt gjort tilgjengelig for bunntåling på grunn av mindre isdekke, inntil ny rullering av forvaltningsplan for Barentshavet er behandlet av Stortinget, og snarest mulig komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Presidenten: Høyre og Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 52 stemmer for og 48 stemmer imot komiteens innstilling.
(Voteringsutskrift kl. 16.00.39)

Presidenten: Ettersom flere i salen sier de ikke fikk stemt, så tar vi voteringen en gang til.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 55 mot 48 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.01.20)

Videre var innstilt:

II

Dokument 8:36 S (2016–2017) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rigmor Andersen Eide, Line Henriette Hjemdal og Geir Jørgen Bekkevold om marine verneområder i Arktis og føre-var-prinsippet ved all virksomhet i tidligere helt eller delvis islagte områder – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sak nr. 8 foreligger det ikke noe voteringstema.

Sak nr. 9 [16:02:04]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.
Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? Så har ikke skjedd. – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 16.03.
